

બાદનામ હિંદ

અથવા

‘મધર ઈન્ડિયા’ ના જવાબ.

શા મિંધુ સિંધુ પર્વતા यस્ય ભારત ભૂમિકા ।
પિતૃભૂઃ પૂણ્યભૂષૈય સયૈ હિંદુ રિતિ સ્મૃતઃ ॥

આ સરનામું કૃપા કરી નોંધી રાખો.

See the
Precision
Watches
Before You Buy
One Elsewhere

SWISS LEVER
WATCHES, CLOCKS, TIMEPIECES,
ROLLED GOLD JEWELLERY &c.

પ્રીસીશન
વૉચ કું.

(પ્રાચીનકાલ મોદનદાસ)

નં. ૧૨૭,
અબદુલ રહેમાન સ્ટ્રીટ
મુંબાઈ.

‘સિસ્ટર સ્ટાઈલ’ ના જાણીતા મેકરોના જેનમુન અને ટકાઈ
રીમ્ડ વૉચ-કલોક-વૉચ-સાઈમીમ-ગિરે જ્યાંય અમ
લુટક ખરીદવા હોય-સનેલી અબ ધીઓમા ભેટ આપવી હોય-અગર
મોંઘને પણ અનામજી કચ્વી હોય તો આપે હિપુ સરનામું હ મેંશન
- શાદ રાખવા કૃપા કરવી

ઉત્તમ માન-મિશ્રિત ભાવ- અને ગેર ટી આપી આપનો અતોષ
મેળવવો એજ અમારો હ મેંશનો પ્રમાણીક રીવાજ છે

લખો અગર જાતે પંચાગે.

પ્રીસીશન વૉચ કું.

૧૨૭. અબદુલ રહેમાન સ્ટ્રીટ.

નાનું સરનામું .

મુંબાઈ, ૩.

બદનામ હિંદ

અથવા

‘મધર ઈન્ડીઆ’ ના જવાબ.

લેખક

હીરાલાલ - આર. - ડાક્ટર.

ધાટકેપર.

અજ્ઞા પુત્રં ચલિદગ્ધં દેવો દુર્બલ નાશકઃ

ખરેખર દુષ્કર્મ બીચારા બકરાનોજ બધા સર્વ જગતવામા
આવે છે બકરી હદ તથા દશેરાના દિવસે આવા ગરીબ અને
મુંગા પ્રાણીઓનેજ નિર્માન્ય મનુષ્યો હોસે હોંમે વધેરે છે, પણ
વાઘ-વરૂ કે સીંહની કુરખાની કોઈ પણ કામે ધર્મના નામે અગર
શોખ કે રીવાજના નામે કરી હજી મુધી તો ભણી નથી

માર્ચ ૧૯૨૮.]

[કિંમત એક રૂપીઆ.

પ્રકાશ—

મેસર્સ વર્ધમાન એન્ડ સન્સ,

બુકમેકર્સ એન્ડ પબ્લીશર્સ,

પ્રાન્સેન સ્ટ્રીટ, મુંબઈ, નં. ૧.

આવૃત્તિ પહેલી.

પ્રત, ૨૦૦૦.

વિનંતી

મુજા વાંચક,

અમેરિકન મીસ કેથેરાઇન મેયોની 'મધર કન્ડીઆની સમિક્ષા' નું આ પુસ્તક ત્દમારી કદરદાનીમા ગજુ કન્વાની આથી હું તક લઉં છું

હું લેખક નથી પહેવાએ નહોતો પુસ્તક લખનાનો આ મ્હારો પ્રથમજ પ્રયામ છે સાહિત્યગતિ વાચકોની દુનિયાને ૮ જ-૨થી અગાલુ લાગીશ, છતાં આ પુસ્તકદાન હવે એ દુનિયાને અપર્શ કરવાની મહે શરૂઆત કરી છે-અન્કે માદમ ક્યુ' છે

લખવું એ ધુન છે મ્હાનમા અચાનક જાગ્રત થએલી ધુન મ્હે' આ પુસ્તક લખી પુરી કરી છે-એમ મ્હારી ધુન મ્હે તો સતેલી છે

ત્દમારી માહિત્ય ગતિને મતોનાનો મ્હારો આ અદ્ય પ્રયાન જે મુજા થને-મ્હારી આ 'અદ્ય કૃતિ' વાચનની દૃષ્ટિએ જે ત્દમારો આદર પામરો તો મ્હારી ધુન હું કૃતાર્થ થએલી મમજગ

જીવનના અનેક આઘાઓને અમે આમા ગદી જતી મ્હારી એકંદર તમામ ખામીઓ વિશાળદિનથી દગચુગર કરવાની હું ત્દમેને નમ વિનનિ કરૂ છું, અને ફત્ત 'સાફ તે ત્દમારે' એજ ખાત કન્વા હું આમદપુર્વક બવામા કરૂ છું

વી. મેવક,

હીરાલાલ આર. ડૉક્ટર.

આભાર.

‘મરુ ઈન્ડીઆ’ નું સચવત ઓપી તેના અનિ-અનિ પ્ર-
જ્ઞોત દય નુ નવાની પ્રે. ૧૧ ઉપત ગી માતૃભૂમિ હિંદની
અ પ મેવા’ બ નવાની ત અપના મીમ કેચેન-ન મેથેનો
અહીં પ્રથમ આભાર માન હ

આ પુત્ર નખામા મારી ન મહામા નીચના ‘મરુ
ઈન્ડીઆ’ના જનાબ ના લેખિ. ૧૨-૩ ૧ વિશ્વરિદાનયવાળા
શ્રીમતી બેન વડાનતી લખતપાલ ણી. એ. નો અનિ
આભાર માન હુ

તેમજ અન્ય લેખકો, મામિકો તથા લેખોની રતી સલાય
થેવા મદન તે મેવેનો ન પૂર્વ આભાર માનુ હ

ના નીમનના પોષનાન ગાદ ના જમનાદામ મેરુ
ગ વદુતાન મધુતાન રેલા ગ વેવાથુ તુનનીલમ ન
મોનીતાન મુગુ ના રનાન રનમાળીલમ ન રતીતાન મેચદાસ
રા નથુના મેરુ દનાન ૧ અમાતાન નાના રિવેદી
ના જશવત ૧૫ ધનમ્યામગા ન જયનીગતાન પ્રેમવદ મેના
ના ચદુતાન એન બોખાણી ના રાનવદ અનૂતનાન મોગી
તથા રા અનૂતનાન શ્રી રાવેદી, વીગે મ્હા. ૧૨ નુને-૭
એનીઓની પ્રફરી માગી પ્રચાર માર મુધીમા જ રી નદાય અને
ઉમારી મદમ આપના બદન ૬ અહી આ સર્વ અધુઓનો
પાદિક ઉપમા માનુ હુ.

હીંગજાલ-આર-ડોક્ટર.

ગં. સ્વ. પૂજ્ય ધનગૌરી બા—ને ચરણે.

મા, મહારા શૈશવનો જીવન કાળ તહે જ્ઞાત્રપ અને લાલનથી રહ્યો. કિશોરાવસ્થા તહે સખ્તાઈ અને સ્નેહની સમિશ્રિત આજ્ઞાઓ અને ઉપદેશો વચ્ચે ઉછેરી. યુવામાં કેળવણીના મધ્યાન કાળ સુધી તહે પ્રેરણાઓ પાઈ અને પોથી. આજનું મહારં વર્તમાન જીવન એ તદારો પુન્ય પ્રતાપ, મા!

વાત્સલ્યમયી ! તહારી ગોદ-છાંય એ મહારા જીવનનો હૃદય સ્પર્શી આશાયેસ છે—અણુમોઝ આશ્રાસન છે. જીવનની લીલી સુકી-ઓમાં તહું મહારા જીવનનું જીવંત-પ્રેરક બળ છે—મહારા થાકેલા અકળાએલા આત્માનો તહું એક આખરી વિસામો છે.

મહારે મન તહું જગત સર્વસ્વ છે. તહું મહારી ‘જીવન-વિધાતા’ છે—પરમ પુજ્ય એવી તહુંજ મહારી સાશ્વત ‘મોક્ષદાયી માતા’ છે

તહારી ‘અનન્ય સેવા’ એજ મહારે મન જીવન ધર્મ છે—જીવંત ધર્મ છે—સજીવન મર્મ છે—આજીવન મોક્ષ છે.

તહારા અનંત ઉપકારો અકથ્ય છે—છતાં તહારી અન્નેક વિભુ-તિના સદોદિત સંસ્મરણોંધે તહારી જીયમાતી શ્વેત વૃદ્ધાવસ્થાને હું મહારી આ ‘કૃતી’ આભારના અતિરેકથી સમર્પણ કરી

મ્હાગ દુઃખનો મહાબોજ દળવો કગ્વાની આપ્તા લઉં છું. બાકી
તો ન્હારે ચરણે જીવન સમર્પણ કરવું એ પણ ત્હાગ અદ્વિતીય
સ્નેહના એકંદર મરવાળે તો અધુરો બદલોજ લેખાય.

માતા ! મ્હારી આ હાર્દિક ‘તુમ્હ સેવા’ સ્વીકાર. ભાવના
અને ભક્તિનાં અશ્રુઓ વચ્ચે જામતા ત્હારા આ એક પુરા પુત્રને
આગિશ દે. ત્હારી આશિશ્ચ એજ ખરી જીવન રક્ષા છે, મા !

લી૦

ત્હારો નમ્ર છોડ

હીર૦

બે બોલ.

આ સદી સુદૃઢ દુર્ગુણોથી ઘનાઘન ભરેલી છે જગતની એકે એક પ્રવૃત્તિમા એક તરેહની ઝેરી આતંક તૃતી છુપાઈ રહી છે ભરાતં દુર્ગુણોને અતિ મુદ્દર દેખાવ કેમ આપી શકાય? અતિ નિર્બળ સ્વાર્થ વધુ સફાર્થી કેમ આપી શકાય? રોષના નામે, સુધારા અને મન્યતાના નામે, કાયદો અને વ્યવસ્થાના નામે, ભનાઈ અને પરોપકારના નામે આજે આ પૃથ્વી સ્નાયુધ પામર મનુષ્યો કેવી વખત એવા પ્રપચો આદરી રહ્યા હોય છે, કે જે આદરવામા એમનુ લગભગ બધુજ મનુષ્યત્વ મરી ગયુ હોય છે આજે મનુષ્ય ઘન સ્વાર્થના છેના સરવાળામા, ડીપીઆ, આના અને પાઈના કીસામે નિમાન વસ્તુ મનાય છે યત્રનાદના આ અગ્રગાએના જમાનામા મનુષ્ય યત્ર જોટનો પણ શ્રીમતી ગદ્યો નથી ખરેખર આજે મનુષ્ય જે પથ્થર બને તો જોટની છુટી રહી શકે તેવી છુટી મનુષ્ય કે રહી શકેતો નથી પથ્થર પણ પોતાના ભાઈબિંધ પથ્થરથી જુદો પડતા જના રહી ઉડે ત્યાં મનુષ્ય, મનુષ્ય પણ જુ મો વરસતા જેવા છતાં લાગણી નિનાનો ગમે તેમ અકુળાયા છતાં આખો રહી શકે એવો રબરના દડા જેવો બની ગયો છે

જગતપર સ્વેતાગ બતીઓના ‘પ્રભુત્વ’ નો આ યુગ છે મીનીટે મીનીટે નિનાનમા આગળ વધી જગતને આશ્ચર્યથી ભરી મુ નારી ગોરી પ્રગ્નઓના વિપૂન ઐશ્વર્ય, મદાન સત્તા અને તુલ્ય અભિમાન નો આ ચડતો અને ચમકતો મધ્યાન કાગ છે પરંતુ ‘ચન્દ્રત્ પરિવતન’ ના ગીદ્દાતાનુસાર આજની ઝગમગતી પ્રગ્નઓ પ્રતાપે નિગે

નમસ્કૃત પ્રજ્ઞાઓના દર્શનદાસ બુદ્ધિદાસના ઉંડા ગર્ભમાં ક્યાંએ સમાઈ
ગયા છે એટલે આજની સમકેની પ્રજ્ઞાઓના દર્શનદાસ ક્યાં મરી
ગય-ભુતાર્થ, બુદ્ધાર્થ તથા એ ભવિષ્યનો અણુસ્વાદ્ય દર્શનદાસ છે.
જ્ઞાત્યારે ન્યાયે આત્મા-જ્યોત્સ્નાથી ધર્મ અને નિતીનાં ચક્ર નાન
વાળ્યા છે, ન્યાયે ન્યાયે ગેમની બુદ્ધ્ય ગેમેરીઓમાંથી મુંઝવે અને
દીમતી વસ્ત્રાભુષણના દારૂ નીચે એક ગુલામનું ફર અને બિલ-મ
અપમાન કરવામાં પ્રજ્ઞાએ આનંદ માન્યો છે, ન્યાયે ન્યાયે
નેનો પ્રતિકાર કરવા મારે કુદરને પક્ષ નેના આંતર ગર્ભમાંથી
બુદ્ધિથી ગદગદાવ્યાં છે-અધાનક આગ, રેવ અને વિજ્ઞાનો
વરસાવી છે, અને હુડ મનુષ્યોની 'મર્ગે મળીઓ' ને આનાવમાં
ધકેથી દર્શ આવી 'મનુષ્ય પ્રજ્ઞ' ની દર્શિત મીટાવી રીથી છે.

આજના ધણા કમનગીય દેશે પૈર્જાના એક, એ આપણો દેશ
દિંદુમ્બાન છે. મદામાગમમે પથગમેતો જનાં પગનંત્રનામાં પૂર્ણ
પવત્રેયો, પવગા યોગ મરીથી અને પ્રચંડ દારૂગાના આનિ દારૂ
ન્યાયી મીયાનો, બુદ્ધાર્થ કંઠાય દારૂગીગર મમાન બની ગમેતો,
જગત્તી મપાટીપર આજ પિત્ત વદને આનિ ઉદાગીનનાથી ઉનો
છે. કેવો? દીન-દીન-આથી કે અદાય વમરનો-એકલો-અદુતો. અને
નેના બની એટલા કેટલાક દીનગીઓ-ધનવંનગીઓ, નેનો આમ
વદેતો કેમ હુટે એ એક માર મુખ નિર્દાથી નેના મગાઈ ગમેવા
રંકે દારૂ મોનમણીએ નેના તપાઈ ગમેવા અમેનન પ્રાણ નાગી
ત્રેવાની એકપડી એક દુષ્કેલ મારાઓ મુખગેહના દારૂ દંભ
નીને અગમી રવા છે, અને જેની વિપ્રત સાધન મામમોઓ અને
વાવન વાવનથી નેમના મરીના શેરીએ લાય રજ પદરો છે
એ-જ આચરણ-ઉપચરણ ના ઉવદનું નિમંજ અને નીગંનું
મુખ પળ ના રૂડાના આ દુષ્કેલ મુખનિતો તેનું અદાગ અને

અપમાનીત મૃત્યુ કેમ નીપજે એનાજ અખતગઓ અજમાતી રચા છે હા! કપાટેક મનુષ્ય સ્વાર્થમાં લાનભુજો બની પોતાની માતા પણ જોને જોઈ નકાળે એવો કુર-પાપાલુ-પશુ બની જાય છે

આ હનલાગ્ય દેગતી મમાનોચના ડરવાનુ અલી કાગલુ નથી-મ્યાન પણ નથી 'મધર-ઈન્ડીઆ' દ્વારા જે બિલ્લસ અને અમન્ય ચિત્ર દોરીને અમેરીકન 'મીસ કેથેરાઈન મેથો'એ જગત પર એનો બહોળો પ્રચાર કરવાનુ નિદનીય કાર્ય કર્યું છે તે એમનુ વખોડવા લાયકજ નહી પણ અફસોસ કરી મોઢ લેવા વાચક પણ છે પરાધિનતા એ જગતના સર્વ દેશોમાનુ એક ભુર દર્દ છે જ્યારે એ ચેપી બને છે ત્યારે ધણુ રીખાવે છે અને ભુરી રીતે છેરટે પ્રાણુ હુજે છે 'ગરીબકી જોડે સખકી લાલી' એ કથનાનુસાર મધર-ઈન્ડીઆનુ પુસ્તક એ મીસ મેથોના ખીનેના કુવારા ભેજનો સ્વતંત્ર વિજામ હોય કે આના રચનાત્મક પ્રચારથી મગનારા વારમાં માટે નહી વગીને આ દેશ પાછગજ પોતાના મગજન કુવારે ડીંગ ખચી નાખરા એ કોઈનુ માધન બની હોન, એ બાબત બાનુ પર રહેના દહ એટનુ તો જરૂરથી અટ કલા સિનાય ચાનુ નથીજ કે એણે ચીત્રેના ગદા દ્રશ્યોમાથી પણ ટેટીલ જગ્યાએ સ્વ-ગ મત્ય પણ ટપકે છે એની ચીત્રનાની રીતજ ગદી છે પરંતુ એણે રત્ન ડરેના ગદા કીના આખાએ દગનાને ફેદી-મુઝની નાખી આપણે તો પ્રાણુવાન ખાતરજ એકુ કરનાનુ છે એ ખાતરમાં ઊગાડી જે સસ્કૃતિ હવે પછી ઉઠેરવામાં આવશે તેનીજ મુનાસ જતે દિવસે મીસ મેથોએ આજે દૂર દૂર મુઢી પાચગેની બદમોને નાણુદ કરશે

બાકી એમનુ તો આજ બનીજ રહ્યું છે કે આ પુસ્તકથી અમે રીકનો જેટના એમ્પલી દોનાગે-દાય આનદાગે, તો તેનાજ આ

પ્રગ્ન ના પ્રત્યાસાન એ આ દેશ તન્દ્રથી રખાઈ મદાગ પડતી-પડી
એમના દેહ-ઝડત પર પ્રાણ પાથરતી પ્રતો પ્રથે તેઓ કુદ્ધ પણ
થગે-ઉરેગાગે, અને એમ વિના જાણ એ મીનજવામદાગ ચક્રીના
સ્વ-હતા પશ્ચિમમાથી મે પ્રગ્નઓની અપ્રમત્તનાન એદગત-
પ્રાણ તરે થગે

જગત્પર પથગએતી અનાનના જેટની અતીમર છે તેની /
મગ્ધાપૂર્વકે-દયાપાત્ર છે મ નદીગીગીઓના પ । નમુનાકેની વખત
દનિદામી-કાગિના અને છે મીમ એધોની 'મરુ હન્ડીઆ' પણ
કદાચ અને આજે જગત્પરમા દલના નામે જેનો અમ અને
અમાનતિ-વ્યવહાર અને છે તેનો કૃષ્ણને નામે નથી એને
આજના જગતમા તો દલ કૃષ્ણથી પ । મોગે મ્હી રામર મન્ય
મન્દુનિ અને મથગે તથા સ્વગ્ધાના મુ રત્નીન ગોદ દલ નીચે
મનુષ્ય પ । કૃષ્ણ અને અતને લુતી પોતાના ભાર મન્ય
પર જગતી પ્રાગી જેટનોગ ને મુશ્મ મુશ્મરે તો આ મન્ય અને
મુધરેના જગતી મના કુદગતી જગતી પ્રાણીની મેના વધાર આવી
અને મગી , અપમાનીત-પ્રગ્નએના અને રવન્થીન ગીને મુગ
જાએના મનુષ્યો મારે વાર અને રૂનો નથવાગે રધાગે આવમા
દર છે

દરે પ્રગ્નઝવનમા દય-કૃત્રીન એ પગ એસી તો આરે છે-
કે અને તેમજુ જૈવર્ અને સાહે તેની મદો-મત સત્તા પતુ તેના
ભ નૂકેના આ માને અને ઉત્તરે ચરેના મૈતન્યને દામી મમ્તી નથી /
સ્ત ગામુખી વ્યારે કાગે મ ત્યારે પૃથ્વી સાતના કેવળ દોળ મુખી
નથીગ સાવ અને કાળી-પીળી પ્રગ્નઓ મારે એ પગ અવગે મગી ।

પ્રસ્તાવના.

હુદા હુદા અનેક મહત્વપૂર્ણ કાર્યોને પહોંચી વળના હમેશા મુન્મદીઓ ખીમ્મીઓ મારફતે તે કાર્યને સામોપાગ ઉતાવળા તેના રેકાઓ-(કોન્ટ્રાક્ટો) હોશીઆર માણુમોને આપી દે છે જેનું કાર્ય તેવો રેકા-જેવો ટુકડા તેની તેની ચરત જના આના ઠેઠાઓમા ફાંરદો તો અવશ્ય બન્ને પક્ષને મગે છેજ એકને ખીમ્મ ઉપયોગી કાર્યોને પહોંચી વળવા તક તથા નર્ચના પ્રમાણુમા સમ્મતી કીમતે દોરીઆરી મગે છે-સાથે સાથે કાર્યમાથી નીપજનાના પગિણામ તથા રાહત પાણુ મગે છે, જનારે ખીમ્મને નનરાગ ઓગ્રી થઈ વધત કામ-તેની દિમત અને જોખમદારી મગે .

કહેવાય છે કે અમેરીકન મીમ કૅથેરાઈન મેયો પણ લગભગ એક જાનની 'એજન્સી' ઈ એણે વખેયુ 'મધ્ય કન્ડીઆ' પુસ્તક કાણુ જાણે શાથી યુગોપ-અમેરીકાને એવુ બધુ ગમી ગયુ કે આભાનુ છે તે પ્રમાણે આ પુસ્તકની હજારો પ્રતો ખરીદાઈ અને પાર્લામેન્ટના મેમ્બરોને મફત વહેંચી દેવામા આવી, તેમજ અમેરીકામા પણ આની પચ્ચામ હજાર નકલો છુટી મફત વહેંચરામા આવી છે પાર્લામેન્ટના મેમ્બરો આ પુસ્તકની કીમત ખચી મફત એરી ગ્રંથીતીમા નહીં દોય કે શુ ? કે કદાચ કીમત ખચીને ના લે તો હીંદુસ્તાનનો દત્તિહાસ ! વાન્યા વગર રડી જાય, એ ખગખરાથી આ પુસ્તકની લ્હાણી થઈ ? મીમ મેયો પણ ઓઈ તવગગનીજ દિકરી જળ્યાય છે નહીં તો આગવી બધી પ્રતો મફત વહેંચરાનુ પાનવેજ કેમ ? અને અમેરીકનો પણ જ્વારે પામ ! હીંદુસ્તાનમા જેમ યુગોપી કુ ઓ ગીગારેટો વિગેરે જુગ દાથે જાળખમગની દ્રષ્ટિએ મફત વહેંચે છે-

અને મદીના ૧૪ માસો 'મફત ચમકતે જેમ તે હુ' કે તેમ સીમ
 મેયોન આ કમ- મફત-F-O-C- Free of Charge) મળતા
 પચાસ દ તર મેપીઓ જેત-જેતામા ઉપાટી' મના પાપની દીવાળી
 અમેગી-તોતે ગ્વામી શ્રી વિવેકાનંદ તથા શ્રી રામતીર્થ માટે અથત
 લાવ લેવા ના પાત્ર તેમના પત્નિની આગ્રી પ્રતો વેચાયાનુ
 ધ્યાનમા નરી મીસ મેયોનુ કમીનત તો જાણમા નથી માળી એની
 પોતાના પુત્રની જાહે-અમ- નસારીરીત તો અખખ- એન્મા
 સાડે ખાનુ હોત તો, અગર પાળા મજબુત પંચાની પી' લેત તો
 અર્જના પણ વાણ લેખકોને અન-અખ- નસાર જેવી તો ખગી- પાડ
 દીકુમ્તાનનુ નયુ' દીન દેવે ધરી-અર્દી આરી પતેચી- પાડે માગતુ
 બાળી મીમ મેયોએ જે 'દીકુમ્તાન ઉ'શ્વક આદીત્ય' એન્કુ દગી
 નીમ- માગકે ધરાપ-અમેગીમમા મફત પાથગી દીકુ, તે શુ વખવા
 માગ મેગી અર્દીની ભૂમી એ રખાખના વડેચવા માટે એને
 નાપમદ પટી' દીકુમ્તાનની ભૂમીજ અગેખ કમનશીમ કે, બાળી
 આ પ્રતેથી જમ અમેગીન ખુનામમે મીમ મેયોની ધાગના પ્રમાણ
 જે નાખ ઉગરને તેમ દીકુમ્તાની ખુદામદોને પત્ર ૨૬૬ વાન
 મેગવવાનો મોકા મળને અગ' જેવ જે મરીલી એજે આ દેનમાર્થી
 બેગી નવામા મળેનત ઉાસી-૧૫-અમેગીન ધમકી નત અને અ
 ગીન ત્યનુ નમ્, મુનવચ્ચીન અને નર નામાકે રવન' નુ
 સાનાવરખ આ મરીલીઆથી બગી ને, તે કમના એને ના મેનેના
 આ મર્વાચ દેમો' એજે એ અર્પખ નવાની જે ઉદાનના દમોવી
 દેનત તે કે એ એને એકટી ૫૦ ૨૦૧ જેમ મળેકનુ નમ્
 અ રુ નાવ, તેની અગાડે જેને નેતની ૧-ગીન મજબુતા મેગવરા મા
 પુ ની જેલ- જાહે-અમ- મરી પડે ૬ એમ કાણુ જાને માર્દી
 ૫૫ અગી દીલુ રીન પત્ર' મટેચ્ચુગી કમીગન' માન-

તે અગાઉ મીસ મેથોએ હાંદનું લાઘ્ય ઘડવાના સાધન માટે આ પુસ્તક તૈયાર પણ કરાવી-હાંદી પ્રગ્નને પૂરો લાભ મળે, અને હાંદી પ્રગ્નની જગતની અન્ય પ્રગ્નઓમાં કીમત વધે અને કદર થાય, એ એક માત્ર શુભનીશાથી!! હેન્ડગ્રીવની માફક મફત! જોતજોતામાં બહોળા હાથે હૃદયોની સંખ્યામાં વહેંચાવી પણ દીધું પણ મીસ મેથોની આ અનર્થકારક રીત કંઈ નવી કે આજની નથી. એ વર્ષ પહેલાં ‘ફ્રીલીપાર્થન્સ’ ની સ્વનંત્રનાના શુદ્ધ વિષયમાં જ્યારે અતિ ગંભીર વિચારો ચાલતા હતા ત્યારે આજ મહેરબાન મેથોએ તે લેકિને જગતભરમાં બદનામ કરવા માટે “Isles of Fear” નામનું પુસ્તક લખ્યું હતું. જો પરગ્નનોની ચાડીઓ-ચુગલીઓ-બદનામીઓ અને ગલીચીઓજ ભેગી કરી સમૃદ્ધવાનો અને તેનો બહોળો ફેલાવો કરવાનો મીસ મેથોને કુદરતીજ આવો સ્વભાવ વારસાપે મળ્યો હોય તો દિલગીરીથી કહેવું જોઈએ કે એક સ્ત્રી-કુમારીકા માટે તે ઘોર નિંદનીય દુષણ કહેવાય-પણ માન્યતા છે તેમ પોતાનો થોડોક સ્વાર્થ મેળવવા પરાયાઓના પરમસ્વાર્થ સાધન માટે તે આવી કલંકીત રીતે હથીઆર બનતી હોય તો તો પોકાર કરીને જાણાવવું જોઈએ કે જગત પર મુંગેમોટે સીતમો સહન કરનારી પરતંત્ર પ્રગ્નઓનો પણ કોઈ રડયો ખડયો પરમાત્મા કોઈક જગાએ વસતો હશે, અને આ એનશીબ પ્રગ્નઓનાં લાઘ્ય ઘડવાની મુદુર્ત વેળાએ બદનામતથી અતિ નીચતાપૂર્વક ખીસો ફોકનારી વ્યક્તીને અનોખી નારવી લઈ તેની દુષ્ટતાનો ઘોર દંડ દેશે. કામગ્ર સ્વભાવની અને દૈવી અંશી સ્ત્રી જાતીમાં પણ પ્રચંડ શક્તિ પ્રવેશશે તો પરમાત્મા કેટલો પ્રત્યક્ષ રેલાવશે એ અટકાવવું પણ અશક્ય છે.

આ પુસ્તકમાં એણે લખેલી દષ્ટીકોના સમર્થન માટે એણે મહાત્માજી તથા શ્રીયુત્ ટાગોરનાં નામ પણ સંડોવવા મુધીની

હીમન ત્રી છે જેનો તેને તેઓ તન્દ્રી ચોખ્ખ જનાળ પણ મળી
 ગોઠા ૭ જે ઘણી ગનન વાનોની ખુદ ઘણા ભારતવાસીઓને પણ
 ખમર નહીં પેાડ એવી મે દી વાતોના આગથી ૮ આ પુનઃ
 'સપૂર્ણ' । ખનાનનામા આ યુ કે આખાએ ભારતવાસીમાંથી એ
 પણ વિનર-એ પાગ ખામત એને એવી ના જડી કે જે સખ ધમા
 એને કેન્દ્ર પ્રમાણીપ્તો વખરાની મલ્લુદ્ધિ મુજે પણ ગરો જેમ
 ફરી ફરીને નિષ્ઠા પદ્મ નર્મ મેએ એમ આ બાનુને હીંની મુમાક
 રીમા ગદગીના નિયોજ દ્વવા માટે મત્યા એને જરા ત્યાથી
 આના ગરીબ વિયોજ પીન્મરામા આખા, જે એજે અહીં પચા રા
 અને યુગપ-અમેરી । જર્મ એક્યા આ ભૂમીના ખીનારે એના
 પનોના પગના પગા ત્યાર ચરમાજ એમ મત્તન દમાઈ મનીનાએ
 એને સનાદ પણ આરેની કે આ વિગાળ પગન દેમમા અગર
 તુ મ્હાય કેન્દ્ર બદી કે યુગાઈ પણ નુએ તો એને તુ 'મહામાન્ય
 નીયમ' ગણી ગરે ના બાંની મેમની આ સનાદના એજે કેવો
 સદ્પરોગ । મ્હોં છે એ એના પુનઃપરધાજ જગાઈ આવે છે
 'લેડી અન્દુરીતે' મીમ મેયોના બાગમા તખ્તુ જે ૬ 'જે
 પુનક એજે તખ્તુ ૭' એ તખ્તોગો મેનો મામુમે તો પ્રથમધાજ
 દનો, પબ્લન એને તગની સામઘીઓ ૮ લેડી જના પુતીજ
 એને ખોગી દની જે એજે બદી બારી ના મીનામા ચમ્પે
 લજારી એમી ફરી દીપી, અને ત્રી મારી આ તન્
 છેડાએના દેગ માટે એમદ પુ ભરી બન આદર્ષ ખામત
 ખનારો આખ એ દેગમાયો એની આખી મુનફરી દન્ધ્યાન એને
 એ પખન જન ના ના એમા એમદને અમ્માન મળવાની પણ
 એજે ને એજે પ વા મી મેન ને એમા ઉજગુ પણ એના
 આખા પુનમાયો નુદુજ ત્રી નવન, પણ જેમ એક ગરેરી,
 નજેરી એજાખા લે-અજ એ નરે એમ મીન મેયોએ પણ આ

દેશમાયી એના બરનાજ એવા ઈશ્વરો તીણી નડયા કે જેઓ આ ભૂમીનીજ આમોહવા-અને ધાન પાણીથી પોપાઇ ઈશ્વરનાદાર બનેના હોના ઋતા એમને ઝાડનારી આ ભૂમીને અત્યંત વાનડ નીરડે એરી તમામ કૃતજ્ઞી લાવનાઓ સાથેજ હરહમેશ ઝાડતા હોય આવા મરે સોપેની હકીકતોનો મીસ એથોએ સગ્રહ વ્યોં અને મહદગારોની મ્હાયથી એનો પુસ્તકકપે પ્રચડ પ્રચાર વ્યોં-એ રીતે નીના ઝાગણ આ અસહાય દેશના નબળા હૃદયમા ઉઠે પ્રદાર વ્યોં

ભાગતરના નબળામા નબળાએની એક પણ ચોપડી આપલી છુટથી હજુ મુધી 'મફત' રહેયરામા આની નથી, તેમજ આ પુસ્તક મ્હાગ પચ્ચાથી ભાગતરના મમાજમા એમ ખૂલેથી ખીજ ખૂણા મુધી જે પ્રચડ પેનાહન અને નગનિલયો ખમલગાજ થયો કે એના ખીજ એ- પણ પુસ્તકથી હજુ મુધી થયો નથી, એનુ મણાઓનુ માનવુ કે એની તે આ પુસ્તક મા શુ ખામતો તમે કે જે આપની ધાધન મચારી મુકે તે જણવાની ઘણાઓની-સમજદાર વર્ગના સગલગ તમામોનીજ, તીન છગ લેયજ એ સ્વભાવી- કે મીસ એથોના લખેના પુસ્તકમાંથી મ્દને જરૂરી લાગતી એની ખણખોહવાળી બાબતોનાજ પૃથક્કરણ પે એણે લખેના એના ચાર ભાગોની યથાગમિત મમાયોચના કરવાનો પ્રયત્ન વ્યોં છે એના આખાએ પુસ્તકનો આ નોખખો અનુવાદ નથી ફક્ત એની કડવી મીકાઓના ટેરેટથી તાન્વી કાપેના મીપણોજ છે આ વાચના મમ જદાગ વાચકવર્ગને પોતાના દેનની ચિત્રેની સાચી ખોગી મીથ્ર ધૂણા જનક ચીતી મબધી જે ખરેખજ શોચ ચાય તો તે પોતે પોતાથી બને તેવો મુધારો કરવાના તમામ પ્રયત્નોમા મમાજ અને દેગનીત હૃદયે ધરી એક મગજો મડી જાય અને તેના ધાગેના પગિલામ મુધી તે પોતે ના પહોંચે ત્યા મુધી અવિશ્રાનપણે મ-ચો

રહે, તોજ ભીસ મેધો અને એના જેવાજ ભારતના ભાવીક લક્ષ-
 ણનેાને આવના લવિષ્યમા દાતમાં ઝલ પાવી જવી પડે-તોજ
 એમને પછી કદાપી આવો સંગ્ગમ એકદો કરવાની તકજ ના મળે-
 તોજ આજનો પાગળો ભારતવર્ષ આવના વર્ષોમાં પરજનિઓના
 પોકા દુમવાઓ મામે ટકકર લેવા વાચક બને ભારતવર્ષની રીમ-
 માવી કષ્ટક સગીન પરિણામ યાજુ જન્મે છે એમ બે જગત જાણી
 ગકે તોજ ફરી ફરીને છેડ કગનારાઓનો પ્રમાદ ઓમરી જાય. બાકી
 દુધના ઉભગઓ ઉપમી ઉપમી જેમ મમી જાય છે તેમ આપણે
 ઉપન્ન કહેલો આ જેમદાઢ ઉદ્ધાપોદ કંઈ પણ સચોટ પરિણામ
 આપ્યા શીવાય બે અર્થદીન અર્થ પોતો ધખાગેજ નીવડો તો તો
 આ દેગની પણી એવી ઉજળા એમી ગએવી ભાગે પ્રવૃત્તિયોની
 નીપજનાથી ઉપન્ન થએવી લન્ગજન હામ્યાપદ ન્થીતીની હાગમાળામાં
 આ એકનો ઓઢ વધાંન થશે અને અન્ય તાકી રહેવી પ્રજનઓના
 તીગકારભયાં અડદાસ્ય આપણી મામે પથગને-આપણી બોગરફમ
 જવાઈ જશે

આજના આપણા દેશકાળની મબીઢ ન્થીતી અવજ કરી બેદર-
 રકારીથી આજે જે જીવે તેનો વંશ આવતી કાલે તેના ગદ્યની
 વડીલના બેબાનપણાને યાદ કરી, પોતાની નીગધાર અનાવઝ્યા પર
 ગોંઠે પોઢ મેને કદાચ એના વડીલને થાય દેને

પ્રથમ ભાગ.

—(૦)—

આ પુસ્તકના પ્રથમ પૃષ્ઠનું મથાણું 'The Bus to Mandlay' (માડને જતાગી બસ) એમ છે, પણ આખાએ પુસ્તકમાં માડને મળ્યા પછી તે ઇર્ષા ઇર્ષારો પણ નથી પ્રગળોના મથાળાના નામો સાથે એ દેશી ચિત્રાઓની વસ્તુ મી કુલજ અસમઘ નામે છે મથાળા અને અધ્યાયનો પરસ્પર મળધજ દેખાતો નથી અને અધ્યાયો ખુદમાં પણ વલુ અમળધ ભરેલું છે દીંદના ખુણાઓ ખોળી ગીચ ખાખતોજ એકલી કગામાં મીસ મેથો પોતાને એટલે દરજ્જે વિચરી ગઈ છે કે એને મીત્ર નહીં જાનજ ગ્યુ નથી ગઈથી તે આખર મુધી એક મગખી રીને વાચી જતા ઇરાદા પૂર્વકના તિરકાચી ખામ વિણી નાકેના ગદા 'ચુ'ટકલાંઓ' ના નમ્રદ ગીવાય મીત્ર ઇર્ષા દેખાતું નથી પતેનાજ પાના પર અવસ્થાનું ચલન કરતા મીસ મેથો નમે છે —

'In the Courts and alleys and bazars many little book stalls where narrow-chested, nervous, slighted and meek young Indian Students in native dress brood over piles of fly blown Russian pamphlets.'

"કવચતાની ગી-ગીએ તેમજ અનરોમાં નાના નાના પુસ્તક નોમાં જેમાં માકડી પાનીવાળા, કીજ નજીવાળા પાન્ડેગી,

મને- ભાર્તીય વિદ્યાર્થીઓ એમના જાતીવેશમાં ટહીપાના નામાં અને ગદા ચોપાનીમાં આખો ફાડી ફાડી વાળી ન્હા દેવા છે '.

આ સુદાથી પુસ્તકના શ્રી ગણેશ મંત્ર છે વખવાનો ઉદ્દેશ ચોખ્ખો-તરી આવે છે તેજસ્વી અને તાત્પર્ય સુવાતોતો વળે એને માર્ગ જાણ્યો જાણ્યો નહીં. દેવ અને જાતીની આગા અને ન્યાય ગણના આવા 'મુદ્દાસ ફોર્મો'થી મોનમેન્ટિની વાતો વાળી વાળી 'સ્વનાત્ય-સ્વનાત્ય'ના ખાતી બખાળા નીવાય મુદ્દા થવાનું નથી, એમ એ આગ્રહથી ગીતે વળાવી દે છે. દરેક સ્વતંત્ર દેશનો સુવાન-વિદ્યાર્થી વર્ગ ચપલ અને જોમવતો હોય છે, અને જે દેશનો વિદ્યાર્થી-અમદાર પાણીદાર અને ચમચાગો હોય છે એ દેશ સ્વતંત્રતા અને સ્વગત્યને નાચક ગણાય છે-ચાપ છે-એજ દેવ સ્વતંત્રતા મેળવે છે-એજીને નાચતી રહે છે સ્વતંત્રતા અને સ્વતંત્રતાને લાગે-મી રમણ એજા અહીંના-હીંદના વિદ્યાર્થીનમદને આવો મમતામય ચિતરી હીંદની સ્વગત્ય માટેની નાનાવધી પૂવા-કરવાનો એજે પગલ ગીતે પ્રયત્ન કરી ચીરો છે એ-

મમતાના વિદ્યાર્થીઓ જગી મમતાની 'કાલી' નું વર્ણન એજે જગી મુ છે એથી માનવાને મળે છે કે મમતામેન્ટ દાઉમમાં ઉનાં કયા બાદ પહેલેજ એને 'મરી' 'નો' ન્હોતો ખતાવવામાં આવે, તે નીધીજ ત્યાં માર્ગ દરેક નામના માર્ગ મુએ તેને મરી ખતાવે તે બાદ-બાદ માર્ગ ન્હોતો દેતો, એ લામા એમ બન્યું કે -

"Meanwhile, and instantly, a woman who watched behind the killer of the goat has rushed

forward and fallen on all fours to lap up the blood with her tongue, in the hope of having a child."

'In this manner we kill here from 150 to 200 kids each day,' says Mr. Halders with same pride. 'The worshippers supply the Kids.'"

“એટલામાં એક સ્ત્રી કે જે બકરા વધેરવાવાળાની પાછગજ ઉભી હતી એ આગળ દોડતી ધમી આવી અને છોકરું મેળવવાની ઉમેદમાં—આશામાં—એ ધુંટણો તથા બે હાથ જમીન પર ટેકવી પડેલા લોહીને જીલથી ચાટવા મંડી. હજીધરે કેઈક અભિમાનથી કહ્યું કે આ રીતે હંમેશા અમો દોડસોથી બસો બચ્ચાંઓની કતલ કરીએ છીએ જે અમને શ્રદ્ધાળુ લકતો તરફથીજ પૂરાં પાડવામાં આવે છે.”

આખાએ કલકતામાંથી એને ફક્ત બેજ ચીન્ને ચિતરવા માટે હાથ ચઢી ! એક તો બંગાલી વિદ્યાર્થીઓનું રશીઅન બોલશે-વીક પત્રીકાઓનું ટૂર ટૂર વાંચન, કે જે પત્રીકાઓ કશીજ રોકાવટ શીવાય સરકારી કૃપાથીજ મળીએ મળીએ વહેંચાઈ વિખરાએલી પડી હતી અને બીજાનું “કાલીનું ટ્રપ્પ” જેને પ્રત્યેક સમજદાર હિન્દુ આજે પણ હિન્દુધર્મ પર કલંક સમજે છે, અને જેની છુરાઈઓ દૂર કરવા પાછગ આખોએ હિન્દુ સમાજ ભારે પ્રયત્ન કરી રહ્યો છે. શ્રીમતી માર્ગારેટ કજને આની આલોચના કરતાં ફિક્ક લખ્યું છે કે “કાલીનું ૩૫ વર્ણન કરવામાં મીસ ગ્રેઓએ એ લખવાનું છોડી દીધું છે કે આવી કુરબાનીઓતો ખ્રીસ્તી ઈન્ડીઆમાં છે, પણ ત્રાવનકોર જેવા દેશી રાજ્યની મદાગણીએ રાજ્યની લગામ હાથ ધરતાંજ પોતાના

નન્યની અહમદમાયી આવી અમાનુષીક તમામ જનની કુરબાનીઓ નદન બધ કરી દેવાનું નખત ફરમાન કર્યું છે. તખ્ત પર આવતાંજ આ પ્રથમ કાર્ય કર્યું છે” બીજેજ દિવસે એક થીયેમોસ્ટ્રીટ અંગ્રેજે મીસ મેથોને કહ્યું મુખ્યા કે “તું કાવીનું મંદિર જોવા ખાતી નાહક ગઈ, એ કંઈ ‘હિન્દ’ નથી, પરંતુ એ મહાશયને શું ખબર કે મીસ મેથો તો ખમુમ કરીને ‘મધર-ક્રાન્ડીઆ’ માટે એક ‘કુચકલ્પુજ’ ગોધવા ગઈ હતી?”

કલકત્તા અને કાલીના વર્ણન પડી આવવા અધ્યાપમાં તે શા કાગલથી રીન્દમા આવી હતી તે બતાવે છે. ખરી ગતે જોતાં તો આ કાગલનો ખુલાસો એણે ચોપડી ચખવાની સરઆતમાંજ કરવો જોઈતો હતો એટલી તો શું ઉનાવજ હતી કે કલમ ઉડાવનાંજ જોગેવીક પત્રીકાઓ અને કાલીનીજ દુદાઈ દેવી સર કરી દીધી! ખેર, આવવાનો ધગદો આંખજો -

“What does the average American actually know about India? That Mr. Gandhi lives there; also tigers.....It was dissatisfaction with this state that sent me to India, to see what a volunteer unsubsidized, uncommitted, and unattached could observe of common things in daily human life.....Therefore in early October 1925 I went London, called at India Office and a complete stranger stated my plan.”

‘અમેરીકન લોકો એકંદરે હિન્દ માટે શું જાણે છે? કે ત્યાં મી. ગાંધી રહે છે, તેમજ વાઘ. આ અવગ્યાથી અમતોય માની

હુ હીંદ આનના ઉપડી હુ એ જોના ઈન્જીતી હતી કે એક 'વોલન્ટીઅર' [મ્વયમેવક] જેણે માર્કનો એક પીઓ પણ વાચ ખાધી ના હોય, અને પહેલેથી પોતાનો મર્ધવિચાર પણ નક્કી ના કર્યો હોય એવો આ દેશમા આની અહીંના માનવ જીવનનું દૈની-દમ્ય કેનુક આવેખી ગકે છે. આથી ૧૯૨૫ ના અક્ટોબરની શરૂમા હુ લડનની-ઇન્ડીઆ ઓશી મમા ગઇ અને ખીચકુલ અપરિચીત વ્યક્તિની- માફક મહે ત્યા ન્હારી મ્કીમ રજી કરી

પોતાના હીન્દ-આગમનનું કારણ તે આમ જણાવે છે ભતા અહી આવનાના કારણોમા એને આ જણાવવાની રી જરૂર હતી 'એ 'વોલન્ટીઅર' હતી. એણે 'પીઓ ખાધો નથી' પોતાના વિચાર પહેલેથી નક્કી કરેલા ન હોતા અને ઇન્ડીઆ ઓશીસ રાજાઓથી તે 'ખીલકુલ અપરિચીત' હતી.

હવે આ 'વોલન્ટીઅર'ને આગળ નાચો - ખીજ અધ્યાયમા તે લખે છે કે -

"The Indian girl, in common practice, looks for motherhood nine months after reaching puberty-or anywhere between the ages of 14 or 8"

'જરૂરનાના થનાજ નન મીના બાદમા તે એક હીન્દુ છોકરી અકમર કરીને બન્ધ્યાની મા બની બેસે છે મારક જગાએ આ બનસર આથી ચાદ વર્ષની અદર અદરનો હોય છે "

ગોરી ચામડીમાથી ટપકેયુ આ કાગુ 'તુ' છે આનુ ખડન કરતા ડોન્ટર મીસ એમ આઈ બાઈ એમ બી (M B)

પોતાના ના. ૧૦ મી અકટોપરના 'ટાઈમ્સ ઓફ ઇન્ડિયા'ના પત્રમા પોતાના અનુભવના આધારે લખી જણાવે છે કે ૩૦૪ હિન્દુ-આઓને મુખ્યાલની હોસ્પીટલમાં પ્રથમવાર સંતાન પ્રાપ્તી થઈ. એમની સરેરાશ ઉંમર ૧૮-૭ હતી. એમાંથી મેંકટે ૮૫.૬ ની આયુ ૧૭ વર્ષ અથવા તેથી ઉપર હતી, અને મેંકટે ૧૪.૪ ની આયુ ૧૭ વર્ષથી નીચે હતી. સાથી નાની ઉમર ૧૪ વર્ષની હતી અને આ ઉંમરની કેવળ ત્રણજ ઓઓ હતી. મેંકટે મગસની મેટનીટી હોસ્પીટલના ૧૯૨૦-૨૧ ના રીપોર્ટ સાથે આ વીગતો અરખાવી જોઈ છે. ત્યાં ૨૩૧૦ ઓઓને પ્રથમ સંતાન થએલ. સરેરાશ ઉંમર ૧૯.૪ વર્ષની હતી. મેંકટે ૮૬.૨ મત્તર વર્ષ અને તે ઉપરની હતી અને મેંકટે ૧૩.૮ મત્તર વર્ષથી નીચેની હતી. સાથી નાની ઉમર તેર વર્ષની હતી. માન ઓઓની ઉંમર તેર અને ખાલીશ ઓઓની ઉંમર ચાર વર્ષની હતી. મદારી પામે અન્ય પ્રતિા કે જેમાં ઉત્તર ભારતનો પણ સમાવેશ થાય છે. તેના રીપોર્ટ છે.

આ આકાશોની વીગતથી શું મંદ થાય છે, પણ મિથોને આવી દષ્ટિકોનોની ધારીજ જગ હતી ? ને આગળ લખે છે કે :—

"Because of her place in the sexual system (child bearing and matters of procreation are the woman's one interest in life, her one subject of conversation be her caste high or low. Therefore the child growing up in the home learns from earliest grasp of word or act to dwell upon sex relation"

હિંદુઓની સામાન્ય-વ્યવસ્થામાં સ્ત્રીઓનું કર્તવ્ય ફક્ત બન્ધ્યા ઉત્પન્ન કરવાનું જ છે તેથી ઉચ્ચ-નીચ તમામ કામની સ્ત્રીઓની વાત ચીત હમેશા આ વીચ પગ જ હોય છે, અને તેથી આના ધર્મમાં ઉઠેરાતા બન્ધ્યાઓ પણ આવું આવું ચાલતી તથા દેખીને ઈન્દ્રીઓ મબધી વાતો તથા વિચાર કર્યાજ કરે છે.

કુવાડ હોના જતા મીસ મેથેનું બેનું ખજેજ મડલુ કટી યગન પદ્-પાઉડર, અને અન્ય બાહ્ય મીઠા મ ગાગીરિક દાખનીયો પાછળજ પ્રાણ પાથગતી અને પાશનતા ઉત્પન્ન કરે એની જોટવી પ્રયોજનપુર્ણ નમ સુદૃઢતા બતાવી ગાય એવી બતાવનામાં જીવન સર્વસ્વ મમજતી, યુરોપ-અમેરીકાની કુવારીથી માડી ધરડી દહાઓ પૈકીની આ એક મીસ ને આ દેશની સ્ત્રીઓએ જતન કરી માયની રાખેના અમની ઉડા આદર્શોની શુ સુદ્ધિ પણ હોય ! આખાએ ઇતિહાસમાં આ દેશનું જો ભાગ્ય કંઈક દેખાતું હોય તો એની 'સ્ત્રીઓમાંજ છે કુટુંબ પ્રત્યેની અનામી વાતમયતા-વડિલો પ્રત્યેની અનુપમ આત્માધિનતા-ધર્મ અને કર્તવ્ય પ્રત્યેની પોતાની ઉત્તમ ફજ, પતિપ્રત્યેની અદ્વિતિય અને અતન્ય આમકતી-બતાવો અને સમધીઓ પ્રત્યેની પ્રશમાનીય પ્રમળતા-જીવનના દરેક લીના સુખ પ્રસંગોમાં ભગ્નિ-ધીરજ અને મહીપ્રજ્વલાભર્યો મીઠા સચનારો-અતિ માન પ્રસંગો વચ્ચે સ્વજનો માટે ઉચ્ચ વ્યર્થત્યાગ અને પોતે માનેના પૂજ્ય પતિ માટે જરૂર પડે તો જીવન મમર્ષણ-પોતાના પતિનું મૃત્યુ ન મહેનાતા હસ્તા હસ્તા પતિ પાછળ સ્વેચ્છાથીજ જીવતું આનાભર્યું આખુંજ જીવન નાગાની દેવાની પ્રખર અને પ્રચંડ પવિત્ર અતિ ભાવના, આ અને આવું આવું ભાગતી સ્ત્રીઓના જુગલુડપ તો ગણુએ, ભારત

નાતરાઓ-મોગવિનામોની પ્રાપ્તિ અર્થે ૬૫ મોગવનાના નીચ પ્રપચો
અધમ પાપાચારો-જગતના ઇષ્ટ પલ્લુ પૂર્વ દેશો પ્રતા અનિમખ્યાના
આપનાતો, આ બધાના પૃથક્કરણ પુણ્ય બુનાચા એતો માનનીઓના
હતિહાસના તદ્દન કાગા પાના છે

ડૉક્ટર આલ્ફ્રેડ મૅલ્ડ પોતાની "The Sexual life of
the Child" નામના પુસ્તકના ૧૬૧ મા પાને પોતાના દેશની
અવસ્થા પર નોંધે છે કે -

"While the child is to all appearance im-
mersed in a book, while a girl is playing with her
doll, the parents or some other adults carry on a
conversation in the child's presence under the in-
fluence of an utterly false belief that the latter's
occupation engrosses his or her entire attention
but the danger is hardly less when the childrens
have an opportunity of observing their own
parents engaged in sexual acts or even mere
preparation for such acts

"બાલ્યુ જ્યારે પુસ્ત વાચનામા મશગુલ દેખાતુ હોય છે,
અથવા તો છોડરી પોતાની ઢીંગની સાથે રમવામા તન્નીન બનેની
હોય છે, ત્યારે માતા પીતા અથવા બીજા નવયુવકો બુનથી તેઓને
લણવામા અગર રમવામા રોાયેનુ સમજ તેમની સામેજ બીભત્ત
વાતાનાપ આદરે છે, પરતુ લજ્જતસ્પદ બાબત તો એ છે કે કોઈ
કોઈ વખત તો માતા પીતા લાનબુના બની પોતાના બાલ્યના

દેખનાજ રિત ફીડા ચાનુ કરી દે છે યા તો એવી ફીડા શરૂ કરી
દેવાની તમામ તૈયારી કરી ગયા હોય છે '.

હા હા માન મહે છે તે પ્રમાણે તો પાગ ભાગીને જોવાનીમંત્રેની
આ મીઠા મેરોએ પોતાના દેશની બહારો માટે કાર્તિક દિવસ વિચાર
પણ નહીં કર્યો હોય પોતાના પગ નીચેનું બળતુ જગતમા યાજ્ઞનેનું નથી
પોતાના નાનું બચ્ચાની કુમળી હાથે મા આવા મીઠા વિચારના જાલીમ
એર રેડી પોતાના મતાનનું લવિમ્ય જોઈ નાખનાર લપટ અને
નફરત એ પુરોને, હા જાના અનુભવે જોગખાવેરા આવા "માના
પીતાઓ તે સમાજનો કાર્તિક સમજદાર મનુષ્ય એમને માના
પીતાના નામની જોગખાનુથી શ્રી ૧૨ તો નહીં-પણ એ સમો
ધનમા પણ પાનર સમજે જનાવગે જતા પણ જેનું આચારણ
અનિ હનર હોય-પણોની મળીને પશુ જેઓ પોતાના અધમ
આચારથી જોગની જતા હોય એવાઓને 'માના પીતાના નામથી
તો નહીં પણ 'મનુષ્ય તરીકે માનવામા પગ મનુષ્ય ગ્રંથની
વ્યાખ્યાને ઘોર અન્યાય કર્યા બગમર છે

આજ અખાસમા આગળ લખ્યું ૮ કે —

'Shiva on of the greatest Hindu deities is
represented, on high road shrine in the temple
on the little altar of the home, or in personal
amoulets in the image of the male generative
organ, in which he receives the daily sacrifices
of the devout. The followers of Vishnu
were painted upon their foreheads the sign of
the function of generation'

“શિવ કે જે હિંદુઓના મુખ્ય દેવતાઓમાંના એક છે, તે ઘેરી રગ્તા પરના દેવાયઓમા-મદીરોમા-ધરના નાના પુત્રસ્થાનોમા અગર અગત તાનીઓમા પુરુષ જનનેન્દ્રિયના આકારમા પ્રતિદિન પૂજાય છે વિશ્વ સપ્રદાયના અનુયાયીઓ પોતાના કપાળ પર પ્રન્નન ક્રિયાના ચિન્હવાળી છાપ લગાવે છે

ભારતના અનેક, ત્રીસ કરોડ ! દેવ દેવીઓમાથી કોઇની-ખેતર-પાણ કે બળીઆ કાકાની ચર્ચામા ઉતરવા કરતા મહાદેવના લીંગની ચર્ચામા મેયોએ ધણો રસ લીધો હોય એમ ઉપરનીખીનાથી જણાય છે

ભારતના અધ પતન વિષે આગળ લખે છે કે —

“In many parts of the country north & south, the little boy, his mind so prepared, is likely, if physically attractive, to be drafted for the satisfaction of grown men, or to be regularly attached to temple in the capacity of a prostitute. Neither parents as a rule sees any harm in this, but is rather flattered that the son has been found pleasing.”

“ઉત્તર-દક્ષિણ ભારતમા અનેક સ્થાનોમા નાના નાના ખૂબસુ-રત બાળકોનો મોટા માણસો પોતાના અધમ રિપયવાયસાની તૃપ્તિ અર્થે ઉપયોગ કરે છે, અથવા વેશ્યાવૃત્તિને માટે તેમને રીતસગ મદીગમા રાખી લેનામા આવે છે, એક ચાતુ નિયમ તરીકે માખાપ પણ આમા કાંઈ ખાસ નુકસાન મમજતા નથી, બલકે એમના છોકરાની આ તરેહની પસંદગી માટે ઉંટા મગર ખને છે.”

મીસ મેયોને શુદ્ધિ પણ નથી કે મદીરોમા છોકરાઓ ગખવાનો રિવાજ ભારતના કોઈ ખૂણામા પણ નથી મદ્રાસ બાલુ દેવદાસીઓ

રાખવામાં આવે છે જેને માટે પણ ત્યાંની હાથની લેછરલેટીવ કાઉન્સિલે પ્રસ્તાવ પામ કર્યો છે, અને યદી આ દૂરાચાર કદાચ આ વિરાળ દેશમાં આજ પણ હોય તો તે ધણાઓના માનવા પ્રમાણે ધણે ભાગે મુસલમાનોનો લાવેલો છે અને લોકમત પ્રમાણે ધણે ભાગે તેઓજ તે પોથી રહ્યાં છે; એમ તો મીસ મેયોનો દેશ પણ ખાલી નથી. ‘Sexual Inversion’ નામના પુસ્તકમાં ૨૧૧ મા પાને મી હુવીલોક ઈલીસ લખે છે કે :

“It has been stated by many observers in America, in France, in Germany and in England that homo sexuality is increasing among women. ‘I believe’ writes a well informed American correspondent ‘that sexual inversion is increasing among Americans—both man and woman.’

“ધણા તપાસકાનું કહેવું એમ છે કે અમેરીકા, ફ્રાન્સ, જર્મની અને ઈંગ્લેંડમાં સ્ત્રીઓમાં અકુદરતી કુકર્મો વધતાં જાય છે. એક અમેરીકન અખરપત્રીનું માનવું છે કે અકુદરતી વિષય અમેરીકન સ્ત્રી પુરોષો બંનેમાં વધતો જાય છે.”

મી. ઈલીસ આજ પુસ્તકના ૩૫૧ મા પાનાપર અમેરીકાના એક જાણકારની સાક્ષી આ રીતે આપે છે.—

“The prevalence of sexual inversion in American cities is shown by the wide knowledge of its existence. Ninety-nine normal men out of a hundred have been accosted on the streets by

inverts, or have among their acquaintances men whom they know to be sexually inverted. Everyone has seen invert and knows what they are . . . The world of sexual invert is, indeed, a large one in any American city, and it is a community distinctly organized—words, customs, traditions of its own, and every city has numerous meeting places, certain churches where invert congregates”

“અમેરીકાના શહેરોમાં જેટલો મહા અકુદરતી વિષય વ્યવહાર ફેલાયો છે તેનીજ તેની હરતીની જાણ પણ પથરાયેલી છે રસ્તે ચાલતા સો બના માણસોમાંથી નવાણુ માણસોને આ બદમાશો ઓળખે છે, અથવા સોમાંથી પોતાને નવાણુ એવા પરિચીત છે કે જેને તેઓ બદમાજ તરીકે ઓળખતા હોય દરેક સપ્સ બદમાશોને ઓળખતો હોય છે, અને આ બદમાશો કંઈ જાતની બના છે તે તે સારી રીતે જાણતો હોય છે આ બદમાશોની દુનીયા અમેરીકન શહેરોમાં ઘણી વધી પડી છે એમનો એક સુનિયત્રીન સમુદાય છે તેમના પોતાના સ કેતો—રીવાજો તથા કથાઓ છે દરેક શહેરમાં એમના મળવાના અનેક સ્થાન છે કોર્ટ કોર્ટ મહિંગ એના છે કે જેમાં આ લોક એકઠા થાય છે”

મીસના ખુદના દેશનીજ વ્યા આ અવસ્થા છે ત્યાં એ ભારતના લાઠન શોધવા નીકળી છે ? આથી આગળ એ વ્રજે છે કે -

“In fact, so far are they from seeing good and evil as we see good and evil that the

'My father' said an eminent Hindu Barister, taught me wisely, in my boyhood how to avoid infection'

'Would it not have been better I asked 'had he taught you continence.'

'Ah, but we know that to be impossible'

‘એક પ્રસિદ્ધ હિન્દુ બેરિસ્ટરે મને કહ્યું કે, “ મારા પિતાએ જીવિ મતાથી બચપણમાં મને સીખાવેલું કે, એવી રીતોથી કેવી રીતે બચી શકાય ’

મહે પુછ્યું (મીઝ મેગેઝિન) કે ‘તમાના પીતાએ જે તમોને સ્વચ્ચર્યા પાળવાનો બોધ આપ્યો હોય તો શીકે શ્યુ ના મહેવાત ?

એણે કહ્યું-‘આહ ! અમો નજીએ ડીએ ૨ સ્વચ્ચર્યા તો એ મસબરિન વસ્તુ છે’

આ પ્રસિદ્ધ બેરિસ્ટર ! (જેનું નામ તો મીસે આપ્યું નથી) હિન્દની હવા બહાર ઉઠેતા કોઈ દાહ મારટ હિન્દુ હશે કે જેને કાંકડી-લુલુઆર કે શુકલ તીર્થના ગુરુકુળોની યાદ પણ ના હોય, તો પાકો હિન્દુ નહીં, કે કતિ પાકી મૂતી નહીં મેથાને આ દેશમાં આવ્યા મળ્યા છે-એણે અતેવ ટીપ્પણો બોલ્યા મદયા વાવાશ કે માલવીયાશની યાદ પણ એને નહીં આવી હોય ! તારે એની યાદદારન પણ શીકી તો ખરીજ-ને ?

હિન્દુઓની શારીરિક સખિનું સર્જન કરતા ત એ છે કે -

'After the rough outline just given small surprise will meet the statement that from our end

of the land to the other, the average male Hindu of 30 years, provided his means to command his pleasure, is an old man, and that from 7 to 11 out of every 10 such males between the ages of 20 and 30 are *impotent*."

“આટલો સક્ષીપ્ત સાર દોર્યા પછી એ કહેતા આશ્ચર્ય નથી થતું કે ભારતના એક ખુલ્લેથી બીજા ખુલાસુધી ત્રીસ વર્ષની ઉંમરનો હોદ્દા અગર એ સાધનોથી સમૃદ્ધ હોય તો ભુટ્ટો બની જાય છે અને આ પ્રકારના પ્રત્યેક ૧૦ પુરુષોમાં ૭ થી ૮ નપુશક હોય છે”

મેથેને આ દેશના ત્રીસ વર્ષ સુધીના મનુષ્યોનો હીક હીન્ડ અનુભવ મળ્યો જણાય છે ત્રીસ વર્ષની ઉંમરમાં આટલા મોટા પ્રમાણમાં નપુશક નિવડનારાઓની કાગજી ભરી તપાસ બીજા પ્રાંતોએ આટલી ચીવટથી કરી હોત કે કેમ એ શકાતું છે ધંધાના દ્રબીએ અમેરીકનો મારે આ લાભદાયક બીના એવો પેદા કરેલી કહેવાય જો તેઓ ‘નપુશકનાશ’ અને ‘મરદાઇ યાકુતી’ની પેટન્ટો કહાડી અહીંના નપુશકોને મદદ બનાવે તો એની અપત મારે ધંધાનું ક્ષેત્ર ખરેખર બહોળું કહેવાય

નામદોષાથી કમાણી અને વળી આશીર્વાદ એમ બન્ને મળે આ દેશના માણસો આ હીસાએ જરા મોળા મ્હેવાય, બાકી પડેલા પડગતુઓએ આ તમ ગુમાવવા જેવી તો નથીજ

અમર કોઈ બીને સતાવ ન પેદા થાય તો -

“In case, however, of the continued failure of the wife—any wife—to give him a child, the Hindu

mother .. will practice upon her child—the girl ‘to make her sleep well’ the boy ‘to make him manly,’ an abuse which the boy at least, is apt to continue duly for the rest of his life.”

“આપણે કનીએ છીએ તેવા માગ નરમાના અર્થ આ લેકા (લીન્દીઓ) નથી કરતા, તેથી એક મા પોતાની પુત્રીને ગાદ નિદ્રામાં મુસાદી દેવા, અને પુત્રને પુત્ર બનાવવા માટે તેમની આંધે દગ્ગ મેપુન કંઈ છે, જે જુરાઈની ખમુમ કરીને છોકરાને આદત પડી જાય છે અને પોતાની ડાહ્યા મુધી તે જતરી રાખે છે ”

નકટા અને દગ્ગ વર્ણના કોઈ મર્ઈ ગપડેના દ્રવ્યો મેરોએ ધ્યાનમાં લીધા હોય—અગર એના ધ્યાનપર લાવવામાં આવ્યા હોય અને તે પછી ‘લીન્દી માનાઓ’ માટે આવેા સગીન અબીગ્રાથ । આપી દીધેા હોય તો એનો પગમાં જાણે બાબી કોઈ દીંદી ફૂલીન માના મીમ મેરોને કબર નોધ લેવા મુધીના પુત્રના ભૂદ અને બેશરમ આચાર મુધી પડેને એનો અટકળવુ પમ અમલ રિત છે અરંખર વામ માગના વિચેાન મુધમનો મીમ મેરોને મોખ જમાય છે

પછી કહે છે કે—... the beginning of the average boy's sexual commerce barely awaits his ability. Mr. Gandhi has recorded that he lived with his wife, as such when he was 13 years old, and adds that if he had not, unlike his brother in similar case, left her

presence for a certain period each day to go to school, he would either have fallen a prey to disease and premature death or have led a burdon some existence."

“સામાન્ય રીતે છોકરાઓનો સ્ત્રી સંબંધ કાચી ઉમરમાંજ થઈ જાય છે. મી. ગાંધીએ (યંગ ઈડીઆ તા. ૭ જાન્યુ. ૧૯૨૭) કહ્યું છે કે, પોતે તેર વર્ષની ઉમરે આવાજ પ્રકારનું જીવન પીતાવી રહ્યા હતા. પ્રતિદિન સ્કુલમાં જવાના સમયમાં તેઓ સ્ત્રીને ડોડી જો ના જતે તો તેઓ કોઈ બીમારીના શીકાર બનત અથવા નાની ઉમરમાંજ મરી જાત કે તદ્દન કંગાજ જીવન તેઓ પીતાવતા હોત”

પચાસ સાલ-અધી સદી પહેલાના ગાંધીજી કદાચ ઉપર મુજબ મુંઝવાયા હોય તો તે બનવાજોગ છે, બાકી આજકાલ તો, જે દિવસોમાં મેયોનું પુસ્તક બહાર પડ્યું છે તે દિવસોમાં તો, બાક વિવાહની પૃથા લગભગ નાબુદ થવા આવી છે-અને વિધવા વીવાહ પ્રત્યે હવે તો સમાજની સંમતી વધતી જાય છે. ગાંધીજીને શું ખબર કે એમના “સત્યના પ્રયોગો” તો આવે સદુપયોગ! થશે? એમની ‘આત્મકથા’માં ઘણી જગાએ એવું પણ છે કે જેના સત્ય અને સ્પષ્ટ નોંટનથી જાહેરને કસોજા સાલાલાભ ન હોય-બલકે એમાં સત્યનું ‘રહ’ પડતું પીજતું જણાઈ રહેજ કંટાળો આવે-ખેર! .

‘સત્યયર્થ’ના વિષય પર એક હિંદુ બેરિસ્ટર સાથે મેયોને નીચે મુજબ ચાતચીત થઈ

husband has a last recourse, he may send his wife on a pilgrimage to a temple, bearing gifts. And, it is affirmed, some castes habitually some time by doing this on the first night after the marriage. At the temple by day, the woman must beseech the God for a son, and at night she must sleep within the sacred precincts. Morning come, she has a tale to tell the priest of what befell her under the veil of darkness."

"'Give praise, Oh daughter of honour, it was the God,' replies the priest. And so she returns to her home."

“ પોતાની સ્ત્રી વાઝણી નીવડે તો હિન્દુ પતિ પાસે છેલ્લો એક ઝસ્તો હોય છે તે પોતાની પત્નિને કંઈક ઉપહાર-મેટ લઈ લામીક જ્ઞાના સ્થળના કોઈ જાણીતા મંદિરમાં મોકલી આપે છે એમ કહેવાય છે કે કેટલીક જાતો તો મમય બચાવવાની દ્રષ્ટીએ લગ્નની પટેલી રાત્રીએજ સ્ત્રીને મંદિરમાં મોકલી આપે છે, મંદિરમાં દિવસે સ્ત્રી પુનઃ પ્રાપ્તી અર્થે દેવતાની આરાધના કરે છે અને રાત્રે મંદિરમાંજ નૃર્ધ ગહે છે. સનાત પટે છે ત્યારે તે પુનઃસ્ત્રીને રાત્રીના અધકારમાં તેની સાથે શુ શુ બીનાઓ બની તે કહી જાણાવે છે. પુનઃસ્ત્રી કહે છે કે હે દેવ પુત્રી ! તું પ્રમુખા સ્તુતિશાન કર તેઓ સ્વયં પરમા મા, દત્તા, આ રીતે સ્ત્રી પોતાને, ઘેર પાછી આવે છે ”

ધાર્મિક અથવા શ્રદ્ધા આ દેશમાં છે એમ નથી જાણતો ભરમા તે પથગણેની છે જગતમાં ધર્મને નામે ઘણાજ ભયાનક પાપકાર્યો કરી રહ્યો છે, અને દુનીઆમાં દેખાતા મહા પ્રવાહોના મુગીઆ અને ધર્માધનાઓમાં પોનાઈ રહ્યા હોય છે એક લક્ષી, અજ્ઞાન અને ભોળા કંટેરા ડરતા નધારે તો બેવકુફ “મનુષ્યજાતુઓ” નો જથ્થો સારાસારની વીચાર મગવાની ઓછી અમર ને લીધે દોરવાઈ જતો હોય, બગલકતોએ પાથરેની માયારી જળનો ભક્ષ બનતો હોય, તો તે મ્થીની જેટલી હીણપાત્ર છે તેથી વધુ નો દયાપાત્ર ને કંડોરો મનુષ્યોમાં ગણી ગારી સખ્યાનો વર્મ મીસ મેયોએ નહોતો તેવોએ કદાચ જો હોય, તો પણ આ દેગરી જનતાની નખ્યાના હીમામે તે ક્ષમ્ય છે ધર્મના નામે નહતા પોષ્ણ ધર્મગી નો એમ્દમ આમળ વધી ગયેના દેગોમાં પણ ધર્મના ઓળા હેડા નધારે મુધરેની ટમે ચાનનાનાજ-ત્યા હીંદુ ક્યાથી અપવાદ હોય ?

નીચ અધ્યાયમાં મીસ મેયોએ ‘બાળનમ’ ના ત્રણ મુખ્ય રજો બતાવ્યા છે (૧) પૃથા-ગીવાજ, (૨) હિન્દુ ધરોમાં છોકરાઓ પણ રહેતા હોય છે તેથી કદાચ છોકરી પગપા પહેના નિત ના થઈ જાય એ ભય, અને (૩) મૈલન ગર થતા છોકરીમાં તમત થતી પ્રખળ કામ વાસના.

Age of Consent Bill ૫૦ ૧૮૨૫ ની એમેન્ડમેન્ટમાં આનેના સીવાદ ૫૦ દીન રતા તે જાણાવે છે કે મદનમોહન માન સીવાજ જેવા નેતાઓએ પણ ‘સીક્રીટી આયુધ્વ’ ના ૧૪ વર્ષ કરતાના દરાર નામે ઘોર વિરોધ બના મો દુનો આનો ઉત્તર તો માનસીવાજ આપે એ વધુ ઈજ છે માન સીવાજના બીન જે બે કાગ્યો એજે બતાવ્યા છે તે એની દનકાર્ષ બતાવે છે હિન્દુઓના

ધરમા જે છોકરાઓ હમેશાં રહે છે અગર વમે છે તેઓ તો સગા ભાઈજ અગર તદ્દન નગ્નકના સગાઓજ હોય છે. એમનો ૩૨ ? અહીં આવ્યા પંડી મેયો નું બેબુ વ્હાયાત બની ગયુ જણાય છે

હિન્દના હિન્દુઓમા તો નહીં ખાકી યુરોપમાં તો જરૂર ભાઈ બહેન ની નજીકતા સેવી શકે છે ડોક્ટર મૌલ પોતાના પુસ્તકના ૨૧૨ મા પાના ઉપર લખે છે કે —

“ In many cases brothers and sisters arrange to satisfy one another's curiosity on this point Elder brother, and younger, or brother and sister, will often seek to enlighten one another.....”

“દસુ પ્રસંગોમા આ બાબતમા ભાઈઓ અને બહેનો પોત પોતાની જાણસાની તૃપ્તિ મેગવી લે છે મોટો ભાઈ અને નાનો, અથવા ભાઈ અને બહેન એક બીજાની વામના ઉશ્કેરાય એનુ ખોજતા હોય છે ”

છોકરીની વાસના માતા પીતા રોકી શકતા ન હોવાથી છોકરીનો વીવાહ જરૂરી કરી દેવામાં આવે છે આ હુલ્લકતો આક્ષેપ છે, અને મેયો જેવી એક સ્ત્રીના માથે પોતાની સ્ત્રી બહેનેનો “દરજતે આરી અપમાન ભરી રીતે ઉતારી પાડવાનુ કવંક હુલ્લકેશને માટે કાયમ રહેશે.

Age of consent નુ ખીલ એમેરિકામાં નાપાસ થયુ તે સમયમાં મારગારેટ ફ્રેન્સ લખે છે કે “ ભાગતના જાગ્રમ મયોવા સ્ત્રી સમાજ તરફથી છેલ્લા દસ વર્ષોથી ‘જીવૃત આયુષ્ય’ વધારવા

માટે સરકાર આથે અનુરોધ કરવામા આન્વો છે રાજારામમોહન રાયના મમયથી સમાજ સુધારક દગ પશુ એ માટે પ્રયત્નશીન છે એકજ બ્રાહ્મણથી દશહજાર સ્ત્રીઓએ આને માટે સરકારને પ્રાર્થના પત્ર મોકનાવેલ હતો બીજી જગાની સાત હજાર સ્ત્રીઓએ સરકારને અનુરોધ કર્યો હતો કે સોળ વર્ષથી પહેલાં છોકરીના કરવામા આવતા લન્નને ગુન્દો ગણવામા આવે આમ જતાએ મિયો હાકે ગખે છે કે આ બીવ હીન્દુઓની વિમતીના કારણથી નાપાસ થયુ અમન દડીકત તો એવી હતી કે લમ માટે ‘શ્રીકૃત આયુષ્ય’ ના પ્રશ્નતુ બીન સરકારી સભ્યોનો વિરોધ જતા પશુ પાસ થઈ જવાની અણીપર હતુ-પરતુ જે આ નિયમ તોડે-નાપાણે તેઓને કેન્વો દડ કવો એ ચર્ચાની વાટાઘાટમા બીન આખુ અમ્મ ગયુ પડી ઉડી ગયુ

આ જતા ભારત વર્ષ ઉપરાત અમેરીકાના ડકક દાખનાઓમા પશુ *Age of consent* લમની ‘શ્રીકૃત આયુષ્ય’ આદજ વર્ની દોય, એતુ છે ‘Sex in Relation to Society’ ના પરત મા પાના ઉપર લખે છે કે -“There has been, during recent years, a wide limit of variation in the legislation of the different American States on this point, the difference of the two limits being as much as eight years, and in some important stateseighteen is declared to be ‘rape.’.. .”

અર્થાત, “હાવની ત્યોમા વમ સ્ત્રીમાર આયુષ્યના સખધમા અમેરીકાના જુદા જુદા રાજ્ય કાપદાઓમા ધલોજ બેદ દેખાય છે તાઇ જગાએ આ કાપદો આક વર્ની ઉમ્મરને પશુ રમ્મ આપે છે અને કોઈ જગાએ અદાર વર્ષ પત મગીર ગણી લેનાયી નાની

ઉમ્મરની છોકરી સાથેનું લગ્ન કાયદા વિરુદ્ધ દગલવામાં આવે છે.

હાલમાં જ એટ શ્રીલંકામાં ‘વીએન્સા સોરયલ કોન્સીસ’ નું એક રિપોર્ટર પ્રધાનની પાસે એટલા માટે ગયું હતું કે ત્યાંના છોકરા છોકરીની લગ્નની ઉમ્મરમાં કંઈ પ્રતિબંધ કરવામાં આવે. આ રિપોર્ટરની એક સત્તારી સભ્ય મીસ બ્રે હતી. તેણે લખ્યું છે કે -
 “We hear a good deal about child—marriages in India, but while the home country allows its children to marry at 12 years of age (for girls) and 14 years (for boys) there is little hope of such legislation being introduced in India and other countries where it is vitally necessary.”

“હિન્દમાંના બાળકઓ સંખ્યાથી આપણે ધણું સાંભળીએ છીએ પણ જ્યાં ઈંગ્લેન્ડમાંના છોકરીઓ ૧૨ વર્ષની ઉમ્મરે અને છોકરાઓ ૧૪ વર્ષની ઉમ્મરે કાનુન મુજબ લગ્ન કરી શકે ત્યાં ભારતવર્ષ અને બીજા દેશો માટે આ બારામાં પ્રતિબંધ કાયદાની આજ્ઞા જી ગણતરી”

૧૯૨૪ માં બે છોકરીઓનું ૧૪ વર્ષે અને ૧૯૨૬ નું ૧૫ વર્ષે લગ્ન થયું. ૧૯૨૬ માં ૪ છોકરીઓ ૧૪ વર્ષે અને ૩૪ છોકરીઓ ૧૫ વર્ષની ઉમ્મરે પરણી. એટ શ્રીલંકા ખુદની જ આ કલ્યાણી છે, ત્યારે ‘મધર ઇન્ડિઆ’માં કંઈ જોરજ વધીવાત કરવામાં આવે છે.

એવા અધ્યાયનું મથાણું એવોએ ‘Early to Marry and Early to Die’—‘જલ્દી લગ્ન કરો, જલ્દી મરો’ એમ

આ ડાક્ટરગણીનું નામ આપવાના મેયોએ અખાડા કયા છે એવો પેનો એરિસ્ટર તેવીજ આ ડાક્ટરગણી બન્ને નામ વગરના મને એ તો દેખીતુજ છે કે હૉસ્પિટલોમા તો ગળીઓજ જાય ને? આખર હૉસ્પિટલોનો તો ઉપયોગજ એ છે એથી જુ દેશભરની તમામ બીઓ રોગી સિદ્ધ થાય છે? આવા ખીમારોના અદર દાખલા ટાં વાંથી ભારતીય જનતા સખધી કશું પણ નથી લખાઈ શકાતું જનતા માટે તો આ તરેહનું લખાણ હોય છે — “The sexual Life of our Time” ના લેખક મી બ્લૅચર ૩૨ માં પાના ૫૭ લખે છે કે — “From these we learn that Denmark, Germany, German Austria and Switzerland, show the most favourable conditions, next come Belgium, France, Spain, Portugal, North and Middle Italy Worst of all are the conditions in Southern Italy Greece, Turkey, Russia, and England”

“ગરબીના નેપી રોગો ડેનમાર્ક, જર્મની, જર્મન ઓસ્ટ્રીઆ સ્વીડનલેન્ડ આદિ દેશોમા છે પછી વધારે પ્રમાણમા તો નબ્બ એલજયમ, ફ્રાંસ, સ્પેન, પોર્ટુગલ, નોર્થ અને મીડલ હાલ્સીનો આવે છે પણ સૌથી આ રોગો પુરી હાલતમા તો દક્ષીણ ઈટાલી, ગ્રીસ, ટર્કી, રશીઆ અને હંગેરીમાંજ નજરે પડે છે”

અહીં સારી હાલત ડેનમાર્કની બતાવવામા આવી છે, એની નાજવાનીના નમુનામા લખતા મી બ્લૅચર લખે છે કે — “In these last ten years, for every 100 youngmen living, there have been 119 infections during ten years, that is to say, on the average every one has been

infected once, and a great many have been infected more than once."

“પાછલા દસ વર્ષોમાં સરેરાસે ૧૦૦ આદમીમાંથી ૧૧૯ ને ગરમીની ખીમારી થઈ ગઈ છે અર્થાત, સામાન્ય રીતે દરેક શખ્સને એકવાર તો એ રોગ થઈ જાય છે. પણ કંઈકેને તો બે બે વાર પણ થઈ ગયો છે ”

“બર્લિન માટે આગળ મી. બ્લૌચ લખે છે કે:—” It further appears that of the men who entered on Marriage for the first time when above the age of 30 years, each had, on the average, had gonorrhoea twice, and about one in four or five had been infected with syphilis.”

“ગણતરીથી માણુમ પડ્યું છે કે બર્લિનમાં જોએ ત્રીસ વર્ષ બાદ પ્રથમવાર લગ્ન કર્યા હતાં, તેઓ તમામને તે ઉંમર સુધીમાં બે બે વાર ‘પરમીયા’ ની ખીમારી થઈ ગઈ હતી, અને પ્રત્યેક વાર અગર પાંચની સંખ્યામાં એકને ‘વીરફોટક’ ની લપંકર ખીમારી થઈ ગઈ હતી.”

અને ઈંગ્લેન્ડ માટે તો મી. બ્લૌચે લખ્યું છે કે, ‘એની દશા તો આ બારામાં સૌથી ભુરી છે.’

અમેરીકાનાં વિવિધમાં મી. એલીસ પોતાનાં Analysis of the Sexual Impulse ના ૨૨૪ મા પાના ઉપર લખે છે કે:—“Wolbarst, studying the prevalence of gonorrhoea among boys in New York State:— In my

study of this subject there have been observed 3 cases of gonorrheal urethritis, in boys aged, respectively, 4, 10 and 12 years, which were acquired in the usual manner, from girls ranging between 10 and 12 years of age. In each case, according to the story told by the victim, the girl made the first advances.....”

ની ‘વોલબરટ’ ન્યુયાર્કમાં છોકરાઓમાં પદમીયાના પ્રચાર ૫૪ વખતનાં વર્ણવે છે કે — “મદારા આ વિષયના અભ્યાસ દરમ્યાન મેને એવા ત્રણ બાળક દર્દીઓ મળ્યા કે જેઓ અનુક્રમે ૪, ૧૦ અને ૧૨ વર્ષની આયુષ્યમા આ દર્દ બોગરી ચુક્યા હતા. પૂછવાથી માત્રુમ પડ્યું કે ૧૦ અગર ૧૨ વર્ષની ઉંમરવાળી છોકરીઓ આથેના અબધથી એમને આ બીમારી લાગી હતી અને પ્રત્યેક અવધામાં પદેલ છોકરી તરફથી કન્યામાં આવી હતી ” આ ન્યુયાર્કની કથા ધર્મ.

મી. એલીસ પોનાના ‘Sex in Relation to Society’ નામના પુસ્તકના ૩૦૬ મા પાના પર ‘Civilization’ (સિવિલિઝેશન) ને ‘Syphilization’ (નિફિલિઝેશન) કહે છે અને વખે છે કે —

“In America a Committee of the Medical Society of New York appointed to investigate the question, reported as the result of exhaustive inquiry that in the city of New York not less

than a quarter of a million of cases of venereal disease occurred every year, and a leading New York dermatologist has stated that among the better class families he knows intimately at least one third of the sons have had syphilis. In Germany eight hundred thousand cases of venereal disease are by one authority estimated to occur yearly, and in the larger Universities twenty-five per cent of the students are infected every term, venereal disease being, however, specially common among students. . . . Yet the German army stands fairly high as regards freedom from venereal disease when compared with the British army which is more syphilitized than any other European army... . Even within the limits of the English army it is found in India that venereal disease is ten times more frequent among British troops than among Native troops. Stutch estimates that the cost to the British nation of venereal diseases in the Army, Navy and Government departments alone, amounts annually to £3,000,000.. ...the more accurate estimate of the cost to the nation is stated to be £7,000 000 "

“અમેરીકામાં મેડીટલ મોસાયીની એક કમીનિયુ ડહેવુ છે કે નુનાર્કમાં પ્રતિવર્ષ અઢી લાખથી વધારે લોકોને ગરબીના મહારોગો થાય છે એક Dermatologist (ત્વચા રોગ નિષ્ણાત) કે જે ન્યુયાર્કનાજી મહેવાવાગો છે એનું કહેવું છે કે હિચ કુટુંબના છાં રાઓમાંથી જને એ પોને સારી રીતે જોગણે છે, તેમાંથી જોગમાં જોછા એક નૃતીયાશની મખ્યા ‘પીમ્ફેટક’ (મીરીલીસ)ના દર્દનો ભોગ બનેના હોય છે જર્મનીમાં આ લાખને પ્રતિવર્ષ ગુપ્ત રોગો (ગરબી વીગેરે) થાય છે ત્યાની વિશ્વ વિદ્યાલયોમાં મેડટે રપ ટકા નિદ્યાર્થીઓ દરેક દર્મમાં આ દર્નિપત્વચા રોગના દર્દથી પીડાતા હોય છે જર્મન સૈન્ય વિમ્ફેટકની દ્રષ્ટિએ અંગ્રેજ સૈન્યથી વળેદગજને સારી હાલત ભોગવે છે અંગ્રેજ મેના તો યુરોપ ના સર્વ દેશોમાં સૌથી વધારે વિમ્ફેટકનો ભોગ બનેલી છે શ્રીટીશ મેનામાં પણ ભારતીય સૈન્ય કરતા અંગ્રેજ સૈનીકમાં આ બીમારી દમગપ્તી વધારે ફેલાએલી છે

મી સ્ટ્રીચે હીસાબ કદાચો છે કે અમેરેના આર્મી, નેવી તથા નગરારી વિભાગમાં આ દર્દ મમથી પ્રતિવર્ષ થનુ હીક હીક બનેટ ૭૦ લાખ પાંડ (દસ કરોડ રૂપીઆની વગબગ) થવા જાય છે ”

જે દેશની આ અવસ્થા છે ત્યાની એક જોરત આ દેશમાં ધસી આવી અહીંની બહીઓ ચુથી ગી છે ! આનો અર્થો રહે રહે દરિયાપારની વાતો છે

આજ અધ્યાયને સમાપ્ત કરતા મીમ ગ્રેયો લખે છે કે, એક યોદ્ધાએ તેને કહ્યું કે - “They commonly experience malaria use 100 and three times a day ”

“તેઓ ધણું ખર્ચ દિવસમા બે ત્રણ વાર શારીરિક વિષય સંયોગ કરે છે.” મેયોએ ખરેખર સ્ત્રી તરીકે લખવામાં શરૂઆત પછી બાબુએ મુઝી દીધી છે.

આ રીતે બીલ્સ વિષયોનીજ ચર્ચા કરતાં કરતા એણે લખેલો પ્રથમ લાગ અહીં સમાપ્ત થાય છે.

દ્વિતિય ભાગ.

ખીજા ભાગની સરખાતમા મીસ મેયો વખે છે કે મ્હને એક વૃદ્ધ જમીનદાર મળ્યો, તેણે કહ્યું કે ‘મ્હને ૧૨ છોડગ થયા ૧૦ ડોકરીઓ હતી, એને કેની રીતે ડાહડી? એટલો ખર્ચ ડાહ્ય ઉઘાવે? બે ડોકરાઓ હતા-બન્ને એને મ્હે બચાવી લીધા’

સર માયકલ ઓડવાયર જ્યારે ભરતપુર રિયાસતનો ‘સેન્ટ મેન્ટ ઓરીસર’ હતો તે સમયે એક ઘટનાનું વર્ણન એણે પોતાના ‘Intoduction I know it’ નામના પુસ્તકમા કર્યું છે અને ઉત્તેષ પાણી મેયોએ આ વાતની જોડે બેઠી દીધી છે ઓડવાયરે તે ‘ઘટનાનું વર્ણન આ પ્રકારે કર્યું છે—‘મહાગાળની ખતનું પગબના કાર્ક મોગ સરદાર સાથે લગ્ન થનાનું હતું મહારાજન એ સમય ધણા નાના હતા આથી ઘરના લોકો ઘણું દયાણ કરી રહ્યા હતા કે મોટા લેખને ત્યાં લગ્ન અવસરે જેટલું ખર્ચ કરવું જોઈએ એટલું ખર્ચ આ ઘરમા પણ કરવું—અર્થાત, ૩૦-૪૦ હજાર પાંચ ગાળની કાઉન્સીનમા જે ધ્યાનીક મળ્યો હતા તે આ પક્ષમા હતા આ સમયે રાજન શ્રીગીશ મગડાગની દેખરેખ નીચે હતું આથી પોલીસીન એજન્ટે તેમજ મ્હે આના હુકમના સમયમા આના ભારે ખર્ચનો દુરપયોગ કરવા સામે જખરજસ્ત વાધો ઉઠાવ્યો આખરે મામલો ભરી કાઉન્સીનની સામે આશુનામા આવ્યો મ્હે કાઉન્સીનના સૌથી જુના મજાનદને પૂછ્યું કે આના અવસરો પર પડેલા કેટલો ખર્ચ કરવામા આવ્યો છે? એણે માથું દવાવીને કહ્યું કે આવો તો પડેના એક અનખજ નથી આવ્યો આ વૃદ્ધ મહાનુભાવ ઘોડીમાઝ વખે ત્યાં પડી

બોલ્યા ? ‘આજે, આપને અમારા રીવાજે બાલુમતો છે આપને
આનું મરણ જણાવે છોડીઓ પેદા તો ૧૩૩ થઈ હતી ૫૨૬
આ મન્ત્રિની નીચાઈ મીઠી એકને પણ જ્વળી નથી ગ્રહેવા દેવામાં
આવી ”

ભરતપુત્રના ઉત્કળ લગ્નિય ગાન્ધારમાં જે આવે તે
અન્યાય થશે તેવો દોષ તો તે એકલો ખેદજનક વિચાર નથી પણ
તીરમ્બારવા યોગ્ય અત્યાચાર છે ગાન્ધારી કુળમાં જે પુત્રીઓ
પ્રાપ્તે આવી અમાનુષિક લાગણી આપી જ્વળેણી નીચળી હોય તે
પ્રભુની પેદાશ મામે પાનગ મનુષ્યોએ મચાવેનો એક રોગ પાતળી
ઉપવૃત્તિ મ્દી રાખે પણ અમો આ માનવા ના પાડીએ છીએ
એવું તો ખરૂં કે છોડી પ્રયે છો રા જોડેનો ભાવ આ દેશના
નેહિતે પાનના નદાય નહીં રહે તો ભોન, પણ હવે પશ્ચિમની હવા
આપ્યા પડી તો જ્યાં ‘અમાનતાના મીધ્ધતિ’ પથગના નામ્યા છે
ત્યાં ‘ઓઝાવતા ની તો વાનજ સ્વાધી મળવે ?’

મધ દોષીનમાં પોતે નજરે જોએની રાત મેઘો નખે છે-
તેનું મહેલુ છે કે આ ખગારની બીના છે - “પાય, ૭ વર્ષની
ઝાકી મ્વામાં પડી ગઈ, એની માતા એને નકતે દોષીનમાં
જોડી આવી, એમદ મે દિવમમાં અવસ્થા ભરાનું થઈ ગઈ,
ઝાકીની હાલત ખગલની જતી હતી અને એની મા એની પામે
મેરી મેરી પગમાં માની પ્રાર્થના ને જતી હતી, એટલામાં એ
મગાગી બાલુ જે મગકન જેવો દેખાતો હતો તે આપ્યો અને
૧૫૦૦ બાકને દેવા લાગ્યો - ‘આજે, ૬ મારી સીને તેડવા
આપ્યો છું,’ ‘હમારી સી’ ૧૦૦ માર્ગ ખીજવાદને બોલી,

‘તદમાગી જીની હાવત તો જુઓ-તમાગી છોડરી તરફ જરા નજર તો ફેરવી જુઓ-તમારી શુદ્ધિ દેઝણે છે કે નહીં ?’

‘એમ નહીં,’ એથીતો હું એને ઘેર વધ જવા આવ્યો છું, લગ્ન મળ્યું ધનો જે ખાસ શારિરીક ઉપયોગ છે (for my proper marital use) તે માટે હું ઈચ્છુ છું કે તે તમારી સાથે ઘેર આવે.’

‘પરંતુ અગર તદમારી જી આ મમય ચાની જશે તો તમારી ડોકરી મરી જશે, તમે આ બેને જુદા કરી શકો એમ નથી જુઓ’—એટલામા છોડરી કે જે પોતાના પિતાની ધમકીઓને સમજતી જણાતી હતી તે પોતાની માને બાત્રી પડી અને ગડવા વાગી જીએ દડવત પ્રણામ કરીને-ધુટણો પકડીને-પગે ચુમીને-એ તથા જોડી પતિના પગની ગળ માથે ચડારીને વખતો વખત કન્યુ-‘મહાગ વ્વામી, દયા કરો, કરણા કરો!’

‘ચાન-ચાન, મહેને તદમાગી જરૂરત છે-ત્હને માગથી જુદા પડે ધણો વખત થઈ ગયો છે! બાણુએ કંથુ

‘મહાગ વ્વામી-ડોકરીની હાવત તો જુઓ!’ જીએ કાળા પુણું સ્વકે રૂદન કરતા કન્યુ

બાણુએ પોતાની નુકસાન પત્નિને દોષ માગી કંથુ લે-‘મહાગ જે કહેતું હતું તે ખતી દીધું’—એમ કહી બાણુ નુપચાપ મહાગ ચાવી ગયો જી ઉઠી, છોડરી કક્કા ઉઠી કાચા બાણુએ પુણ્ય કે શું તમે ચાલી જાઓ છો? જીએ ઉઠો નિશ્વાન નાખી કંથુ ‘હું આજાતુ ઉત્તર નથી કરી શકતી એ ઉઠી, નોપડા ધુધર બેસી પોતાના પતિની પાળા દેડની દોષી/વની મહાર ચાલી ગયા

એ નથી કે નવો ગૃહસ્થાશ્રમ મંડાય. નાની સરખી છોકરી કે જેને 'વંહુ' તરીકે ઓળખવામાં આવે છે તેનો સાસુ સસરાના ગૃહસ્થ જીવનમાં સમાસ કરવામાં આવે છે. એની સ્થિતી સાસુની નોક-રડી જેવી થઈ જાય છે. એનો દરેક હુકમ એણે પળવવો જોઈએ. સસરા તથા નણદ પણ પોતાને જે મરજીમાં આવે તે કહી શકે છે. છોકરીને કેળવવામાં એ રીતે આવે છે કે તે ચું કે ચાં બોલી જ શકતી નથી. સાસુની ભૂકડી હંમેશા ચડેલી જ રહે છે. તેના શાસનમાં દયા કે પ્રેમનો છોટો પણ હોતો નથી. કદાચ દુર્ભાગ્ય, વશાત્ 'વંહુ' ને છોકરાં થવામાં વાર લાગી—અથવા તો એને છોકરીઓ જન્મવા લાગી—તો તો સાસુની જીભ કટારની જ ગરજ સારે છે. એના હાથનો માર ભારે થઈ જાય છે, એ દરેક દિવસે નવી વડુ લાવવાની સતત ધમકીઓ આપી આપીને તે બીચારીનું કુમળું જીવન અધકારમય બનાવી મૂકે છે. કારણ કે હિન્દુ નિયમાનુસાર બીજી વખત લગ્ન કરી પ્રથમ સ્ત્રીની જડ ઉંખડી નાંખવી અથવા તો એને દામી માફક ગણી લેવી એ નો વ્યાભાવિક થઈ ગયું છે."

મર્યાદા હિન્દુ ગૃહસંસારનું આ ઉપત્તિ ત્રીજા હિન્દુઓ વાંચશે? વિચારશે? ખરા ખોટા તારણનું પૃથક્કરણ કરવા કરતાં આટલું ટું વાંચનારની સાદી સમજ પર ઊડી દઈ છું.

મર્યાદા કહેવું છે કે ૧૪-૧૫ વર્ષની ઘણી યુવતીઓની આત્મ-દયાઓનો રીપોર્ટ પોલીસ ખાતામાંથી મેળવી જોયું, તો માત્રમ પડ્યું કે 'પેટનું પુરાણ' થઈ મર્યાદા દર્શાવે અને સાસુ સાથેના સનન અપદ્ધ એ આત્મ-દયાનું કારણ બનેલું દેાય છે."

મીમ મોરાબજીએ પોતાના 'Between the Twilight' નામના પુસ્તકમાં સ્ત્રીઓની દુર્દશા પર લખ્યું છે જેનો પણ ઉત્તરો એમણે કરી લીધો છે, મીમ મોરાબજી લખે છે - "ત્યાગે દિન્દુ સ્ત્રી એનાદ પુત્રની માતા અને છે ત્યાગે એની -" - "અથવા યથા લાગે છે અને બીજી સ્ત્રીઓ કરતાં એનો દરજ્જો વધી નથી છે એ કૃત્યકૃત્ય અને છે, એણે પોતાની જાતની આત્મ પુત્રી કરી બતાવી એમ એ માને છે હોકાગી મા બનવાથી એ સ્ત્રીના મોટા પગ આમ જાગવની મેળા બનવા વાગે છે, તેઓ તે પતિની નો આજ્ઞાવિન દામીન બની રહે છે, પરંતુ હવે એ પોતાની 'મતા' નો અનુભવ કરવા લાગે છે તે પોતાના 'અકિન-વ' નો અનુભવ કરે છે, જે સ્ત્રીઓ એની હાંમી કરતી હતી એમના નન્દ એ આજ ઉત્તરો જેતો જ છે, એના વચ્ચે હવે એ 'નવનો હો રહેતો નથી' "

આ વાચકો માત્રમ પડે છે કે એમણે મરણે નવન પેનડુ મળી ગયું નથી તો એક આખોમા યાદુ પત્ર મળ્યું પણ બતાવી કે જે પણ એના સીનગવાની રીત જોઈ બગમ છે તેની જોડી પણ દેવ છે, તુઓ એ લખે છે કે - "She has not the faintest conception how to feed him or develop him. Her idea of a sufficient meal is to tie a string around his little brown body and stuff him till the string bursts."

ખાનનામા આવે અને દોરી ના તુટે ત્યાં મુઢી પેન્ને લગનામા આવે

ભારતનામી મેયો ને પુછે છે કે આ ઉડતી માલગેલી આખી ગપ વાચ્ય રચનામા ઉતારી લીધી છે કે કોઈ જગ્યાએ આવુ અન્ય દ્રવ્ય પણ નજરે નેયુ છે ?

માતમા અધ્યાયમા મેયો ને છે કે તેને એક હિંદુએ ક્યુ કે—“We husbands so often make our wives unhappy that we might well fear that they would poison us. Therefore did our wise ancestors make the penalty of widowhood so frightful in order that the woman may not be tempted”

“અમે વધુઓ અમારી સ્ત્રીઓને એના માટે દુખી રાખીએ છીએ કે તેઓ અમને એ ના આપે. એટલા માટે તો અમારા શુદ્ધિમાન પુર્વજોએ વૈધ ને એવુ લેવાનું બનાવી મકયુ છે.” સ્ત્રી મદાપી પણ લવચાર્ય શકેજ નહીં

હિન્દુ સ્ત્રીઓનો એટો આપવાનો ભય ને હિન્દુ પતિઓને ઉપગ્રીતો છે એમ ગટેતો હોત તો તેઓ પણ યુરોપની માફક હોટે નોમા ન ખાઇ પડી ગટેના હોત, અને હિન્દુ નસાગના સુનાઓ મ્યારનાએ બધે થઈ જોનવાઈ પગ મરા હાત અનમત ભાગતમા સિધનાઓને માટે જરૂરી કરોર મયમ નિયમો છે—પણ તે તો હવે ાઓ પાને તેજા માટે ગ્વા છે, માખી પૂનર્વચ્છ ઇચ્છી સિધ વાઓ માટે હવે એનીજ છુટકા પગ થની વાય કે

વા- હોય તો પોતાના ગદા મના હાથ જે પર નખ પણ વધી
 ગયેના હાથ છે, તે જીના ગલાંગયમા નાખી નાખીને અદગના
 પ્રમળ અગોને રામ દાયક રીતે ચુથી નાખે છે જીએ યુરતીઓ
 આની દાકઝોનો દરપીણુ રીતે ભાગ પણ થઈ ગઈ છે

ખરેખર આ રણન હૃદયભેદક છે-અમાનુષિક છે-પ્રણાપુન
 છે આ બારામા નધુમા મેયો નખે છે - —

“હિન્દુઓ નિશ્વાસ પરંદમાને છે કે અગર ના આ બન્ધુ થના
 પહેલા મરી જન તો તે (સ્ત્રી) ભુન ખને છે અને એના પગો પાડના હોય
 છે એ એ-૧ ધરમા અહીંતહીં જુમ્યા કરે છે એથી મગી કાઢાં આ મગણ
 અનગથામા હોય તો ચુરાણી એ ધરને આવા ભુતથી બચાવવા મા-
 મરણ સન્મુખ પડેલેની ગરીબ બીચારી આની આખોમા મન્યા
 ભરે છે જેથી એનો આ મા અધો થઈ જન આ એને ગતો ના
 જડે પગી એ બે લાખા લાખા લોદાના ખીના લે છે અને એ
 બીચારીના હાથોને પટોળા કરીને પ્રત્યેક હવેલીમા ઇસ માથે
 ખીનો જોડથી કાપી મેમાડ છે (કેમ કે આ આખગી અનગથામા એ
 જી પણ પોતાના દુર્લાંગને જાણતી હારાવી કઈ પણ નિરોધ ક્યા
 નિવાર આનો રનીકાર કરે છે) એનો એવો અભિપ્રાય હાથ છે કે આ મા
 આ રીતે ઇસમા દગઈ જન છે હવે હારી આની ન રા રાવી
 ધરવાળાઓને રામ નહીં આખી શ- આ રીતે એ જી દીનલાયથી
 કરપીણુ રીતે રીબાઈ ગીમાઈ પરમા માનુ નામ લેતી અને પોતાના
 પાડના જન્મના ભય કર પાપો કે જેના અગે આ ભવમા એન
 આવી ઘોર અમાનુષિક માતનાઓ બોલવી પડી તે, નમના મગી
 કગતી જનન સમાપકગી દે છે

અને જેને ભરતેબનમા પણ વિજાની વામના સુદ્ધાં ના હોય
 એની કુવારી ગ્રામ્ય ખાગાઓની નાનાન- ઉપેશા કરતા આ ગાદ-
 અમેરી ન કુવારીએ જરા પણ આચમ્મ ખાધા નથી આનો જવાબ
 ૧૭ લેખની ઉચ્ચ કનમ આપે તે કનતા મેયોનો આત્મા પશ્ચાતા
 પથી પાછો આપે તે એને માટે વધારે ઈષ્ટ છે બાની આના જુરા
 'આક્ષેપો તો પાપબાગ ખાધી દગ્ગતના કમથી મેયો કનનની
 નાન્તિ તો શુમારોજ

ઉપયા જુમાણના નમર્યનમા મેયોએ લાગતની પ્રવરીત પદાની
 પ્રધાનો આધાગ બનાવી ઉપદાસ કયો છે ભારતની આ ગંગા
 હીંદુ મુમનમાન સ્ત્રીઓ પદામા કેદ છે મેયો નખે છે કે એ એ
 પદાપાર્શ્વમા લાગત હતી અને એન રેચક પણ 'મંદર વન્ડીઆ'મા
 એજો આ મુજમ સુધી છે

"દિ'ગીના એક ઉચ્ચ અગ્રેજ અધિગીની પતિએ પોતાના
 ખગનામા એક પદાપાર્શ્વમા બદામગ્ત રો દિ'ગીના મોગ મોગ
 નાગરિકોની સ્ત્રીઓ પોતપોતાનો જુગ્મો નાખી મધ્યમાન સ્ત્રાબપણો
 'મારણ કરી મ નમા ભેગી થયા લાગી આ અગ્રેજ પતિને જાતે તે
 લેખોનુ સ્વાગત કરવુ પડતુ હતુ કારણ કે એક પરને તે આ કામ
 માટે કેવી રીતે નાકી શકે? બધીઓએ અદર આરી પોત પોતાના જુગ્મો
 ખાગીઓ પર લટકાની દીવા આની તૈયારી થયા લાગી ન્યા પણ ખાધ પદાર્થો
 વલ્લવવાનુ કામ અગ્રેજ પતિનેજ કરવુ પડતુ હતુ ફક્ત ન્યા
 લાગત રહેતી અન્ય અગ્રેજ મહિનાઓજ તેને એ કામમા જોતી
 મદદ કરી ગદી હતી એટલામા એવુ થયુ કે બહારના ખડમા એક
 નો પુગોનો આનવાનો મોગે ભારી ભારી અચાજ ચલવારા નાખ્યો
 આનિધ્ય કરવા નાગી અગ્રેજ મહિનાના મુખ પ નો નમની છાયા

તરવડી ઉઠી અને ખડની અદર તો નજો પ્રવન થઈ ગયો દોડ
એમ પેનાદન મચી ગયો પોતાના ધુરખા મુઠી પગેની ના શ
એલે દુડ દોડનાના નમખની દિન્દસ્તાની સ્ત્રીઓ ના પે નાની દ વાળ
તરફ પીડ ડી મુખામા લુપાઈ ગઈ-માઈ ગઈ અગ્રેજ મદિનાઓ
એમની દિયતી મમ-ગઈ અગ્રેજ દગવા તપ ગેવધીઓ પદાં માફ ગો
વાઈ ગઈ એ બા પેની અગ્રેજ બાનુએ અદર આની પતી લા તીડ
સ્ત્રીઓને લુ ? ' ' રૂપી દિનગીર છુ-પણ હવે હજ નથી
મ્હને માફ ગો-હવે આપો ગાસવાળી માઈ વડના નહીં મને
અને અમાગી ત હ (મેયો તગ્દ) ફરી લુ 'કેઝવેન્ડ' મળવા
આન્ના હતા ગેમને માનમ નહીં હત કે અતી આજ મા
વમાન છે

પદાનો ડીવા ન અનખન દિન્દસ્તાનમા પ્રચરીત છે અને
તરી વખત નેમાએ આ આગળ રધતા રેનાની નમાનામા
તો એ હદ ગો નીવ છે ધીરે ધીરે આ પ્રથા નામુદ થતી તડ
છે, અને વધી પડદાનરીન આઓ હવે ઓગ્રન નીરાન મદાગ
શ્રદધી દરે ફરે છે, પણ જોટની જનતા મોળી-જોટનો પિરા ઉગ
નેરો તેને નાણુદ ગતા મમય પણ નેછએજને ?

એથેની વાનમા અર્થ જખાતો નથી પ્રથમ તા પાનનીન
માનુઓ અગ્રેજ સ્ત્રીઓ નાથે દગની મળતીજ નરી અમગ નમ
નાનો એઓને પ્રસગ દોડ તેઓ પદાંજ ગખતી નથી છતા મ
અને પદો નખે એવો એ કેસાય માની નછએ કે હાય-નો તે
જરૂરી ઉચ્ચ નાસગ દોડ તો તે નામમા મળાએની સ્ત્રીઓ
એટલી મધી બે અબ્બલ અને જદાવગી તો ના નાડ કે પદના
ગના અગ્રર અગ્રાજ માસગી રધવાની બની નાત બામ પી મુકે

ભારા—ભારા—મન દસીનેનો નો ચરનીત જમાનો ૫
મન ૧૧૫૧૧ી રીવા માટ અનનાન પણ દેખી સ્ત્રીઓએ
તમ બન તમ નર ૧૧૧ મેગરાન તેમ્ય મેગરી તેમની ખા
સામ્ય ના ૬

મીમ મેયોનો દમ્મો અધનાર આમોએ અર્દીની સ્ત્રી િક્કાના
અમાવતા નદરીભ ૩ ૭ આરા પ્રેમપુર્ણ દિનવી અર્દીની સ્ત્રીઓ
માર મેલ એ સ્ત્રી તરીકે જવો મગાવો રવો લોધએ એવો
અગ રો દાન નો ભાતની સ્ત્રી દુનીયાના આસતા દનિદામમા
જાઓને પ્રાશન્ય મને ગા ન મરાવનાર રો માતનીર ચમ્પી
તરી તેની અમ નામના દાન માની એમ ના જરૂર માનવાતુ
૭ પ્રદાન દને આ નદીમા સ્ત્રીઓને દરેક આગળ વધતી
પ્રમીમારી બાત નખી નમાર એમ તરી ૮ જોટી પાછા
ખવાના પ્રાન રી—એવાજ રનાવા રવો રહેરો—એવીજ
આપણામા અદા રના રહેરો અદા રાયલો વામા આગળ વડનાની
નિએ એ દિ ૥ આખી બાતુઅ નખી—જુ આગળ રધી મરા
પરી એ દિવાની ખાત યાદ નતા વચ્ચા પાળી પડેના પ્રખાઈ
મદા એ ૥ રીતે ભાગ નમામ થાત ૭

તૃતીય ભાગ.

—(૦)—

શ્રાક્ષણના પ્રવેશથી ‘મધ્વર ઈન્ડીઆ’ નો નામે ભાગ શરૂ થાય છે, અને તેનું ચિત્ર એક ‘અશ્રાક્ષણ’ દ્વારા મીસ મેયોએ આ મંજૂર થયું છે — “પ્રાચિનકાળમાં પોતપોતાની મનુષ્ય અનુનાગ પેઢિ જ્યાં ઉવન વિનાશતા હતા, ત્યાં ‘શ્રાક્ષણ’ એકપોત્ર ભણના વખતનું કામ કરતો હતો નિશ્ચયો નામ નો પોતાની વનુરાધી એકેધર્મશાસ્ત્રોમાં ઘુસાડી દીધું કે શ્રાક્ષણ જગતપર માથી ત્રડ જત છે, આ ઘટનાઓને યુગો થઈ ગયા જુદા ધર્મનાઓના નામ ને તે જીવ મનાએથી હવડી જતોને ભણનાથી નિમુખ જ ખતો હતો પેકો પક્ષ એને પોતાને પરનેવગ માની પૂજના વાગ્યા—એની આસા અર્વામાન્ય ગણાવા લાગી એજ પણ પોતાનું નામ ‘ભૂદેવ’ (Earthly God) ગંખી પાડ્યું આ ગીતે તે અપણું ભાગતપર્મા દેવ વ્યક્તીના આ મા પં જ્ઞાનન કરવા વાગ્યો, અને ન્યા મુધી ‘ગ્રેન્ડેન્ડ’ અર્ધીની અર્વા જતો માટે પોતાની ‘કુદ’ નહીં વધ આવેનું ત્યાં મુધી શ્રાક્ષણ નિરૂપ અરાજ નાહનાની પણ પ્રાર્થની દિશ્મત ન્દોતી

ભાગતપર્મા પ્રત્યેક હિન્દુ મંદાર ગતાએ પણ વરાગે ‘કુદ’ ‘શ્રાક્ષણ દેવતા’ને અર્પણ કરે છે જન્મથી મગલ મુધી શ્રાક્ષણ પેનતાન પેર પેર બેસ ભરવાનું પ્રત્યેક હીંદુ પોતાનું કર્તવ્ય સમજે કે બન્યું પેદા થાય તો એ શ્રાક્ષણને કર આપવો પડે નહીં તો તે માત્ર ઉછરે નહીં ! મુતક સમાપ થતા પણ ‘કુદ’ આપવો પડે !

આ પંદર લાખ કે જે અમારે આપેલું ખર્ચ હતી રહ્યા છે છતાં અમારી હવાથી જેઓ અલગાય ગય છે, અને અમારા સ્પર્શમાં તો તેઓ અત્યંત લાંછન અને અપવિત્રતા મમજી રહ્યા છે એમની તો હવે અમને જાણ નથીજ

આ ખરેખરજ અસ્પર્શીનો હૃદય સ્પર્ગી આન્તરનાદ છે આ સ્થિતી નીલાની લેવાય એનીતો નથીજ શ્રાહ્મણોની આ જે દુકમી આ નિસમી મદીમા હવે વધુ નભે એમ નથીજ, અને હવે જે શ્રાહ્મણો પોતાના આ લાઠખ ધ દ્વિતમ્વીઓથી અલગવા કરી એમને દૂર ગાખવાનો પ્રયત્ન કરે તો વખતે એમનેજ દુઃ થઈ જવું પડે એવો પ્રસંગ પણ આની પહોંચે ગરીબ, સાત અને અસ્પર્શી છતાં એ ચુગત દિન્દુઓને અપનાત્ર્યા શિવાય-એમની હાઝ અંતરમાં ઉડી ધરી એમને પોતાના કરી લીધા શિવાય-સ્વરાજ્યની પોકળ વાતો વાગીયાન જેવીજ છે અસ્પર્શીને દુઃ રાખી દિન્દુ જાતી પોતાપરે શરમ લાગેલુ કનક નેત્રી રહી છે પ્રભુ હીન્દુઓને સહયુદ્ધિ આપો

ત્રીજા ભાગમાં અનીઆગમાં અધ્યાયનો, મેથો 'Less than men' 'મનુષ્યથી પણ નીચ' એ મથાળાથી પ્રારંભ કરે છે:-

"Surely if there be a mystery in India, it lies here—it lies in the Indian's inability any where under any circumstances, to accuse any man, any society, any nation, of 'race prejudice' so long as he can be reminded of the existence in India of 60,000,000 fellow Indians and whom he violently denies the common rights of man."

“નિમ દેહ ભારત વર્ષમા અગર કોઈ પણ ગુરુચ દોય તો તે આ છે કે કોઈપણ ભારતીય-કોઈપણ જગાએ-કોઈપણ અવસ્થામા કોઈપણ વ્યક્તિને-કોઈપણ સમાજને, કોઈપણ જાતીને, ‘જાતી વિદ્રોહ’ નો આરોપ નથી લગાડી શકતો કારણ કે એને યાદ આપવામા આવે છે કે તે પોતે પોતાના દેશમા ખુદ પોતાનાજ છ કરોડ ભાઈઓને મનુષ્યના કુદગતી અધિકારોથી જાગૃત્વજનકીથી વંચીત રાખી ગયો દોય છે ”

‘ શું ભારત વાનીઓ આ વાતથી આખ આડા કાન કરી શકે છે? આ એક એવું જાગૃત્વ અને નમ અલ્પ નથી કે જે દરેક ભારતવાસી સમજી ગયો છે છતાંએ મે-મે તે પગલે ઉદાસીન રહ્યા કરે છે? જો ઘોરો ધણો જાગૃત્વો સમાજ આ પોકારના પ્રકરણનો મતોપજનક નિવેડો જાદીજ નહીં લાવે તો સમાજને જરૂરી આ ધોર અન્યાયનુ પ્રાપ્તિન કરવુંજ પડશે

એવો ભાગવત પુરાણનો દાખલો આપી વહે ઝે કે —“જે બ્રાહ્મણની હયા દરે છે તે નિષ્ઠા ખાનાગે કીટ જન્મગે અનેક જન્મો તે પશુચોનિમાં શુનરી તે અણુન જનિમા ઉત્પન્ન થજે અને ગાયના શરિર પર જોટલા વાજ છે તેથી આગમણી વખત તે આધરો થરો હા! જો તે આપીસ હજાર બ્રાહ્મણોને ભોજન! આપે તો આ પાપમાથી મુક્ત થઈ ગકે હે. અગર બ્રાહ્મણ કોઈ લુદને મારી નાખે તો એ ફક્ત મો ગાયત્રી ૧૧ જાપ કરીનેજ પોતાનુ પાપ ધોઈ શકે છે!!

અવખત બ્રાહ્મણો પાજાના યુગો મિડના અને દિધેદિત્રીયા માયરી નથી ગમ્યા-આ દેગને કુમપ, આફન અને અધોગતીમાથી

ખચારી નથી રાખ્યા, પરંતુ શ્રાહ્મણોની એકજ પાત્ર ચીતરી એયોએ પોતાની જાતનું અતિ સામકાપણ બતાવે છે ભોજનપ્રિય શ્રાહ્મણોનો કેના માગે દત્તિદાસ અને વર્તમાન અમુદાય પાદ કરતા કર્મનાં પ્રવાસાળા શ્રાહ્મણોના તપ, તેજ અને ત્યાગ એટલા ઉગ્ર અને અનન્ય હતા કે તે વખતના અન્ય ધર્મોના સચાવકો કરતા અપર્ધામાં તેઓ અદ્વિતીય પુરુષાઃ થતા તપસી શ્રાહ્મણોનો સનાતનકાળ એટલો પરિત અને અવધાન બનાવેલો હતો કે આજનાં ના અર્થની ભવાનઃ તૃણાથી રિમખ એવા એ પરમ શાન્તિ અને નિર્ભયતા જમાનામાં એ સૌમ્ય શ્રાહ્મણનું આર્ગિચયન એ એક અદ્ભુત ભાગ્ય સમજાવું એ સાનીકે શ્રાહ્મણનું નિરૂપી હાસ્ય જીવરામા મનુષ્ય મુગ્ધ થઈ જતો શુદ્ધ લોહીના મલ્લચારી શ્રાહ્મણના તપોબળ અને પ્રતાપ, અમર્થ ગગનઓના મિદાસનો મુખધાને ડાગતા આવા શ્રાહ્મણોને અતો રાજધિગમે નમતા, અને નમેરા નાજાઓને ચુખી નાજાઓ તેમના ધર્મ, નિતી અને સમાજનું જાતન કરી નહાવું કરતા શ્રાહ્મણોના મૌન અને મત્તાના પાના ઉડેલતા મરત દત્તિદાસો ન્યાય એ કરતા કુદગતના પરિવર્તનશાળી ચક્રમા આવી જઈ પીમાઈ ગયેના ‘શ્રાહ્મણ’ ને જનમમુદાની મામાન્ય અહ્યની વચાના વિવર નહિ કે રહેતા દર્દ આગળ વધવું એ વધુ દુઃખ છે

તેથી એ કે તેનાથી ચોપાસ ૩૦૦ ગજ દુર સુધી ગર્જા આહવાસ તો નથીને? અગર એવામાં કોઈ આહવાસ આવી ચડે તો તે પેના 'અહુન ને તો' હિઓ રહી જાય છે અને જોરથી ગોગ મવા મરી જાય છે અહુન પણ એને દેખી એ દમ નાસી જઈ દુર જતો રહે છે અને 'અપનિનનાની દદ' (Pollution distance) સુધી પહોંચી ગયા પાંચ પ્રાર્થના થે છે કે 'હુ ૩૦૦ ગજ દુર આવી ગયો છું, આપ મહાગ્યાની શ્રી પમાગ ચઈ શકો છો. કુબીઆસ નામના એક લેખકે "Hindu manners, customs and ceremonies" નામના કુસ્તરમા લખ્યું છે કે અગર કોઈ નાયક જનિના માપુમને તેની યાત્રાના દિવસે દરબાન ગઈ પચિયા જનિનો (અપચર્યા) માપુસ રસ્તામાં મળી જાય તો તેને જાનાંમાં શ્રદ્ધા મારી એને એમ મળવામાં અપગાર પદન મન ગવાનો અધિ. હનો.'

'મીમ મેયોન' 'હુ છે' સમાજના આવા પ્રાણના અતિ વ્રાણ નવનહોને લીધે આવી શ્લેષી રીતે ત્યજ્યએના નગભજ રૂપ નાખ મનસિમોએ ચોરી તુલકા વીગેર નીચ વધાઓને પ્રાણ મો અને આજે દવે આ નેમિ મમાજની મન્ય જનનામાં 'મગી કેઈ' પર 'કિમિન દ્રાષ્ટસ (શુ' ગનારી નો) તરિ કે મજાર નામચિન છે

માગમા અધ્યાત્મ મથાગુ છે,—'Behold a Light
મી મો દેખ્યુને મત્રામાં 'અહુતો' ત કૃથી જે અનિનદન ૫૧
આપવામાં આ હુ હુ એમથી મીમ મોએ નીચેનો ઉનાગે
આગે છે Madras Presidency Outcastes Association
deprecates political change and desires only

to be saved from the Brahman, whose motive in seeking greater share in the Government is that of the cobra seeking the charge of a young fig."

“મદ્રાસ પ્રાંતની અધુતોની આ અબા ભારતમા રાજનૈતિક પરિવર્તન નથી ઈચ્છતી, અને ફક્ત આઘણોથી પોતે બચવા માગે છે, કારણ કે સરકારી શામનમા વધુ પડતો ભાગ લેવાની આઘણોની ઈચ્છા જેમ એક ફણીધર નામ દેડકાની રખેનાળી ડરવાની ખાત્ર કરે એ બરાબર છે.”

એક બીજા અભિનંદન પત્રમાં લખવામા આવ્યું હતું કે —
 “We need not say that we strongly opposed to Home Rule We shall fight to the last drop of our blood any attempt to transfer the seat of authority in this country from British hands to so-called ‘High Caste Hindus’ who have ill-treated us in the past and would do so again but for the protection of the British Law Even as it is, our claims, nay our very existence is ignored by the Hindus, and how will they promote our interests if the administration passes into their hands.”

“અમને આ કહેવાની આવશ્યકતા નથી કે અમે અગત્યની અત્યંત વિરુદ્ધ છીએ ત્યાં સુધી અમારા શરિરમાં લોટીનું એક બિન્દુ દશે ત્યાં સુધી અમે ઉચ્ચ જાતિના દિંદુઓના હાથેમા રાજચક્તિ જતાના પ્રયત્નની વિરુદ્ધ સખત રીતે લડીશું, ખૂતરાગમા એઓએ અમારી માથે બુલે આવડા કર્યો છે, અને કદાચ ક્રિટિશ

જાનુન ના ગહે, તો તો તેઓ અમારી સાથે એવોજ વ્યવહાર ફરી શકે કરશે હમણાંએ અમારા હક્કે-અરે અમારી ખુદ દરતીને પણ દિન્દુઓ ખીજા નવી કરતાં, તો કદાચ રાજ્ય શાસન એમના હાથમા આવે તો અમારા હક્કે અને અર્થોની ગલા તેઓ શું કરશે?"

અખૂર્યોના આવા કંકલાણવાળા આંતર ખનીમાથી એમનો ખુદ દિન્દુ જાનિ-પોતાને ઉચ્ચ માની બેરેય ઉચ્ચ જાતિ પ્રત્યેનો તિરસ્કાર-ભર્યો પ્રયત્ન પણો પોદારી ઉઠે છે ખુદ એમની દરતી પણ નકા-વા સુધીની સ્થિતી સમગ્ર દિન્દુ જાનિ માટે જોડવી અમાનુષિક છે તેમનીજ ધોગ શરમપૂર્ણ છે દિન્દુ જાતિના એક આખા અગ-માથી અખૂર્યોને એક બગરેવો અવયવ ગણી સ્વ-કરી સુધારી લેવા કરતા સારેવો ગણી દૂર કરી નાંખવામા આવશે તો અખંડ રાગિનું એક અગ પિના કાગણુ જાતિની આપખુદી અને બેડુદી મુખાંદના કાગળે મદદ માટે અવગ્ર થઈ જશે, અને એમ અવયવ બગ થનાં બેડોજ લાગનાં શરિરની માફક શરમ અને પગ્તાવાનો પાગ ગરેગે નહીં, કે જે પગ્તાવો, કદાચ ઘણો અસુરો હશે સમગ્ર અમાજ હીનશિષ્ટ, અગ્નિચ્છેન કરી નાખે એવી દાહણુ મરેલી પૃથા એના પુછડાંએને જડના, પ્રમાદ અને મિથ્યાવાદથી પકટી બેડેવાઓ-પોતાને વધુ અવ્યવહારા માનનારાં દબી ધર્મોધો, આ હૃદયસાધિત દા-બ્બ આર્તનાદોમાથી પણ તારકાય બોધપાઃ નહિ મદલુ કરે, તો અહુતોના 'હું'નામ જેવા નેપનો જવાજામુખી અસાનક મેજાનાં જાનિ શ્રદ્ધતાના 'મમ'ને રોચી નાખશે-કે અસ્પૃશ્યોનો આખો સંઘ દમટમી રહેવા સનુકાઈખર્ચા ગાળ્યા ઇસાઈ કે હરેક્રામ પંથમાં ભગી જશે-અને પોદગ જાનિ ઉચ્ચતાને પોતાની અનિચ્છીત દુર્દશાનું સગીન ઝાળ્યુ માની દિન્દુ જાનિના ઉચ્છેદના નમામ સાધનો સદીન જાનિ ઉચ્ચતાના નીચે દોષોથી ઉગ્રતા તેઓ આગળ વધશે, અને પડી

એમની પાછી મીઠાવટ ઘણી મોંઘી હશે તે કરતાં વધુ અસંભવિત થઈ જશે. હિંદુ જાતિ પ્રત્યે અતિ ક્રુદ્ધ છતાં રામ દૈવ્યજ્ઞના ગ્રાપ કરનારા આ હિંદુ અદ્યુત ભાષ્યોની હિંદુ ધર્મ પ્રત્યેની અખુટ શ્રદ્ધા અને અને મદ્ભુદ્ધિ પરમાત્મા અખડ અને નિર્મળ ગણેા, અને ઘોર દંભી, ધર્માધ અને જડ હીંદુઓનો વિનાશ અને અચેતન પ્રમાદ મત્વરે દૂર કરી જાતિ સંગઠનની સખળ કાર્યમિધ્ધી અર્પેા.

આગળ વધી પ્રિન્સ ઓફ્ વેલ્સના સ્વામતત્ત્વં વર્ણન મેચે આમ કરે છે :—“મુખ્યમાં પ્રિન્સનું કાર્મ અલ્પાકિક સ્વાગત થયું. પ્રિન્સની મોટર આસ્તે આસ્તે પચ્ચાર થઈ ગઈ હતી— પોલીસે પ્રિન્સની મોટરને પોતાના ઘેરાવા વચ્ચે ચક્રાવી લઈ જવાનો પ્રયત્ન કરી ગયા હતા, પરંતુ સઘળું વ્યર્થ હતું, કારણ લેકિના ટોળાં ધગી આંચ્યા અને મોટરની કીનારીઓ પકડી જોરજોરથી રાજકુમારના જય ઘોષથી દીશાઓ ગળતી મુઢી. આ નિયતિમાં મોટર ષ્ટેશને પહોંચી રાજકુમાર ષ્ટેશન પર આટ્યા ગયા, ઘણીજ મુશ્કેલીથી લેકિના ટોળાંઓને અટકાવવામાં આવ્યા હતાં. ગાડી ઉપડવાને ફક્ત ત્રણજ મિનિટો પાછી હતી એટલે રાજકુમારે ફાટક ઉધાડી નાંખવાને દુકમ કર્યો કે જેથી જનતા એમના દર્શનાર્થે અંદર આવી શકે. એમ-થતાં નો ધમમગી રહેલી નદીની પ્રસવકારી રેલની માફક અસંખ્ય જનમુદાય ધગી આવ્યો. તેઓ હમતા કુદતા હતા—જય ઘોષાગુઓ કરતા હતા અને હાથોથ શ્રદ્ધાવતા હતા જ્યારે ગાડી ઉપડી ત્યારે તેઓ સાથે સાથે ટોડવા લાગ્યા અને ત્યાં મુઢી ગાડી નેમની નજર પહોંચ ન ગઈ ત્યાં મુઢી તેઓ ઘર તરફ પાછા ના ફર્યા.”

અફાદાર ‘વ્લડ’ તે આનું નામ જે દિવસોમાં અસદકારનો ઉગ્ગનો જીવાળ કાશ્મીરથી છેક કન્યાકુમારી મુઢી કેસાર્મ ગયો

હતો અને જેની દૈનિક દિવસે વધતી જતી ભરતીમાંથી અસહયોગના પ્રયત્ન મોતના ધસાગ ચિટ્કિય મુન્મદીઓની તદ્દખીર-નોકાને દય-મચાવી મુઠ્ઠી શાસન અને સ્વરક્ષણ માટે ફિક્કરમંદ બનાવી રહ્યા હતા, તે દિવસોમાં પ્રિન્સનું હિન્દના કીનારે ઉતરવું તદ્દન અતડું, એકલવાયું અને માન રહીતજ હતું. ચોગરદમ હડતાલો હતી-બજારો બંધ હતા-શહેરો રમશાન વત્ત હતાં, ફક્ત સરકારી આશી-નોના ચેરા અને માનપાન વચ્ચે પ્રિન્સ પસાર થયા હતા, અને એઓજ એમનો જયધોષ કરતા હતા. મહાત્માજીનો જયકાર ચોગરદમ હવામાં પથગાદ રહ્યો હતો. પ્રિન્સના સ્વાગતનો અર્થ એવોએ હીકજ ક્યો છે. એવોની કલ્પનામાંથી જન્મેલું ભારત કંઈ એવજ છે.

‘મધર ઇન્ડીઆ’ ના ૧૩ માં અધ્યાયનું મથાળું:- ‘Give Me Me Office, or Give Me Death’ અને યાતો નોકરી આપો કે મોત આપો’ એમ છે. દિંદનાં પ્રચલિત શિક્ષણ અને તેનાં નિષ્ફળ પરીણાંનો પર એલું આ અધ્યાયમાં લખ્યું છે. લખાણ મજેદાર બનાવ્યું છે. એ લખે છે કે એક નવપુત્રક કન્યું કે કું બી. એ. છું, અને ડીગ્રી મળે બે વર્ષ થા’ મયાં, પરંતુ અત્યાર મુખી અને કોઈ આગી નોકરી નથી મળી, આરોબામ મને ખાવા આપે છે. એ પોને બી. એ. નથી, એટલે ખારી રિયની નીખાવવા માટે અને જ વેતનની લગર હું માનું છું, એનાથી ત્રીજા બામની મજતદમાં એને પરમ સન્દેહ છે.’ ૪મી આવજ લખે છે:- “A man may and does write after his name B. A. Plucked and ‘B. A. Failed’ without exciting the mirth of his public. The terms are actually used in common parlance as if in themselves”

title, like M A or Ph D. As, see the 15th Report of the Society for the Improvement of the Backward classes, Bengal and Assam (1925) P 12; 'The school...is now under an enthusiastic B A. plucked teacher' "લોકો પોતાના નામ સાથે 'બી એ પ્લકડ,' અથવા 'બી એ ફેઈફડ,' લખે છે, અને આ વાચી કાઢને હાંસી કે હમ્મસ આવતું નથી. આ શબ્દોનો લાપમા ઉપયોગ એવી રીતે કગવામાં આવે છે કે જાણે આ પણ એક એમ. એ. અગર પી. એચ. ડી. ની માફક ડિગ્રીઓ ના હોય! ૧૯૨૫ માં બંગાળ નથા આસામની પંચાત જાતિઓની ઉદ્ધારક સોસાયટીના ૧૫ માં ડિપોર્ટના ૧૨ માં પાના પર લખ્યું છે કે —રકુવ એક ઉત્સાહી બી એ. ફેઈફડ (નાપાસ મેન્સુએટ) અધ્યાપકની દેખરેખ નીચે ચાલી રહી છે"

પછી આગળ લખે છે કે —“એક અમેરીકને કોઈ ભારતીય યુવકને પૂછ્યું કે ત્યાં ત્હમારા લેખિની જરૂર નથી ત્યાં શા માટે ત્હમો ધુમી આવો છો? પછી જોતમને કહેવામાં આવે છે કે કોઈ નોકરી નથી તો ખોટું લગાડો છો એ શું સંભવિત છે કે ત્હમારામાંના દરેકને જ નરકારી ઑશીસોમાં કારકુની મળી શકે? ત્હમે ત્હમારા ગામ કેમ જઈ નથી વસતા? ત્યાં જઈ એક નિશાળ ખોલો, ખેતી કરો, ગામના સ્વાસ્થ્યને સુધારવાનો પ્રયત્ન કરો, અને વિદ્યાભ્યાસ કરી ત્હમે જે કંઈ મેળવ્યું છે એનો લાભ ત્હમારા ગ્રામ્ય લાઠીઓને પણ આપો શું આવું કોઈ થોડું કામ કરીને ત્હમો ગુજરાન નથી મેળવી શકતા કે જેથી આમ હાડમાર ચર્ષ રહ્યા છો? પેલા યુવકે જવાબ દીધો —‘એ બધું હીક છે પણ આ બધું કામ

અને રગની હિંદી હાથ પર બાની તમામ નાતામા અગ્રે ૮ હાથ આના લોગે ઉમ્મન ગ્વા માટે ભારતમા વિ ન નિધાનયોના ૧૦ ખાનાઓ ખોનનામા આગ્યા અો નેમાથી ની ગતા મીઆડપ આ ૮ના મીચારા ગ્રેજ્યુએટો ' લાઈશ્રી એક્સલેની પનાનો ૧૧૨ ભાગ થઈ પડના સિટિશરોને તમને સહાર નીવડનાગ દુભાસીઆઓ નોંદએ તે ગ્તા વધુ પ્રમાણમા ઉભરાતા થઈ ગયા એગ્લે આ તત્રને જગની જરૂર હતી તેજલા જડાઈ ગયા, પગી બાકી રહી પડના અગ્રના લાગ્યા તન પુરતીજ જરૂરી લાવત મેગની બહા પડેના આ નિરાધાર બેભાન નિાનો રીજ ગમ વગ નાપુ મગજ શક્તિ અને ઉમ્મન આ મૂગજગત મિ'રા ંજનણી પાછા ખર્ચી નાખવા બદલ અફમોસ રતા અને અધુ' જન એગે ગુમાની નાખ્યાના પીડિત નિચારથી દુખી થતા બેકામપણે ચોગરદમ તુરં આગ્રિ । મેગનવા માટે સ્વમાન ગુમાની ફોગ તગ્દીઆ માગવા મડયા અત તમ ઈતાએ આગ્રિ । ન મળતા આપઘાત પ્રવા મડયા પરરા દ્રીય ંજનણીમાની નિપજતો આવેા પ્રપીશ ફેજ ભારતના પરાધીન ંજનાએના યુગેા માટે જોટલો ગ્નાનીપૂર્ણ છે તેની વધુ તો આ ંજનણીના ઉપાદેા સચાનક અને સહારકો માટે વોર લજ્જન અપદ છે અ નત તાહ પૂર્ણ છે

ખેડુત-સુધાર નહાર-મોચી કે મજુર બનનાની સ્વતંત્ર ભાવના પોની હવે હિન્દી નિઘાર્થીઓ આ બોજનાગી ખચાગુ અને અર્થહીન ંજનણીનો ચોપી મોહ હજુએ શુ નહીં ઊડ? પરન ન આમોહવા અને જીનનની તમામ પરાધીન અવસ્થાઓમા ખેતી અને હાથ ઉધોગતુ જતન રી સ્વમાનની સમસ્યાઓ સાચની ન જીનનમા સ્વતંત્ર સતો ના મેગની ને? ગ્રેજ્યુએ' થવા મથના બધુઓ હજુએ આખો ખોની એનરે ? કે આ મા ૮ મગી ગયો ?

૪૮ અને થનાઈ ગયેલા પ્રાણુમા આત્મજાગૃત્વની ઝંખના જેલ થતી નથી

એવો વળી ચોટુંદ પ્રતિકુળ પણ વખે છે —“Government, they repeat, sustains the University, Government is responsible for its existence What does it mean by accepting our fees for educating us and then not giving us the only thing we want education for! Cursed be the Government! Come, let us drive it out and make places for ourselves and our friends.”

નોકરી ન મળવાથી દનાશ બની ગયેલા સુરકો કહે છે કે મગકા નિશ્ચવિઘ્નાયે ચલાવે છે, તો મગકા એની દુસ્તી માટે જોખમદાર પણ છે આની મનવબ્ધ શું કે સરકાર અમારી પામેથી શ્રી વર્ધાઅમને સિદ્ધિત તો કરે છે, પણ પત્રી જે નોકરીઓ માટે અમો કેળવણી શુદ્ધ કરીએ છીએ એનાથી તો અમને એ દુઃ રાખે છે ! નગકાર પર અમારો શ્રાપ પડે! આનો, મગકાને હાંકી ફહાડી આપણે આપણા પોતાના માટે અને આપણા મિત્રો માટે ન્યાય પેદા ની લદએ ”

કેળવણીનું આતું દુષણ ભરેલુ બિયજુ દ્રવ્ય ચીનગી અને કાગડોનાં ૪૮ ખોખાઓનું ચીત દેરી એવો એમ તો કહેવા નથી માંગતીને કે આવા કેળવણીના નવયુવાનોદાન દિંદ અગત્યની આશા ગમે છે ! જે આજ અર્થ નીમણો દોષ તો એવોએ અરે નોંધ લેતી ને, એ કે અગત્યની ધુનગી ને નવયુવા પોતાની કોંપ પાઉતી

જ્યા છે તેઓ નો-રીઓને દો-ઝે ઉરાડનારા અમાન ને ગોગવરાગા પ્રતાપી પુરો છે અવરાન્યતુ આદ્યનન એ ફક્ત 'જન્મમિન્ધ અધિકારોની લગઈ' છે, 'તુચ્છ નોકરીઓની માંગ' નહી

હિંદ અવરાન્ય મેગવે ત્યા સુધી મેયો અગર ને ડાન્ટી હોતો તેને જરૂરી સમજાશે કે અવરાન્ય પાઠ્ય ઝમુમનાગઓ તે પાઠ ઓગ નક્કર ધાતુના બનેલા હતા

"Why is Light Deaf?" પ્રકાશ ગા માટે રો-વામા આ-નો છે? "શિક્ષાના અભાવના કારણો એ આ ૧૫ મા અધ્યાયનો રિત છે મેયો આ અધ્યાયથી પૂરવાર કરવા માગે છે, ૩ આ અભાવ માટે તમાગે પોતાનો દોષ છે, સરકારનો નહી એની સગકા માટેની વખતના જુઓ — 'શાસ્ત્રોની આજ્ઞા હોવાથી શ્રીઓ તથા અધ્યુતોને તો ખુદ ભારતનાસીઓ પોતેજ શિક્ષીત નથી થતા હતા' સિગિશ ભાગતમા અગિમીત શ્રીઓની સખ્યા ૧૦૧,૦૦૦,૦૦૦ તથા મશિક્ષીત અધ્યુત પુરોની સખ્યા ૨૮,૫૦૦,૦૦૦ ની છે આ રીતે એ-દો ૧૪૯,૫૦૦.૦૦૦ ને તો ભાગતવાગીઓએ શાસ્ત્રોના ઝાનુનોના આધારે કેગરણીથી વચિત રાખ્યા છે ભારતની કુલ જન સખ્યા ૩૧૬,૦૦૦,૦૦૦ છે પરતુ આમાથી ૨૪૭,૦૦૦ ૦૦૦ સિગિશ ભાગત માગ નહે જે બાખીના લોપ દેલી રીનાસતોમા રહેવાનાગ છે અર્થાત માડી નોરીઅ ઝગડમાથી લગભગ પદર ડરોડ શ્રી પુરવાને તો ભારતવાસીઓ ખુદજ વખરા વાયના નથી દેવા ઇચ્છતા આ સખ્યા આશરે સે-ડે ૬૦ પડ થતા જાય છે, બાખી રજા ૩૯૪૭ ભારતનપમા મેકડે ૮૦ ટકા લેકા 'ગામડઓ' મા રહેવાનાગ છે ભાનતમા પાય નાખ ગાગો છે, આના ગામોમા શીખવવા દેટના ગિગિગ જોડઓ? પરતુ ન્યારે હિંદુ નિક્ષકોને ગામોમા નીખવવા

મવન હવામા આવે, ત્યાર નજીકના પાણી, માલ
તમે નહીં માલો ગોળો લેજો છ

મેથોની વધીતી ખાખા પ્રાણીનિષ છે જીઓ મને અફતો
અનમન ગવણી લેજો ને તમા પ્રમાણમા મળી નહી, પાણી એમા
નહી નુ દોરવાન નહી? માલ ના લ્યા જનના આમા
અધાનજો માટે અનિ તપ જો છે ત્યાં એને શુ તો તરફથી
નહાવતા મને છે? આ અમરમા લા તની પ્રતે અનિની રિત
માટે નહીં આના પ્રતિવન ખર્ચ જવામા આવે છે મેરિમના
પ્રતિદ્ધ અમાલ જાત ની એલિમ્પલ્યર્ ગેમ લખે છે? અમેરિકાએ
જ્યે વર્ષ દિવિપાલ્યે જ્યે મન ચતાવી પાણી આ અન્યામા
ચાની જનતાનો દલમો ભાગ નમા જતો થયો છે, લ્યા લા
તમા અંજો તેના આના નમયના પ્રામન બાદ પણ જનનાના ત
રીનમા ભાગને ક નહીં નહીં હવે નો દવા લાગી છે અંજો તેના
આના પુર્વે ભાગતના પ્રતે ગામમા એ કુન હતી વિગીડ લા તમા
નગભગ પ નાખે ૮૮ નહીં તથા ગામો છે, એમા જ્યે ૧૧૧૬૩૧
ગવણી માટેની સ્થાઓ, જેમા ૧૬૮૦૧૦ નો પ્રાથમિક નિત્યા
નો છે ગવણી સબધી આ હતી ન છે જેન જેતામા નપતે
ગવણી મામનમાળે ઉતતી મીને ખર્ચ પ્રાણની ન છે ૧૮૧૮ મા
ત્યા વધે ૪ વિશ્વ વિદ્યાનય હતા પતુ ૧૮૭૩ મા ૧૨ થઈ ૧૫
૧૮ મા વિશ્વ વિદ્યાનયોમા નીખના વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૮૦૪
હતી જે ૧૨ મા ૧૬૨૦૮ થઈ મળે

નર ની નહાવતા જિવાદ પ નમ મને શુ ન પ્રતિમા વગ
૧૬૦ લ્યા પાલ્યાઓ નો ક ન નાની આયર્ અમાલની
નદદ પ નહીં ની છે, આ ન ન મદદ નો ન નાથય?

મેથે આગળ વખે છે કે-“ On account of social obstacles and dangers, it is practically impossible for women to teach in villages, unless they are accompanied by their husbands ”

“આમાણકે અધેનો તથા ડગના કાણથી કોઈ સ્ત્રી જ્યાં મુઢી એનો પતિ એની સાથે ના હોય ત્યાં મુઢી ગામડાઓમા જઈ દેળ વણી આપી શકતી નથી ”

એક અમેરીકન સ્ત્રીએ મીસ મેથેને કહ્યું કે -“ No Indian girl can go alone to teach in rural districts. If she does, she is ruined. It is disheartening to know that not one of the young women that you see running about this compass, between class room and class room, can be used on the great job of educating India. Not one will go out into the village to answer the Abyssmal need of the country. Not one dare risk what awaits her there, for it is no risk, but a certainty. And yet these people cry out to be given self Government!”

“કોઈ પણ દિન્દી છોકરી ગામડાઓમા શીખવવા નથી જઈ શકતી અગર જો તે જાય તો તેનો ચર્ નાશ થાય આ વાણીને કંઈથી નીગળા થાય છે કે આ મુકુવ મામે ગમતી દેખાતી છોકરીઓમાથી એકને પણ ભારતીય જિલ્લાના મહાન કાર્યપત્ર નહીં વગાડી શકવામાં આવે કેમકે આ મહાન આવશ્યકતાને પૂર્ણ કરવા આમાંથી એક પણ છોકરી ગામડાઓમાં નહીં જઈ શકે ! જાય તે

તુ થાવ અ યથા ઉકેલવા ગાઇ પણ એ હા ગી હન્તુ મુખી માહન નથી ગતી, ૧૦૪ એમની એની માન્યતા બવાઈ ગઇ છે એ માન્ય નથી પણ નિશ્ચીન પરિણામજ છે આવી ગાવ મનો ૧૧૧ જાએ આ લોગે નવગજન સરસ નના નિર્માય બખાગી રી ગયા હા ।

એથો આગળ લખે છે કે— ૧૮૭૭ માં સ્થિત ભારતની ૧૨૪,૫૦૦,૦૦૦ સ્ત્રીઓમાંથી કુલ ૪૪૮૨ સ્ત્રીઓ અધ્યાપિકા થવાની તૈયારી રી રહી હતી જેમાંથી ૨૦૫૦—અર્થ અધ્યાની લગભગ તો ઇમાર્દ હતી

આ ઉપરથી દેખાઈ આવે છે કે કેવળ સ્ત્રીઓ અનાર ૬ પડી ગમે ને ગમે પણ સ્ત્રી અધ્યાપિકાઓની એવરી નખ્યા ઉપત નથી થઇ ૬ જેમની સામે આર્યસ્ત્રીઓની પ્રિયારો પ્રગ્ન ગખવામા આવે જા જાગી બુઝે એતો લલેરી નીને પણ નમાવા મોઝામગવાળી રીતરી દેખાગી છે દરેક બામતને ઉતારી પાલામા એને અનુન રમ આવે છે નુનની ઉન વાનગીને એથેમે મ્દાય ૧૫ પબ ૧૫ ના દાર ૧ નાગી રિકોગીઆ મ ન ૨૫૧ ની મીન બોમ ની આવે થોરી વાનગીતો પગથી એથે ૨૬૨૬ ૨૬૨૬ ના ૬ આ માટે એ નવા દાગને મીમ બોમે ૨૫ કે - A great many of the things promised in our earliest communications have been spoken—' સ્ત્રી વાતો ૬ જેને ઉપદ બના રૂપમા એથેએ તખી ૪ ને મ્દવામા ૮ આવી નથી

હિન્દીઓની અવલ ન્ય માટેની નાનાયજ્ઞ પુ યા ૨૦૨૦૦ એન પ્રાન્ત દરીફતિ એ સિધ્ધાત ૩૦ જસ ત્યાથી અવલ તરી આવે ૮ હિન્દીઓની અવલ માટે તમામ રિગાઓમા નાનાયજ્ઞ અ

અંગ્રેજો વગર આ દેશનું મહા અધ પતન, આ બે વિધવોપર એકા
પુખ્ત ધ્યાન આપી એનું પુનરુત્થાન પિષ્ટપેશન કર્યું છે અંગ્રેજોના
ગીન તે આમ ગાય છે—“But it is only to the Briton
that the Indian villager of to-day can look for
steady, sympathetic and practical interest and
steady and reliable help in his multitudinous
necessities. It is the British Deputy District
Commissioner, none other, who is his father and
his mother, and upon the mind of that D D
Commissioner the villager's troubles and the
Villager's interests sit day and night.”

“ભાગ્યનો આજનો ગામડીઓ પોતાની હાથેની ખામ જ.
જીઆતોને મેળવના કુખ અંગ્રેજો તરફજ મહાનુભૂતી અને મહાધન
માટે નજર દેણાવે છે સિદ્ધિન કેપ્યુરી ડીપ્ટીમટ કમિશનર એનો
ખાપ છે અને એજ ગામનાગાઓના દુખોની મનન સીન્તામા
સત નિન જોયો ને . . .”

તન્દ્રી થોડી- આ રીતે પપ્પુ વેસર્ડ હતી જેમા વોરન હેન્ડીંગ્સ
 અને ટોમ્સ મનજે જેના પછુ હતા આ માલીઓને યુગ્રામા આવેત
 ભાનમા સિગીગ વસ્તુઓની મામ ફેરી ગીતે રધે? એક એ
 અગ્રેજ સિનનો શુનેરુ એવુ તરી ન આ દેનમા મ કરતો
 ૫૧ ૭ જે માટે ખખર ધન્યવાદ રો હે મ પી. સી. કેએ
 હીનુ હતુ હે એ આનો ગે (Daily wages) નમા
 વાગે માનવેનમા ૧ ૭-૫-૦ નો ગજ માવસારાગાન પે
 ડી ગીતે ભગી રહ્યો હે? ગામડીઆઓના ભના માટે સદત
 થીતા નાન ડી ડી મિનનની વ્યાકુળતાનુ આ પરિણામ હ
 ખાદીના ધૂંધ પ્રવાર વખતે બિહારના એક મેન્ડ્રેટ નિદેની કાપ
 વેચવા માટે ગામોમા ફેરીનાગાઓ મોનાયા હતા અને ધારવાહ
 નેન્ડ્રે ખાદીનો બહિષ્કાર કરના નોગીત બ્હાન પાડી હતી
 પાછળથી માનમ પશુ હતુ હ આ નોગીત ભાનત સન્ધાગના
 નિર્દેશાનુમાન મરગા પ્રાનોમા તર ફગામા આડી હતી લો
 એડીમઅગીએ ૧૮૭૫ મા મેના પનિદ મન્દો હતુએ ભાન
 રાગીઓ મ્દાય મિમસ નદી લેય- 'Intolerant of the heat'
 'ભાનતનુ ખુન અવરમ લુગનુ પડે' ભારતીઓના લોીમાથી તે
 અગ્રેજ અરમાને જર્મન મતાયુદમા રોજના ૧૦ મેડે પીઆ
 એક લખા સામવાગ વનું નુધી મગના નતા હંગેડાનુમાંથી આ
 પીઆ વન્યા હતા શુ? અર્દીના રગીમ ગામડીઆઓની નમોમાથી
 ખેચાદને એમા રંગા એ રૂપીઆ દતા એ મમર ઉવાના
 તેરપર વગબગ ૭૭૭ ફેરોડ રૂપીઆ આ ન મ માટે વીધા રતા
 કે જે પાછળથી માડી જાગવામા આના રતા એથોને આ મધ
 માનમ નવી લેય ગે?

મેથો તમે છે કે તેમે એકલા મહાત્મા ગાંધીને પુછ્યું -
'આપના ભક્ષ્યા ગરુડ્યા નર-પુરુષોનો અગ્ર નાજનંતિ' વડાછતુ ક્ષેત્ર
ઠોડી દઈ ગામોમા જઈ મેમે અને એહુતોની મેરામા મગીમટે તો
ગ ભાનતની અમુચ મેરા મગી નહીં ગણામે ?

મહાત્મા ગાંધીએ કહ્યું કે - "મીનકુન મી-) પણ આનો
'Counsel of perfection' છે "

કલકત્તાના ચાગ પ્રમિદ રાજનંતિડ કાર્ય-તાઓને મીસ મેથોએ
પૂછ્યું કે અગ્ર તમે વોકો તમાગ વ્યક્તિત્વ તથા મ્વાર્યોની આધુતી
આપી-ગામડાઓમા જઈ ભારતને અગ્રાગ્ય અપાનરા માટે તેઓને
ને જગાડનાતુ નર આદર્શ તો શુ એ આદર્શ મેરા નથી? વીશ
સાંમા કદાચ આપ એવુ કાર્ય નાધી નવશો કે આ સમયે જે
નાજશમિને આપ કોધવી માગી રહ્યા છો તે આપે આપ ખુદ
માપને આવી મગને એમનામાથી તમે કયુ, કે તમાગ વટેતુ
ગીક છે, પણ ભાવેજો દગરા એ પણ દાઈ કમ નમ નથી આ
નમપમતિ એજ એડ મુખ્ય મમ છે ત્યા મુધી રિદેલીઓને અમે
દાખી મદાડી નમીનુ નહીં ત્યા મુધી ખીનુ કરજ યઈ નકે
મેમ નથી

એની તમઅમ દરેક સાન પાસ નવગનીજ રેલ છે એ- અમે
કિને મીસ મેથોને કહ્યું - "If I were running this coun-
ty I would close every University to-morrow.
It was a crime to teach them to be clerks, lawyers
and politicians, till they had been taught to

નુધાએ થતી નથી કુટ્ટ રાજનિતીજોની દબ્બીએ આવા હવાહવા
 ઝગ લસે આવકાર દાયક દોષ, કુદરતના દફતરે તમામનો હીસાળ
 જમા લિંગા થાય છે જ્યારે પ'તુ નમશે ત્યારે રમાસ્વાદની ખખગ
 પડશે કાગલુ કુદરતની ચમ્પી દળે છે જરૂરથી, પણ ઘણું ધીમું અને
 'પાણજ ઝીણું'.

શિક્ષીત વર્ગની રૂઝપીટ કરતાં કરતા મેથોનો આ ત્રીજો ભાગ
 નમામ થાય છે

—

ચતુર્થ ભાગ.

‘મધર ઇન્ડિયા’ ના ચોથા ભાગનો આરભ મહાત્મા ગાંધીજીના નામથી શરૂ થાય છે. ભારતવર્ષના લોકો સરકારે જે મેંકડો માધ્યમ જમીન ‘સાવરેશન આર્મી’ ને આપી દીધી છે અને તેથી જનાવરેને-ગાયોને ચારો મળતો નથી, તે સંબંધી જે ફરી-આદ કરે છે તે સંબંધમાં મીસ મેયોનો જવાબ આપવાનો આશય છે. ૧૭ મા પ્રકરણમાં તે લખે છે કે:—“ગાય રાત્ર અગર રંક-સર્વની પૂજ્ય માતા સમાન છે. તેને પવિત્ર ગણવામાં આવે છે ત્યારે કેાઇ હિંદુ મરે ત્યારે ગાય તેની નછક હોવી જોઈએ જેથી તેની પુંછડી આખરી શ્વાસ છોડતી વખતે તેના હાથમાં દોઈ શકે બીજા કારણો કરતાં આ કારણથી પણ ગાયને ઘરમાં રાખવામાં આવે છે. કહેવાય છે કે કાશ્મીરના મહારાજાના મૃત્યુ સમયે ઘણી દોરીશો કરવા છતાં પણ ગાય મહારાજાના ખંડમાં ન આવી જેથી મહારાજાને હિંસા ગાયની પાસે લઈ જવામાં આવ્યા જેથી તેની પુંછડી પકડી રાખેલી હોય તેવી સ્થિતિમાં તેમનો દેહાંત થાય.”

મેયો લખે છે કે, ભારતમાં પ્રાતઃકાળમાં અનેક લોકો હાથમાં લોટા લઈને ગાયની પાછળ પાછળ તેનો પેશાબ એકઠો કરવા ભર્મી થયા હોય છે. આ પેશાબનું ઘણું લોકો આયમન કરે છે, તેમજ માયા પદ જાટે છે કે જેથી તેઓ પવિત્ર થઈ જાય.

not of indignation I think you will find that many of the Municipal Members are share holders in these Yards Brahmans and Hindus are also found share holders ' ”

સાક્ષીને પુછવામા આયુ કે ‘શુ આ કસાઈખાનાઓથી મ્યાનીઃ લોકોમા નહીં હીનચાન પેદા થઈ છે ખરી? સાક્ષીએ જવાબમા કહ્યું કે ‘એ ખોનનાથી દોષ ઉત્પન્ન નથી થયો, પણ લોકોના ભાન તો અવસ્થા ઉત્પન્ન થયો છે ખરો આ કસાઈખાનાના રોગ દોડરોમા (હિઝેદારો) પુગતી સખ્યા તો મ્યુનીસીપલ સમ્યોનીજ તમને જણાશે મેર દોડરોમા રચ્યા તો કાલેજ અને હિન્દુઓ પણ છે

બજારોપન થતા અત્યાચારગુ નર્ણન કરતા એથેક લખે છે કે - ‘કનકતાના હાનરા પુન પરથી પસાર થતી બજાર ગાડીઓને લે તમો જતા લેશો તો એ પપુ બજાર એવો તો નહીંજ દેખાય કે જેનું પુછકું અદરના હાડના તુગી જવાથી મચકાઈ ના મયુ દોષ બજારગાડી હાનનાગાઓ બજારોને ડગથી હાનને બદને તેનું પુછકું હાયમા પડી એના તો લે-થી આમગતા દોષ છે કે એ પુછકાનું હાડકે હાડકું અનગ થઈ જાય છે, અગર તમો લે ગાડીમા ચડી જાઓ તો બજારોને તેજ ગખના અને ઝડપથી ચના રવા માટે ગાડીવાનનો એ નવો દગ તમો લેમો પોતાના ડગથી અમર એના પગના નાખા સખન નખથી તે બજારના ટાણે લાગ પર લેગ લેગથી પ્રકાન કરતો દોષ છે જેથી બજારો જલ્દી નાનના માં છે ’

મળેના અહોરો નેનાનુ મહદ લાગ પ્રાપ્ત થયા પડી
 નેની પર થતો જુ મ જે એલે વર્ણ થો કે એ ખરેખર એદન
 કે ગરીબ મુજા અને છતા હિપયોગી પ્રાણીઓપર આવે અમાનુ
 વિ અત્યાચાર થતો જોઈ અતિ દર્દ થાય છે અરુર સાથે મહા
 ગી અદિમારાદીઓએ આ જનાનરોપર થતા જુ મનો સવાન
 ૧૧૭ ભરી ગીને હોંડવે જોઈએ બળદ કરતા એ ઓગી અમન
 રાગા જગતી અને જડખત ગાડીવાનો માટે તો કદ જ એવાન
 ગેતુ નથી

“દિન્દમા અને મરથાનોમા ‘ધુકકા’નો ગીરાન પ્રચલિત
 આતો ઉદ્દેશ ગાયનુ દુધ વધાવવાનો છે એના ધણા અખતરાઓ
 છે, પણ વધારે ચાનુ તો એ છે કે એ લાડી લઈ તે પર માગ
 માધવામા આવે છે અને પછી લાડીને ગાયની યોનીમા ધારી
 આડી અવળી ખુબ ધુમારવામા આવે છે, જેથી ગાયને અતિ
 મગનરા થાય છે, અને તેથી કઈક દુધ વધારે આપી દે છે
 ગાધીજીનુ મહેવુ છે કે મતકતાની ગીરાગાઓમા ૧૦,૦૦૦ ગારો
 માંથી ૫૦૦૦ પર નિય આ તરેહનો અન્યાયાર થાય છે’

“ગાયપર આનાથી પણ વરાર મોગ અત્યાચારો કરામા આવે
 છે ગાયને આનાના પાડા ખવગવવામા આવે છે, બીજુ કદ
 પણ તેને ખાવા દેવામા આવતું નથી એને પાણી પણ પારામા
 આવતુ નથી આથી ગાયના મુનનો એ પ્રકારનો નમ અને છ જ
 ધત્રો મોતો વેચાઈ છે આ પ્રોત્તથી ગાયને એનુ મત ધાર છે
 તે તરફીને મરી જાય છે” “ગાયના વારુને મા રામા દિન્દુઓ
 પાપ માને છે પણ એ પાપવાનો અર્થ કાવવા તેઓ નથી ઈચ્છતા
 રમા એને થો ધાડ દુધ પીવા દે ને એમ થો દોષ છે

કે ફક્ત તેને જીવવા પુરતોજ આધાર મળે વાજરકુ દિનપ્રતિદિન કમળેર થતું જાય છે અને આખરે ટળવળીને મરી જાય છે. આ રીતે મારવામાં હિન્દુઓ પાપ નથી સમજતા! વાજરડાના મરી જવા પછી તેના ચામડામાં બુસું ભરી ચાર લાકડીઓના ટેકાથી તેને ટટાર ઉભું રાખવામાં આવે છે જેથી એને જોઈ ગાય પુરતું દુધ આપે! બેંસના પાડાને પણ ઘાસચારો ન આપતાં તડકામાં બાંધી રાખી મુકાવી નાંખવામાં આવે છે કે જેથી તે મરી જાય.”

૧૬—૨૦ માં પ્રકરણોમાં ગાયો પર થતા અન્ય અત્યાચારો સંબંધી મેથોએ લખ્યું છે કે.—“ઝાસાળાઓમાં દાનવીરો જે કંઈ આપી જાય છે તે ઝાસાળાના રખેવાળોજ ખારોખાર ખાઈ જાય છે, અને ગાયો મુકાઈ મુકાઈને એવી તો મુકાઈ બની જાય છે કે તેનાં હાડકા પાસળાં ચામડી બહાર ઉઘાડાં તરી આવે છે. ૨૦ મા પ્રકરણનું તો મથાણું પણ એણે “In the house of her friends” ‘ઝારકડાના ઘરોમાં ગાયના હાથ આ રીતે બાંધ્યું છે.’

મીસ મેથોનું મહેણું જોટનું કડનું છે, જોટનું સખ્ત છે, તેટનુંજ સત્ય છે. હિન્દુનું પણ ધન લગભગ હમુઘ મયું. ગાય-બગદોપર થતા નિર્ગુણ અત્યાચારોના રાક્ષસો દ્વારા કેઈ મુંગા પ્રાણીઓના પગેપકાગી એવીઓજ રહ્યા નથી પોકળ વાતો અને વાહીયાતી ભરેલી ‘ફકીઓ’ લઈ લઈને ફરનારા દંબી ધણાં છે—પણ ગાયના મુત્રને પવિત્ર સમજનાર દોંગી હિન્દુ તેનું લોહી રોગ ત્યાં પોતાનું લોહી ગંધવાની કદિ તનખતા કે તેવારી ખતાવનો દોતોજ નથી. તદ્દનજ નવગણમાં ભાગ આવે ત્યાં મુઠ્ઠી ગાયના એક પરમ દુર્ભેદક તરીકે કંઈ કંઈ ચખાડી વાતો આજુગાકો તે કેંકતો દોષ છે, પણ જાને કદિપણ સગી ભાંગીને એ કંકવાનો વિચાર મુદાંએ તે કરનો દોનો

નની ડાઘુનના મુમથમાન ના અમીર જેટલી ગાયતી નિમત મમજે છે અને દરેકે છે, એટલીજ જે અહીંના દરેકાતો જય જીતો સનાતન હિંદુ અને ઓગખાતો તથા ગણતો પરમ વૈશ્નવ કિમત કરે તો થઈ જાય, અહીંના ગૌરવામી, મહાગવામી અને શકુન્તલામીઓ પોતાના નાખો રૂપીઆના દગનાઓ-પડવાનોના દગનાઓમા મહારી નાખવા પ્રતા આ દેગના ખુગી જઈ નાચ પામવાના લગભગ નિનારે આવી પતે તેના પશુપત્ર ખેતી અને ખેડુને સાવવી ઉમારી લેવા પાછા અત ગણા અને વર્ગ્યદક્ષનાથી જે ખર્ચવાનો ઉચ નિત્ય કરે તો આગની મૂતનિયતિ મેવતી ખેતી અને ખેડાવ ખની ગએનો ખેડુ તેના ગાન દેગદાખગના દાડના પામવાને પાછા મામ લોનીથી ભરી દર્દ-દિદની નધ્યા અમાન મપાવ ખની ગએની નિગતેજ અને ગમહિન ભૂમિ માની દગના દાતાઓ મારી મારી લીની કુદગન ઉગાડે અને દિદના અવાવર મનાએના સેકડે એકઠે ખાજગી વાવટા અને મમ ધર્મના થીના કુદાઓથી લચી રટે પીગા જગનની લીની ખની ગએની મીમોમા ખના અને બોગા ખેડુતોની દાડનો, હડીના, અને અગજ પુીઆના ગગડાઓથી ધુમ મચી જે પણ એ દિવસ કયા ? એ અજુકિત-ધર્મ મહાન-જેને કયાથી સુજે ? પોચા અને પટોળા નિ જે દવાનાથ-? અને એવડા પદાળા નરિગમા પચી ગએની દેવદાઝ અને અનુપા મ્યાથી પુન પાડી પકે ? કેના ગિવાન આ દેવના દગદિઓને ગમે -દાડના નો રીક, પગ નુઝાડેના ગમે જતા પણ આનંદુ નથી-તરિ હજા !

ખાસીમમા પ્રપ્રભુમા 'નુધારાઓ' 'Reforms' પર છે એમા બારતીએને જીવા અધિકારો આપવામા આવ્યા એનુ પીજલ છે આમા પણ એક અલમધ ચુટકનુએએ દેખુ છે એ વખે છે

૩ —“ભાગતનામીઓ નાધારણ અથોમા નહિ પગતુ પાગમાર્થિ’
 અથોમા ‘સ નના ઉપામ’ છે તેઓ પોતપોતાની સાતથીનમા અને
 ઝથોગોમા તો તદ્દન ચોખ્ખી રાત રૂતા દોય એમ જણાવ છે પગતુ તોએ
 રખતે રખતે નેનામા આ યુ છે કે એમની રખજ દેખાતી સાતોમા
 પલ્લુ કેવી. એની વાતો દોર છે જેમાથી જુદોનો ઘોડોપણો અશ
 દને ઇથી જરૂરી મળી આવે છે જ ન્યારે રાગ રાર આ વાત
 મ્હને જણાઈ ત્યારે મ્હે એ પ્રતિધ્ધ બગારીને આ અમરનાનો
 મેદ પુછ્યો,—એણે ક્યુ? ‘અગર અમે મચ્ચાઈથી પગ ચારી જમ્મએ
 તો એનુ નાપુ એમ છે કે, જે હી પગિચિનિઓમા અમે ગીએ
 ગીએ તેનો જે પડી ગએનો પ્રભાવ છે જુ મોનવાનુ મગણ એ
 છે કે સત્ય મોનનાથી થના પગિણભોથી અમે ડગિએ છીએ’ પછી
 મ્હે આ પ્રશ્ન એ યોગીને પુછ્યો તેમણે કુ કે —‘મ ન શુ
 ની / છે? લનાઈ અથવા જુગઈ એ તો સાપેરિશ સમ્મે છે ત્હમા
 મ્હાડ માપ મનેનુ દોય છે એ ત્હમાના માપને જે અનુસરે તેને
 તમે લનો દો છો, એટલે લનાઈ પેદા ગ્વા અગર ડઈ દેવુ
 પડ તો તે જુદ નથી મ્હને પોતાને તો લનાઈ-જુરાઈમા મ્હ
 નદ / દેખાતો નથી આપણામા ત્હ જ ચીજ જુરી નથી હરે
 રીજ લની છે લની અગર જુરી તો નૈયન’ દોય છે’ ।મ નહિ
 આ મન્ને જણાથી ન્યારે મને મતોર ના થયો ત્યારે એ
 પુરોપીઅન પામે માગી શમસ્થા લઈ ગઈ તે ઘણા વખતથી ભાર
 તમા ન્હોતો દતો મ્હે પુછ્યુ —ભાગતનામી ઉચ્ચ ગિચિનિનામી
 ચિનિગો એની એની જુરી સાતો શા માટે રૂની દોય છે અને
 માથે માથે પોતાના થનની પુટી માટે એના એવા આધાર પલ્લુ શા માટે
 આપતી દોર છે કે જેની ઓગળ ગતા એનો એ પલ્લુ આધાર
 મ્હન જણાનોજ નથી’ એણે કુ —‘પરણ’ હિદુ માટે જુદ

એ ટાઢ વસ્તુજ નથી એને મન મધ્યમ માયા છે એથી પોતાના ઉદેશની સાધના અર્થે જે કાર્યપણુ જીવે જોવવા તે હવે છે તે તે જોવી શકે છે જ્યાંએ એક દિદુ પોતાના મનથી એક વાત બનાવી તે કહી ગદ્યે દોષ છે ત્યાંએ એને એટલું પણ નથી સુઝતું કે તમે એની વાતોની સત્યતા માટે કંઈ તપાસ કરવાનો પણ પ્રયત્ન કરજો.”

બાળા દિદુઓજ એથોને કીક નપાટે ચલી ગયા છે—અને આ દિદુનાન કે જે એક યુગમાં કદાચ આમુએ દિદુઓતુજ દગે, પણ હાલ—(કે જે સાયોમા મેથોએ આ દીપ્તજો ગજી ક્યાં છે) જ્યાં મુચનમાનો ફક્ત ઉભનર્ ગયા નથી પણ દિદુઓથી અજાણ મુધ્યા નહ્યા છે, ન્યા આ દિદુનાનના વચબગ અર્થ ભાગી નીચા ભાષ્યોને નો એ હજુ, નુધી ક્યાય પણ અડી જળાનીજ નથી. અત્યાર નુધીમા તો—આજાજુ—દિદુ—ગાય—વાજુ બળદ આવી આવી જનનની ચર્ચાઓમાજ એનું મન ગમ્યુ પમ્યુ ગમ્યુ છે પણ માલ જાયા દગજોની મુચનમાની ખોડખાપજો ખોજાનાની એજો દિમનજ દગી નથી કમ ભયા ? એજો કંઈ ચમન્દાન અનુભવ્યો હશે ખરો ? શું કહેવાન ? ખાખી આટવી બધી નજર ચુકતો નાજ થાય આમગી નહીં જેવી ચર્ચા કહે છે, પણ તદન ઓછી, ઘણીજ ઓછા, મનમ નાવવા જેટલીજ મીઠી બાપુ માટે એની તરવાર છે એથો દિદુઓને નમાયા માની એમની જનમાં ધુમી એમના ગીતો ગાઈ ગી છે, પણ મીવાખાઓના વગવોટે ચલી નથી એને પનુ ત્યાં આ રીમાએ તો સમજતમ હશે અગર સમજતજ આપવામા આવી હશે કે એમની ઠેડીમાંનાર નથી જેઉંદેગી મુક્યા અનેકાઈ—પદાજુ—નીચા કે મોપજો ધર્માંધબની ચીટકી ગયો—તો આ ‘દિદુ ઇન્દિરાસ’ વખવાના ફૂંવાગી છંદનીના ટાં તો જહન્મમા ગયા પનુ આખોએ

મામલોજ ખતમ મુનાફરીજ ખનામ પાછગથી તો લવે ને આખા
ને આખા લણી નાખો તેજ પાણીના ચમકારા હમેગા ઓરજ
રોય છે લુખખા-સુકા તત્વજ્ઞાન પાછગ તણાઈ જઈ તનાઈ ગએલા
મોગા અને મીઠા નિનાના નિર્માન્ય હિંદુઓના જ્યા પાણીજ મરી
ગયા છે ત્યા મેયોને બેઘડડ ગમે તે લખવાની પુરતી છુટ છે
નખો-ખાપુ-વખો તહમો લખી રહેગો એટલે અમો હુસી જઈશુ.
ગણ અમે તો 'હિંદુસુફ અને મોરા પેટવાળા' કહેનાઈએ છીએ.

‘મધર ઈન્ડીઆ મા અધર હવાનાઓ આપનાગ મીસ મેયો
ની ખુદનીજ કેટલીએ વાનો નિરાધાર છે, ત્યા ખીજના જુની
ગણાજમા તે પડી છે મહાત્માજીએ લખ્યુ છે ૩ - She has
not only taken the liberty with my writings but
she has not thought it necessary even to verify
through me certain things ascribed by her and
others to me’ અર્થાત ‘મીસ મેયો’એ રિચાર ક્યાં વગર
મ્હારા લેખોનો ઉપયોગ કરનાની છુટ લીધી છે એટલુજ નહિ પણ
એણે મ્હારા નામથી પોતે પોતાની મેજે-અગગ ખીજઓના કહેવાથી
કેવીજ વાતો એની લખી મારી છે ૩ જેની વચાર્થતા માટે મ્હને
પુછવાની પણ એને આવશ્યકતા જણાઈ નથી” આટલુજ મેયોની
નત્યતા! માટે ખસ નથી ?

આગતુ પ્રકરણ છે “Princes of India” — “ભારતના
ગન્ય નાઓ” પોતાના અમેરિકન દોસ્તની મઝ રાજ્ય અને તેના
દિવાન માથે થયેની વાતચીત મેયો અહીં ટાકે છે - “His
Highness does not believe, “and the Dewan,” that
Briton is going to leave India But still under

this new regime of England, they may be so ill advised. So His Highness is getting his troops in shape, accumulating munitions and coining silver. And if the English do go, three months afterwards not a rupee or a virgin will be left in Bengal." "દિવાને કુતુબે મહમ્મદને એ વિવાદનું નથી કે અંગ્રેજોને આ દેશ ડોડી ચાલ્યા નય-પર તુ તોએ હવે જીત્યા આ નવા રાજ્ય જાન્યા-મા એમને આ નવાદ્દાય પમદ પહુ પડી જાય તો એ માટે મનાજન પોતાનું વગર તેના કડી ગ્યા છે-દારગોજો એડો કડી જ્યા હ અને ડીપીઆ બનાવી ગ્યા છે. અગર હવે એ અહીંથી ચાલી નય તો તહુ મદિના પડી જાખાએ બગાડામા એ-ગીઓ કે એકે કુવાગી હોકી બચેલી નહીં રહે "

‘મહેમુદ વગરના નાનના શમ્શે જલે ખેલ મગીન પ્રમાણ ના હોય એમ એવો બનાવી રહી છે આ ધિરીફ રામનમા પહુ કેટલાએ અન્ય શુભ ગાનઓના અબીવાગી કુલદો પ્રનથી રહે કયા અગન આ છે? એ—

"Our treaties are with the Crown of England," one of them said to me, "the Princes of India made no treaty with a Government that included Bengal Babus. We shall never deal with this new lot of Jacks-in-office. While the Britain stays, Britain will send us English gentlemen to speak for the King Emperor, and all will be as it should be between friends. If Britain

leave, we the princes will know, how to straighten out India, even as princes should”
 “એક રાજાએ મેથોને કહ્યું—“અમારી સન્ધીઓ ઇંગલેન્ડની માથે છે ભારતના રાજ્યકર્તાઓએ કોઈ એવી રાજ્યચત્તા (ગવર્નમેન્ટ) સાથે સન્ધી કરી નથી કે જેમા “બંગાલી બાબુઓજ” ભરેલા હોય આ નોકરી હુદનારાઓ જોડે અમે કોઈ જાતનો વ્યવહાર કરી નહીં રાખીશું જ્યાં સુધી ખ્રિસ્ત ભારતમા છે ત્યાં સુધી તો તે સમ્રાટના પ્રતિનિધીઓ મોકલવતુંજ રહેશે, અને અમારો તથા તેમનો ભાઈચારો જગવાઈ રહેશે અગર ખ્રિસ્ત ચાલી જશે તો હિન્દુસ્તાનીઓને કેમ સીધા કરવા તે ગળ લોડ સાગી રીતે જશે છે ’

મેથો આગળ લખે છે કે “Then I recall a little party given in Delhi by an Indian friend in order that I might privately hear the opinions of certain Home Rule Politicians. They had spoken at length on the coming of expulsion of Britons from India and on the future in which they, themselves will rule the land. ‘And what’ I asked is your plan for the princes? ‘We shall drive them out,’ exclaimed one with conviction. And all the rest nodded assent.”

ઉપર વાતો સાબળ્યા પછી મ્હને યાદ છે કે દિલ્હીના એ-ભાગતીય મીત્રે એક પાર્ટીમા મને આમ ત્રી જેથી હું એકાલમા અહીંના ‘હોમરુલ’ની વાતો સાબળી શકું જ્યારે ‘પરલા નખત

મુઢી એ લોકો અંગ્રેજોને ભારતવર્ષમાંથી હાંટી કઢાવવા તથા ખુદ પોતે આ દેશ પર શાસન કરવા સ્વપ્નથી બોલી સુણ્યા, ત્યાર પછી નેહુ પુછ્યું કે:-“ભારતના રાજ્યોને સુધારી ઠેકાણે લાવવા આપે નું નફાખીંગ થોડું રાંખી છે? એમાંના એકે દૃઢ નિર્વામધી કંપુ” ૩ અને એમને હાંટી કઢાડીયું, અને આ વાતને ખીન્નજોએ માયું દવાની ટેકા આપો.”

હાહાહા હાથે છે કે આ બાબતની તપાસ કરતાં માનુષ પડ્યું છે કે મીસ મેથોના આ મિત્ર કે જોણે એને પાર્ટી આપી હતી તેઓ એમોગિએટો પ્રેમવાળા કે. સી. રોય હતા મી. કે. સી. રોય તથા એમની પત્નિ, એમ બન્નેનું કહેવું છે કે એ પાર્ટીમાં તેઓ બન્ને ઉપરાંત એમોગિએટો પ્રેમતા મી. સેન પણ હતા. તે શિવાય બહારની કોઈ પણ અકિન હાજર ન હતી અને જો વાત મેથોએ લખી છે એવી કોઈ પણ વાત મીન ત્યાં થઈ નહોતી. અને આ વાત તો મને ઉતરે એવી જણાતી પણ તથી એક સુખને ત્યાં ભારતના દોષ રૂપરૂપ-સ્વગાહરો બેગા થાય અને મીસ મેથોની હાજરીમાં સ્વગાહની, ખીન જરૂરી અને અબુગ્રાહતી વાતો હાકે, અને વળી મેથો તેને પુઠે મુઢાં કે નમે ગાનઓ માટે શું મજીમ ધરી છે? અને આ શ્રેણી તેઓને મીઠાની દેવાની ખુશી ગયાં કરે એ તદનજ અમંભરિત છે આ તો કયાં બને કે આનું કોઈ મુજબ થઈ શકે દોષ કે જે આવી ઉચવપાધવની અવ-ધાઓ કરનું દોષ અને એના એક ગુન મન્ય તરીકે જે મેથોને એમના નમૂની ખીલાગવામાં આવી દોષ-અગર ને એમના બેઠાની મરિનગાઠ મથા પછી મેથો જે એમનું એક અંગ બની ગયો દોષ તેજ આનું બની ગયો. ગરહાહરો જેવી દેખતી જણાયા

અગ્નિઓ આની બેડુદી ચચા હો એમ સમન્વયવાની નિયતિ ઉભી હતી એ પણ એક જોખમદાર જામ કહેવાય

૨૪ મા પ્રકરણમાં હિંદુ મુસવમાનોના ઝગડા સખધી લખ્યું છે — “અગત્યનો સરેજો છેક મથબાર કામ મુધી મોપવાઓને પટોવાડવામાં આવ્યો મોપવાઓ ધર્માંધ મુસવમાન હતા ન્વરા લ્યનો અર્થ એમને મન તો જેમાં એક પણ મુર્તિ ના હોય એવું ‘મુસ્લિમ રાજ્ય’ હતું જે માધનો મળ્યા તે ભેગા કરી મોપવાઓ ૨૦ મી ઓગસ્ટ ૧૯૨૧ ના રોજ હિંદુઓ પર તુડી પડ્યા કાફોને મુસવમાન બનાવી દેવા એ એમને મન અગત્ય હતું આ ભયકર ઉપદ્રવમાં તણુ હજાર મોપવાઓ માર્યા ગયા અને ઘણા બાળકો મૃત્યુએ હિંદુઓ ચમકાડે પટોચી ગયા છ છ મહિના મુધી મગમરી લશ્કરે પડી રહ્યા-મોપવાઓએ જે કાંઈ પણ હિંદુને મળે એનો ‘ખતનો’ કરી નાખ્યો એમના લોહીમાં વિષ સમાવી દેવામાં આવ્યો એ લોકો એવીજ અવસ્થામાં આખા મદ્રાસમાં ફરી ગયા હતા, અને પોતાના સહધર્મીઓને એ રીતે ખતારી રહ્યા હતા કે અગર જો અગત્ય મળી ગયું તો તમારી પણ અમાગ જેની આવીજ દુર્દશા થશે”

એક અમેરિકન કે જેણે આ જિલ્લા મિલિતસ દસ્ય જોયું હતું તેણે મેથોને કહ્યું — “I saw them in village after village through the south and the coast of Madras Presidency. They had been circumcised by a peculiarly painful method, and now, in many cases, were suffering torture from blood poisoning. They were proclaiming their miseries and calling on all

their gods to curse Swaraj and to keep the British in the land. 'Behold our miserable bodies! We are defiled, out casted, unclean, and all because of the serpents who crept among us with their poison of Swaraj. Once let the British leave the land and the shame that has befallen us will assuredly befall you also, Hindus man and woman, every one.' The terrors of hell were literally upon them."

" મહે તેમને એક ગામથી બીજા ગામ, દક્ષિણથી પૂર્વ—એમ આખા મદ્રાસ પ્રાંતમાં ફરવાના જોવા અને દર્દપૂર્ણ ગીતે અંગત તરેહથી તેમની 'સુન્નત' કરનામાં આવેલી હતી, અને આમ અને એના ગરિમા વિષે અમાર થવાની અમલ વેદનાથી તેઓ તરફડતા હતા તેઓ પોતાના દુખના પોઝરો ની રચના હતા, અને પોત પોતાના દેસતાઓની આરાધના કરતા કરતા 'અવગ્રહ' ને ત્રાપી ગયા હતા તેઓ જી રચના હતા કે —'અમારા ગરિમની દુર્દશા જુઓ! અમે યોગ અપમાનિત થયા, વર્ણ વિનાના અગ્રહ્ય બની ગયા—કાગળ કેવળ એટલું જ કે જે સાંપો પોતાના 'અવગ્રહ'નું એક નર્મ અમારામાં જુમી ગયા હતા તેનું આ પરિણામ એક વખત ને અંગ્રેજો આ ભુમિને ડાઘી ચાલી જાય તે જે બેઠે જતી આજ કમારી થઈ છે તેની હરેકે કિદુ-સ્ત્રી-પુત્રની થશે " "ખરેખર તેઓ નર્મયાતનાઓ બોયની ગણા હતા "

ખરેખર કુર પિતાની મોપનાઓએ આજેના હયા-તે જતાં પાદ આવી જાય છે ત્યારે દર્દ અને ગુનાથી માત્ર છુટ થઈ જાય

હે કશાનું હિંદુઓની અનંત સંખ્યા આ સંસ્કૃતિના હુમલો નાજ
અટકાવી શકી અને તુરંત પેટા માફક નાશભાગ ડગનારા આ
બનગમન હિંદુઓ એકાદ અને ડગપીણ રીતે ગેરમાઈ મુઝ્યા આ
પિનાચોને પોનાના પશુપણાની તૃપ્તિ અર્થે નિમાય નિગધાગ
શ્રીઓટપી ઇન્દ્રીન જોગક મળી ગયો-અને એનો એ ચક્રાગોએ
સોગ દુરપયોગ કર્યો-તેમનાજ કંઠે મીઓની સ્વપ્નમા શ્રીઓની લક્ષ્મી
અનિ અન્યાયાગપુર્વક છીન લિપ્ત કરી નાખવામા આવી તેમના
ગર્ભો કોડી નાખવામા આવ્યા તેમની પોનીઓ ચીંગી નાખવામા
આવી-ખાગધના મગ્નદા તેમનીજ નજર નામે છુદી નાખવામા
આવ્યા તેમના પુરુષોના ગર્ભાવી કુવાઓ ભરી દેવામા આવ્યા
નુધરેની નાજ્ય વ્યવસ્થા વચ્ચે વગમેના આ અત્યંત દારણ અને મોગ
અમાનુષિક હયાદાગ્નિ રોગ પ્રાપ્તિન ન તો હિંદુઓએ પુરુ કયુ
કે ન તો મુમયમાનોએ એનો પુગે પગાવો કર્યો અફસોસ!

હિંદુ મુન્નીમ નમસ્કા પણ આ દેશનો એક ઘોન ચીંતાજનક
નિષય છે. ન હદગ્રી મહામુદ ગીઝની અને મહામુદ
ચોરીથી તે આજ નુધી હિંદુ મુન્નીમો આ દેશની આખો હવા
સચ્ચે ડાળ્યા-પામે પામે ન્યા-અને ખુબ ધગાધ ધગાધને વડયા,
ગ્ના હજુએ પાન નથી આવ્યો હોવાનાઈ ગમેથી ચીણગારીઓ
મોર્ક દેશી કુદવી મળગી ઉઠે છે અને ગાગ જેવા સ્વભાવની
મુન્નીમ કામમા એ ભડકા રૂપે કેવાઈ વલય છે બેભાન હિંદુઓ
માર ખાય ગે-ઉભા થાય છે અને અતિ નિપુન સંખ્યા બળના
કાન્હો ન્યાગે જોઈએ ત્યાગે 'મમયાબંધ જીવના' વણાય છે
નાજને ગ્રાહ દિવસ પણ આ કોરોડે સમાધાની પુર્વક ન્યા મુધી
નાદિ ઉઠવાને ન્યા મુધી 'મયુક્ત મંપીત સ્વચ્છાગ્રય' જરૂરી

અસાધ્ય / ૧૯૭૧ ૧ મુખ્ય ગેમ હ હમેશા / જે આમ અથડાયા
ગા તા ત્રી- ડેમના પાસા ધણા ઉડા અને મજામુત ખતી ગલો
અન પડી ઉખેલના તો ન પપ હનાવનાએ મુખે નહિ પ ।
અશક્ય ખતી જો

મિન્દો મોર્ની મુધા ળોના વર્ણનમા લોડ^૬ મોર્નિએ મોતાના
રીપ્લેક્શન સ (Recollections) મા મી મિન્દો નખેની
એ ચીરી જે જેમા એ લખે છે કે - 'You started the
Muslim here । ધનનાન અવરૂપ એ છે કે મુસાગઓની વોરપા
૧ના પટેના મિન્દોએ થોડા અચનમાનોને બોનાની મ્યુ કે તમે
તમારી જાતિને માટે જાતિ-જન-પ્રતિનિધિત્વ (Communal
representation) માગો, તમને નેતે આપવામા આવશે ત્યારથી
દિ હુ-મુસ્લિમોનો ધાર્મિક ઝંબો આગળ વધીને ગતિય ક્ષેત્રમા પણ
ધુમી ગયો અને ભાગતની એ જાતિના મડોના વાતાવરણને હા
અને મનહની ખદમોથી ભરી મુ યુ પ્રમાદનો થઈ એનો જા ।
અને સખત જામ્યો છે કે એ ઉખેલી સ્વ-જ થતા વખત લાગશે-
આ દેશને પોનાનુ 'માદગ વતન સમજ દિન્દુ મુસ્લિમો-જ
ભણેના કે શુ શુડાઓ લાઈનારાથી હાથ મિનારી લે અને આગળ
વેવે તો મુજ અશ નથી મુજ અસાધ્ય નથી દિન્દુ મુસ
લમાન પોતપોતાને દિન્દુ-મુસનમાન માનવાને ખદને 'દિ હુસ્તાની
(હિન્દી) કે 'ભારતીય' માને માનવાની લાગણી ભરી મદઆન
પરે તો આ આખોએ ઝંબો મગી જાય

મોપડાઓએ જે દિન્દુઓને અત્યાચારથી વગના આ હતા તેમની
મુશ્કિલી ચર્ચા એથોએ આ મુજબ મગી છે - 'શુધ્ધિ માટે બ્રાહ્મણ
લોક પ્રો જ્યોતિ દી ડા ૧૦૦ થી ૧૧૦ માગના હતા આ

શુદ્ધિ ગિનાય એ જીયાનઝોની 'મુક્તિ' પણ થઈ રહી તેમ નોંધેલી અને આ શુદ્ધિ પણ વિચીત્ર ચીજ હતી એમાં આખ-નાદ-નાન-મો વગેરેને પ્રથમ ગાયના લીના ગણથી ભરી દેનામાં આવતું હતું, પછી એને ગોમુતથી ધોવામાં આવતું હતું-પછી આ ગીતે શુદ્ધ થયેનાઝોને ઘી-દૂધ અને દહીં ખનરાવનામાં આવતું હતું-આમ તો આ મગ્દાગ તદ્દન ગીધા અને મગ્ગ જણાય છે-પણ ધાર્મિક ડાનુન મુજબ બ્રાહ્મણ તેને વેદમંત્રથી નિધી પુર્વક ઢરી શકે છે પણ બ્રાહ્મણો તો પોતાના મતેનતાણાની એવી મોની દક્ષિણા-દિમત માગી ગયા હતા કે જે બધા આપી શકે તેમ ન હોતું આ લોકોની આવી અવગ્યા જ્ઞેર્ધ મિત્રીશ નાશીમશેએ પહેલીજ વાર ધર્મમાં હસ્તાક્ષેપ ર્યો, અને બ્રાહ્મણોને ત્યુ કે આટલા બધા પેઠા શુદ્ધિ માટે એકમ થઈ રહ્યા છે તો મખ્યાનો નિચાગ ઢગીને દોઢ વ્યક્તિ દીર ૩ ૨૦) ર્યો અને શુદ્ધિ ઢગે”

આ પછી એયોએ ૪ થી ફેબ્રુઆરી ૧૯૦૧ ની ચૌરીચોરાની યજ્ઞનાનો ઉલ્લેખ ર્યો છે —“અયસેરઝે તથા ગામના લોકો મળી નગભગ ૩૦૦૦ હજાર માણસોએ પોનીમ ઝેશનને ચારે માણુથી પેગી લીધું, અને ચોડાંને ગોળીવી મારી નાખ્યા બાકીનાને ધાનન ઢરી-એકઁ’ ર્યો અને એમને તેન જાગી જીવતાજ બાગી મૃત્યા પોનીમ-ઝેશન પર મુખ્યત્વે હિંદુઓજ સરકારી નોકર હતા આવું કુઝ અને કાયગનાપુર્ણ કાર્ હિંદુઓએ હિંદુઓ પ્રત્યેજ ર્યું”

એયો વખે છે કે, ૧૯૧૪ માં નાયવપુરમાં એક નોગીમ લાગેની હતી જે ‘Disorders Enquiry Committee,’ ના રિપોર્ટમાં આપનામાં આવી છે ને નોગીમ આવી હતી —“Blessed

be Mahatma Gandhi. We are sons of India
 Gandhi. When the Indians will fight to do the rest
 you what time are you waiting for now?
 There are many ladies here to dishonour. Go all
 around India clear the country of the Indians.
 એવું કે માત્રમા ગાંધીની જે હમે ભાવના ત્રોતીએ
 ગાંધી હમા તમારી પાળ મલકુધીતરી. હમે નિવાનની
 વા ઉત્તર અદી અહીં તરી કે વા માટે પુતી નખ્યામા ત્રીએ
 ત્રીએ ત કે દુગી વગેરે નેમને નહીં ગ

“અમને પણ આ મુદ્દા ‘પાક’ મા’ ને નિમાજ પઢવા પુગ્ની જગા મળે તો મહા રૂપા થાય મુનિગીપાનીગીએ એક મુદ્દા જગા મુસવમાનો માટે પણ ‘પાક’ મા કહાડી આપી લગલગ આર વર્ષ સુધી હિન્દુ-મુસવમાન પોતપોતાની જગામા પુજા-નિમાજ રહી સનાદ ગાંતિથી કગના રહ્યા એટલામા ભાન્તને નવા સુધા નાએ મોપનામા આપ્યા અને એનું પરિણામ પણ તરતજ આવ્યું હિન્દુ-મુસવમાનોનો પગપગ વિરોધ વધી ગયો લખનો મુસવ માની ગહેરો રોવાથી મુસવમાનો, અને હિન્દુઓ વડુ સખ્યામા પાવાની હિન્દુઓ પોતપોતામા સગવડ કરવા લાગ્યા-અને પોત પોતાની સત્તા ખતાવવા લાગ્યા પ્રતિદિન સધ્યા કાળે ‘પાક’ ના એ નાના મદિરમા એકઠા થઈને હિન્દુઓ શોરખકોર કરવા લાગ્યા સાયરાગનો વખત મુસવમાનોની નિમાજનો વખત હોય છે આઠ વર્ષ સુધી મુસવમાનોએ ત્યા પોતાની નિમાજ પઢી હતી આથી નેઓએ જણાવ્યું કે હિન્દુઓએ મદિરમા એકઠા થવા માટે નિમાજના વખત કરતા કોઈ અનગ વખત નક્કી કરવો જોઈએ હિન્દુઓએ આ ન ગણ્યાયું, મુસવમાનોને કોઈ ચડ્યો ખસ પરિણામ એ આવ્યું કે ખન્ને પક્ષના ઝુંડના ઝુંડ લાગીઓ લઈ લઈને એકજ સમયે ‘પાક’ મા એકઠા થયા કે જેથી તેઓ પોત પોતાનો હિસાબ નક્કી કરી લે જખરજખત તોફાન-મુદ્દ થયું અને એમા મુસવમા નોએ હિન્દુઓને નસાડી મુક્યા ”

અમે ખુદજ કુસખી હોવાના કારણે મરકારના આવા પ્રકરણો પરના આખ મીયામણા ખાદ કરતા એઓની મુસવમાનો પ્રત્યેની ભકિત ખરેખર કઈ ઓર છે દશમા આર હિન્દુઓ એના અનુભવના મગવાળે નામદ નક્કી થયા છે-પણ મુસવમાનો સખધી કોઈ પણ જગાએ કાઈ પણ દસારો કગવાની કાગજ તો રીક, પણ

એલે હિમત સુદ્ધા કરી નથી, અને જે ૫ પણ દીમત ગોળે
છાતી પર હાથ રાખીને કરી છે તે એના મા ન્થ મા પ્રશ્નમા
વે આવે છે

એનું મથાણુ એલે 'Sons of the Prophet' 'પયગબગની
ઓલાદ' એમ રાખ્યું છે પણ પયગબગની આ પેદાગની આખમા
આગળા ધાનતા એથોએ આયમ ખાધા છે નિદુઓની ઉં નામદાર
સુધીની વાતો એલે ફેદી નેઈ છે, પણ પરમબરના પુત્રોના મનિ
દાસ અને રિવાજોનું પૃથકરણ તો શુ પણ અણસારા નદખોએ
પરવા છગર ચનારી નથી નતિ એને એ છેડતીની કિમત બરાબર
મમજાઇ હજે-યા તો બાકે મીરા હાદઓનો અનુભવ એને દિનપત્રી
નાગ્યો હશે ખીલાગ દિદુઓ હજે ખામનમા મનનીમજા ગહવાના

૨૫ મા પ્રશ્નનું મથાણુ લી આપે , / એલે એમા
શુ લખ્યું હશે એના ગોળ ગોળ અને ખુનામદી અર્ધદિન પીનજ
પર પિષ્ટ પેણુ -૨૫ નર્થ મમજા એ ૧૩ પ્રશ્ન આપેથીજ
૧૫ ચર્ચા શિવાય ૫૩ ૨૫ ૨૫ માન છુ

૨૬ મા પ્રશ્નમા બનાબેનું રાઈન છે મથાણુ 'The
Holy city' 'પવિત્ર ગાદેન' એમ ૭ ગમાજી માં દિદુઓની
માન્યતા મબધી તે નજે છે કે -"It lies not in the power
of man to pollute the Ganges and fill it with
water takes the holiness out"

"ગમાને અપરિત કરવી એ તો મનુષ્ય-નફિની મદારની રાત
છે, અને ગમાજીને ગામરાધી તો એનું મદા મ્ય નીમજી ૧૫ છે

પડી લખ્યું છે કે — "Again, whoever dies in Benares, goes straight to heaven. Therefore endless sick, hopeless of cure, come here to breathe their last, if possible, on the bank of the river with their feet in the flood."

"બનારસમાં જે ગ્રાહ્યજન મરે છે એ મીઠાજ સ્વર્ગમાં જાય, એની હિંદુઓની માન્યતા દોરાથી અનંત રાગીઓ, જેઓને નારા થવાની કંઈજ આશા ન હોય એવાઓ ક્રૂર મરવા માટેજ અહીં આવી પહોંચે છે, અને ગગાના કીનારાના બહેનમાં બની રહે તો પગે પાણીમાં નાખીને પડી ગયે છે કે જેથી તેઓ એ ત્રિનિમાજ મરી ને "

એક દેવ આદિસર સાથે એઓ સમયાન ઘાટ પર ગઇ ત્યાં એક ઠંડી પડેલી ચિતાની રાખમાં કુતરાઓ કંઈક મુઘતા હતા એઓ લખે છે કે — "See those dogs nosing among the ash. Their one has found a piece", said I to the doctor, as we stood looking on.

'Yes,' he answered 'That happens often enough. For they burn bodies here sometimes rather in completely, at all hours of day and night. Still if the dog had not got that bit it would simply have got into the river, to float down among the bathers. As the dead babies do, in any case. No Hindu burns an infant. They merely toss them into the stream.'

કુધી ચાલે એટલા જથોમા ધડાઓમા ભગી ભરીને પોતા માથે
વહ જાય છે ”

એક દિવ્દુ ડોક્ટરે બનારસનું વર્ણન એવાને કરી બતાવેલું
તે મુજબ તે લખે છે કે — ‘The temples of Benares
are as evil as the ooze of the river banks. I in-
v- If went within them to the point where one is
obliged to take off one’s shoes, because of sanctity.
Beyond lay the st river, rising out of mud, decay-
ing food and human filth. I would not walk in
it I should—no! But hundreds of thousands do take
off their shoes, walk in, worship, walk out, put
back their shoes upon their unwashed feet.”
‘બનારસના મંદિરો પણ નદિના કિનારા જેટલાજ ગદા છે હું
પોતે અંદર જોડા ઉતારવાની જગા સુધી ગયો હતો, સામે મંદિર છે
ચારે બાજુ કચડ, સડી ગયેલું ધાન તથા વિષ્ટા પડેલી હતી
હું છેક અંદર ના ગયો મને થયું કે ‘અસ’, પરંતુ સંકડો ત્યા
જોડા ઉતારી અંદર જાય છે, પુખ્ત કરે છે, તે એવાજ પાછા
બહાર આવી પગ ધોયા શિરાયજ જોડા પહેરી પહેરીને ચાલવા
મરે છે ”

બનારસનું વર્ણન કરતા લખ્યું છે — “Close upon plat-
forms, on both sides of the road, runs an open
gutter about a foot wide. Heaped on the
slabs of the wooden platform, just escaping the
gutter, are masses of fried fish, rice cakes, cook-

ed currys, sticks, sweetmeats and other foods for sale. All the food heaps lie exposed to every sort of accident while flies dirty hands, the noisier of dog, cows, bulls and sheep and rats constantly add their contributions.

નવી બને આ બુ ઓ કુ પાળી ઉપાગી ગધાની મુ
નતી દોષ છે જેની અરોગ્ય કુ તો અને લાખાના ખામ
ગોલેના હોય છે મુ વી મેજ દુર આવેના આ પાગીઆઓ પ
તરી માઠની ચોખાની રોમી, દાગ ચીમણી મીઠાઈ અને અન્ય
ખાદ્ય પદાર્થો વેચના મારે રાખવામા આવ્યા દોષ છે આની નીતેના
મને મના ઉપા પના રહે છે, અને ઉડી માખીઓ ગદા
દાથ ફરારોના મોખા માન બમદ બકરી ઉદરો બધા
વખત વખત આની ચરચરા કરતા દોષ છે ।

પરી નખુ છે — And you must be careful in walking not to brush against the wall of a house for the latrines of the upper stories and the roofs drain down the outside of the houses either in leaking pipes or else from small vent holes in the walls dripping and streaming into the gutter slow streams that put clean the fried fish and the lollypops.

ચાવતી વખતે નાવધા । નુજ નેએ ૨ નેથી મા
વિવાને બુનેચુકે પણ નગી ન ત્યાં મારણ કેઉપગના મજનાઓના
મજનાઓના નગને તીમે અથવા વિવાજ ફાટેની નેવાના મગજથી

તમામ ગદ્યી શ્લોકો ગ્રાહ્યને મગ્નની મ્હાત્તી દિનાનો પ-
ત્રમેની દોર છે, અને એનું ગદ્ય પાણી ગ્વળી ગ્વળી નીચે પડે-
ની માગ્નીઓ સિંગેને વોનુ દોર છે

૧૧ પ્રશ્નમા / એવોએ મહાત્મા ગાધીજીના મ્હોન
ગવણુ યુ છે — દક્ષિણ નરક જેનામા આ યુ છે ૨ નેત્રી
ગનીઓ તથા બળગેને ગદા બનારી મુ ગામા દજ મગ્ની થી
ગવણતા પ્રાત ૧૧મા ગનીઓમાજ લોગની દારની હાગ એવા ૨
૧૬ મમે ઉધાડી રીતે ગતી દોર છે (ગાદા પેલાબ વિગેરે)
ને દેખી ધર્મ આરા માણસને તા ત્રાથી પમાગ થનુ પણ વણ
મરેન થમ પડે બગાનમા પણ લગલગ આવોજ હાન છે એ ૨
૧૧ગાવમા ગાડે ફરી નેત્રી હાથપગ ધુએ છે, એમાજ ગેગે પાણી પીએ
મને એમાથીજ ૧૨ ઉપમેગન પાણી પણ નર્મ જવામા આવે છે

આ બની એની માનતો એવો વર્તી છે ૨ નિષ્પત્તિપાત ૧૪
મરખગ એકે એક વાચનાને હિદની આની મેદાન હાનન માગે
ગમગીની ઉપના વિના ના ૨ રહે રાજનૈનિ ગમની સમન
ને આમાથી બાદ રવામા આવે તો આ પુત્રમા આની નમાર્ધ
ત્તી કેની નસ્તુરિયતિઓ મન નથી ગુ ૧

આ અધ્યાયનો અત આવો છે — અગ્રે રીખનુ એન
મરેન નવી જેટલુ નતિ-વલાવો, આદનો નુધારનાનુ મરેન છે
લાગતનર્મા એવા પણ માણુઓ મળગે ૨ જેઓ અગ્રેનેને પણ
નાન રી નાખે એની ઉચ્ચ અગ્રેજી લાપા મોનતા દગે, અને
જેઓનો પોશાક પણ પગથી માથા નુધી પિનકુન અગ્રેનેની
માફૂજ હશે ગતા એ એના ગામના નનની દો ૨ જેમા યુવો

“જ્યારે સુધગેવા જગતને હિંદની ખરી લાક્ષણિક સમજાવે ત્યાં તમામ સુધગેવી પ્રજાઓ ‘શુદ્ધ સધ’ પામે તિ દુસ્તાનથી પોતપોતાને ખચાવવા માટે માગણીઓ કરશે”

આ પણ એક અમેરિકન લેખક છે ને! સિક્કિલીસ જ્યાં મહા રોગો-તો દરિયાપાગની ઘોળી પ્રજાઓમાંથી આ દેગમા ઉતરી આવી-પસરી ગયા-હતા ભાગત વર્ષથી અલડાઈ જવા જેવી આવી નાજીકાઈ? મનુષ્યો?

સંસ્કૃત એ ધણી જ જુની ભાષા છે-તમામ ભાષાઓની માતા નમાન છે મન્સૂતમાં ‘ફિરંગ રોગ’ (ફિરંગીઓની ખીમારી) નામનું મહા દર્દ આવેખવામા આવ્યું છે ‘સાવ પ્રકાશ’મા વખ્યું છે કે —

ગન્ધ રોગ ફિરંગાડ્યેં જાયતે દેહિના ધ્રુવમ ।

ફિરંગિણોડદગ સંગર્ગાત્ફિરંગિણ્યા પ્રવેગત ॥

અર્થાત, ‘આ ગન્ધ રોગ, ફિરંગી મનુષ્યોના સસર્ગથી અને ફિરંગ દેશની સ્ત્રીઓના પ્રસંગથી થાય છે” ‘ઝૈન સાઈકલો પીડિયા મેડીકા’ મા સિક્કિલીસના વિષયમા લખ્યું છે - યુરોપમા ૪ મ ૧૪૯૮ મા આ રોગ કોલમ્બના નાવિકા અમેરિકાથી લાવ્યા અને આખા યુરોપમા એને ફેવારી દીધો આને તો આ મિથિતિ છે કે જ્યાં જ્યાં યુરોપીઅન લોકો જાય છે ત્યાં ત્યાં ‘સિક્કિલીસ’ પણ પહોંચાડી દે છે ત્યારેજ મી. હેવી-લોક ઠલિસે ‘સિવિલીઝેશન’ ને ‘સિક્કિલીઝેશન’નું નામ આપ્યું છે ‘લીગ ઓફ નેશન્સ’ને હવે કોનાથી અને સાથી એવવાનું છે એ સમન્વયનું લજી શું જરૂરી છે?

‘ચરક’ ‘મુશ્ત’ માં બિદિલીમ, પેગ, ઇન્ફ્યુએન્ઝા, વોર્ રીસ, સ્કાર્લેટ ફેવર (Scarlet Fever) આવી ખીમારીઓના નામ મુખ્યત્વે કાંઈ જગ્યાએ જણાતા નથી. આ ખીમારીઓ ધ્યાથી આવી એની ઉડાણ ને એથી તપાસવાની તકનીક એને તો પેલી દરખાસ્તની હકીકત તેના મિત્ર સાથે તે પાઠી એથી વેગે-વેગે પ્રમાણીત કરે તો

ભુત પ્રેતના નબધમા તે વખે છે — “જીવાની અધાથી ઉચ્ચ ટિથનીવાળી બી, બાઈ ડોક્ટરને કહે છે કે ‘હું તમને મા માંદે મદારી છું ખતાવું ? હા’ તો નીચે પેટમાં કાંઈ જગ્યાએ છે મદાય ને હું મો ઉવાડું તો વળી કંઈ ખીજ ખનખ ખનખાઓ-ઉપાધીઓ બહુ ધુમી જશે’ જીનાનો જમીનદાર પોતાના હમ દિવસના ખરચાથી થોડેકજ દુર (જ્યાથી પછે ના વાગી શકે એટલે છેટે) મોટો વાદળે બાધી ગમે છે અને પછી એ વાદળને મુખ ખીજવે છે જેથી ને દાનીઆ પીમે અને એ જોતા ખરચાને મનાવવાવાળું ભુત બાની જાય જ્યારે ઉચ્ચ ટિથનિના યોગીનીજ ન્યા આવી અવન્યા છે ત્યાં મામડાઓમાં વચના મરિમો માટે તો કંઈ જાતની આગા ગખરી ?”

પરંતુ આ ભુત-પ્રેત થીના તો યુરોપમાં દિદ દરખા પછી વંડે આવી ગઈ છે લાંડનના ધૈગાનિક ‘ઓફેસર વિસિયમ બ્રુકમ’ ભુતને તથા જીનોને માનવાળા હતા બાવા ભુત-પ્રેત વાદિઓએ તો યુરોપમાં એક મેઆયની કાયમ માટે બનારી દીધી છે, જેનું નામ ‘Society for Psychical Research’ ગખ્યું છે યુરોપમાંની થિઓએફિકલ મેઆયરીના વગબગ તમામ નનો ભુત-પ્રેતમાં માનનાર કે કહેવાની મનવચ એ છે કે જેમ બાગુરખાં આ જાનના

‘દેમોથી પીડાય કે, તેમ મેથોના દેન પણ એટલોજ આમા નેમજ
આથી ખીજ દુઃખીએ આમનોમા મ કોવાએયોજ છે

આ પરીતુ એક જુદુજ પ્રકરણ ‘Quick Whom We
Know’-‘નીમ-હકીમ’-આ નામથી વખાયું છે એની ગરબાન
આમ છે -“કાલ્લોની એક દેવન છે કે ચાવનાથી જેસવુ લનુ,
જેસરા કગતા નુવુ લન મુનાથી ઉરનુ લન અને માથી લનુ
તો કે-મરી જનું!”

વળી ‘મુશ્તુત’ ની મરકરી મગામા આરી છે આની ગીતે-
‘મુશ્તુત’મા વખે છે કે ખીમાગ બાદખીના દુતનો (માદગીના ખખ
દહેના આવનાર માણસનો) -હેગે, એનાં રપડા, એની વાતચીત,
એ વખતે ચાવતી હવાની ગતી નીજે જોઇને રી મકાય છે
ખીમાગ બચગે કે મરગે!!!’

વગર અને મુશ્તુતની ચિવિલ્લા મખધી વખ્યું છે -એક વેધ
આયુર્વેદિક પુસ્તક આમે નખીને એક ઓપરેશન કરવુ શરૂ કર્યું
ખીમારને નીચે દખારીને, મૂર્ગની દના મુધાડયા વિનાજ એણે
ચીન મુખી દીધો ચાક બદર ખુપી ગયો, અને મીમાગ ઉછળી
પડયો એની નસો, પેટ, આતરડા, ખવુજ વખા મયુ મીમારને
પામેની ડિસ્પેનસરીમા લઈ જવામા આવ્યો ત્યાં એક મામુથી
હિદુસ્તાની ડોક્ટર દતો એ આ ખીમારની આરી બચકર હાનત
જોઈ ગલરાઈ ગયો, અને એણે કહ્યું કે તો ફાડા પુલ્કરીઓનાજ
દનાજ કંઈ છુ આને તો તમે કોઈ મોગી હોમ્પીટલમા લઈ જાઓ
હોમ્પીટલમા પલોચના પહેલા તો તે ખીચાગે ખીમા મુજગી ગયો’

આવો નામ હામ વિનાનો અવેનટપ્પુ, લેલાનુ દાખવો દાખ
નુ મેથો આ દેગના મહાન વૈદિક મેથો ચરક અને મુશ્તુતનો

કેપાત્રના નવા મંલે ડાનુ ? ચર અને નુશ્વતના પુર્ણ પ્રતાપથી
 ના આ નીખેતુ દેખાતુ યુરોપ વૈદિક જ્ઞાનમા નામાડિત બન્ય
 , એ બુદ્ધી નવા મુધીની એવો ઘણતા કહે કે શું ? મગમના
 એ બન પર્વ ગમન લોડ એમ્પથિલે હતુ હતુ . "I am
 not sure whether it is generally known that the
 science of medicine originated in India but this
 is the case, and the science was first exported
 from India to Arabia and thence to Europe"
 એવે . "હા હી ન-તો નથી . એમ કહાય વૈદિક નામની
 ઉપનિ બ્રાહ્મણ વર્ષમા થઈ કે કેમ ને નજીતા નેપ, પણ આ
 કમ્પ ટિપ્પની કે . આ જ્ઞાન પ્રથમ અહીંથી આગમોને નીખવામા
 આ ન અને ન્યાથી-નેઓ પામેથી યુરોપ નીખ્યુ "

સર હમ્બરુ હન્ડે રખ્યુ કે . -"હિન્દુઓતુ વૈદનાજ
 ન્યન નીતેજ બનેલુ કે બચદાના ખર્ચે ઇ મ ૧૫૦-૬૬૦ મા
 'ચર' તથા નુશ્વતના આગમોજ અખી વૈદકમા આગર બૂત
 માનેતો અને મનની ચતાન્દી મુધી યુરોપના એમ અખો
 પામેથી- વૈદક નીખના રહ્યા અખી પ્રથોના અનુસારમા જગાએ
 નગાએ 'ચર'નુ નામ આને કે મી કોસલુકે વખ્યુ કે કે
 આખોએ 'ચર'નુ 'ચર' 'મુશ્વત'ન 'મુશ્વ', 'નિશ્વત'ન 'મશ્વત
 રીતે બનાવી દીડુ "

માયુરંદના સિપમા મી. વીશ્વ વએ કે . -"In
 surgery, too, the Indians seem to have attained
 a special proficiency, and in this department
 European surgeons might, perhaps, even at the

કે કે નદી / સાંનકમે અને રત્ની નરતી હનકટ જાતોમાથી
 વધે જતી આ 'માદા જાન'થી દેગને થતા અનથોના મગવાળા તરફ
 ચિતાહરી ગભિર દષ્ટિએ દિ નજર નુદ્રા પણ કાઇ દેનામતે
 કરી છે ખરી ? નગ-નગ પન-ન બગેમો ગખવો ૬૭ અને પદિ
 ખામ ધામે છે ૬ આવજો ? ખેર-

સાણીઆ માટ નો મેથેએ મુમ રખ્ય છે અખ રખ્યુ છે -
 'મા જન માસગણ જનના રખના રાયના ગીખે એ નથી હન જતી
 બણવાથી તો ગામ ભેગા સાણીઆએ લખેનુ વાગી જાય, પત્રી ગો
 ૨૦૦ ડીઆ આપીને ૫૦૦ ડીઆની નીચી પર અગુમની ઠાપ
 ની ગીતે રઈ ગક ? સાણીઆના જન્મા એક રખત આરી મપડાયા
 માદ પત્રી કાઇ એની ચુગાનમાથી છટખી ગમ્તુ નથી દરોગી
 રાની જાગમા કુઆઠ ગયેની માખની માફ ગરીમ ખેડુત ગામ
 ડીઆ કુસાતોજ ના મો નર ઠ નાજ પગ ચકરની વ્યાજ ત
 ચડાવેજ નથ એ અને નગજનો થોડા ડીઆનો મોત્તે ગરીબ
 મીચાગ ખેડુત ગામડીઆની તીજ અથરા સથી રેહીને મધ્યા
 રાત્ર ખારા દેના નથી

આ અને આનુ તો દી ગીક રકુ હ કદાચ 'સાણીઆ આની
 ડીઆને આચા નામે, ઠતા મન દષ્ટિએ એ ખોટુ પણ
 કે નુ / નાના ગામડાઓમા નક્ષાધિપતી મની જરેના વાણી
 અઓએ એમના નાણા ચા ખાળાગા ધી તા વેપારમાથી પેદા ના
 ગામડાઓના નાજનગન ખાઉ સાણીઆઓમા ગમ્યા ગા'યા અપરાં
 માદ કન્ટા વાળીનાઓ ખેડુ દુનીઆ પગ આપ મમલ નથી નુ /
 મે'તોની વોગ અજાનતાનો અને નોગા વિશ્વામનો પા અને
 મેગામ નેસામાએ અચ રો હોન ખી ત્રામે આપી પા નં આમુકે

મળુ અત ગાળ આપી રી પત્રી ના વેતો હાત દાઠ અપાતી એતી
 માખી ગોનાદ-૧૨ 'ગીગ (મીંગેજ) ન ગી વેતા હેત એને
 ૧ જઈ એના ગોળ-રી ખાઈ એનુજ લોતી ના પીતો હાત અને
 ૧ તાના છોડાઓને ઝાડા થઈ નય તા ઝૂંધી દુધ પિરગવડામાં
 અને પોતનારા લના ખેઓના ભોગા મચ્ચાઓ માં દત ગગતી
 પગ એણે જો જગ પપુ ગાગ મી હેત તો ગઈ ને બની
 ગયેયો 'મીલ મજુર મધ' અને આજે પેત રૂપે ટળવગી ટાગમી
 માત્ર મરણની વાટ જોતો ટી નહો 'કુગાલ ગમીઓનો કુરુપાપા
 મધ' એ આખાએ હિદને આવતી ને પોતાના મટેનતુ અ
 માયાશુ 'પાપપાહા' હેત તિ દની વર્તમાન ગાનીયતના આખાએ
 નિતાસના મરવાગાગોમા, 'ખેડુઓની દુર્દશા'ના પ્રકણમાં 'વાણી
 આનુ ચિત' જેમ મેથોએ આજે દેયુ છે એમ, હિદના બચન
 હના ખેડુ વરોમાથી દાય ૧૦ દતિતમ ૧૦ પામ્મે તા
 આથીએ વહુ દઈડુઈ ૧૭ પાત નાણીઆના નામ પર નહિ
 ભરી નાખે?

અહીં મેથો પોતાના પુત્ર ની મમાથી ૨૦ પુત્ર ની મમાથી
 અને થાય અપમાનીત હિન્દને લાગેના વાચાઝટાગોથી બહુ બની ગયેના
 હિન્દુઓના વર્તમાન ધાર્મિક આમાગ અને મજ્જનૈતિક દેવોમા હજી
 ૧૪૫ વપુ વાની, ઉગાટી પોતી એ ઉગેમાની કુદ રૂજો નીપજનનાના
 ડે-આખનાના ડે-વટે ચવાના છે એ કુરુગ માગીની ગાથી
 એક એ અપમાનીત બનેનો હિન્દુ આજે તમે જો આ ઉઠે
 પાગ ઓત પ્રોત નહીં બને-તો વેનન રમે અનાયાસે પા તા
 નુદર દેખાતા ઇદરણના દગના એ મેને અને એતી ભવિચની
 ઓનાદને જાથી અનિરજએ પા આખવાના મગનાના રહેને
 અપમાનના ઝેગના ધુગે પી-પી રમનમ મેભાન બની ગયેને

એકે એક નમાન પુજક હિન્દુ ખોખાર કરી મ-દાનગીથી પોતાને
 નાના વડન ગ્તાઓ અન્ન કરવા હજુએ ઉભો નહીંજ થાય
 તુ ' તો મર્નાગ જરૂરીજ કે, એની એ- એક પિન્દ
 ભયે નોધ યે

'ઉપે—જગા અને વિરમો નહિ-નાધો ન ઉદેશ જ્યા નુધી

A FEW OF MANY OPINIONS ON 'MOTHER-INDIA.'

Mr. GANDHI and 'MOTHER-INDIA.'

Current Thought published the full text of Mr. Gandhi's criticism of "Mother India." He says —

The book is brimful of descriptions of incidents of which an average Indian at any rate has no knowledge. Thus she describes an ovation said to have been given to the Prince of Wales, of which Indian India has no knowledge, but which could not possibly escape it if it had happened. A crowd is reported to have fought its way to the Prince's car somewhere in Bombay. "The Police," Mrs. Mivo says, "tried vainly to form a hedge round the car moving at a crawl unprotected now through a solid mass of shouting humanity which won through to the railway station at last." Then at

the railway station while there were three minutes for the train to steam out, the Prince is reported by Miss Mayo to have ordered the barriers to be dropped and the "mob" to be let in. The authoress then proceeds, 'like the sweep of a river in floods, the interminable multitude rolled in, and shouted and laughed and wept, and when the train started, ran along side of the Royal carriage till they could run no more.' All this is supposed to have happened in 1921 on the evening of November 22, whilst the dying embers of the riots were still hot. There is much of this kind of stuff in this romantic chapter, which is headed, 'Behold a light.'

The nineteenth chapter is a collection of authorities in praise of the achievements of the British Government almost every one of which has been repeatedly challenged both by English and Indian writers of unimpeachable integrity. The seventeenth chapter is written to show that we are a 'world menace.' 'If, as a result of Mrs. May's effort, the League of Nations is moved to declare India a segregated country unfit for exploitation, I have no doubt that both the West and the East would be the gainers. We may then have our

internecine wars Hindus may be eaten up as she threatens by the hordes from the North-West and Central Asia. That were a position infinitely superior to one of ever growing emasculation. Even as electrocution is a hummer method of killing than that of the tortuous method of roasting alive, so would a sudden overwhelming swoop from Central Asia upon the unresisting, unsanitary, superstitious and sexually ridden Hindus as Miss Mayo describes us to be be a humane deliverance from the living and ignominious death which we are going through at the present moment.

I warn them against believing this book. I do not remember having given the message Miss Mayo imputes to me. The only one present who took any notes at all has no recollection of the message imputed to me. But I do know what message I give every American who comes to see me. Do not believe newspapers and the catch literature you get in America. But if you want to know anything about India, go to India as students. Study India for yourself. If you cannot go make a study of all that is written about India, for her and against her, and then form your own conclu-

sions. The ordinary literature you get is either exaggerated vilification of India or exaggerated praise.

Whilst we may be thankful for anything good that foreign visitors may be able honestly to say of us if we curb our anger, we shall learn as I have certainly learnt, more from our critics than from our patrons. Our indignation which we are bound to express against the slanderous book must not blind us to our obvious imperfections and our great limitations. Our anger will leave Miss Mayo absolutely unhurt and it will only recoil upon ourselves. We too have our due share of thoughtless readers as the West has and in seeking to disprove everything Miss Mayo has written we shall make the reading public believe that we are a race of perfect human beings against whom nothing can be said, no one can dare say one word. The agitation that has been set up against the book is in danger of being overdone. There is no cause for fuss. I would close this review which I have undertaken with the greatest reluctance and under great pressure of work with a paraphrase of a beautiful couplet from Tulsidas.

Every thing created by God, animate or inanimate has its good and bad side. The wise man, like the fabled bird who, separating the cream of milk from its water, helps himself to the cream leaving the water alone, will take the good from everything leaving the bad alone."

A Cristian Review "Mother India"

The following are quotations from a review of 'Mother India' appeared in *The National Christian Council Review* "

Two facts that struck me immediately on opening this book gave at once an unfavourable impression. The first was this passage in a review from the *New Statesman*, quoted on the dust cover. 'She makes the claim for swamy socin nonsense and the will to grant it almost a crime'. The second was this sentence, describing Calcutta—the second in the first chapter—'In the courts and alleys and bazars, many little bookstalls, where narrow chested, near-sighted, ancient young Indian students, in native dress, brood over piles of fly-blown Russian pamphlets'. The former of these produced an unfavourable impression, for the reason that it was evident that this book was being seized upon—with or without the goodwill of the authors—for purposes of political propaganda, and that this was being done by such a reviewer is the one quoted with a shout of exultation and relief. Further, the second passage quoted—

obviously untrue and ill-natured—gave plain warning that the writer was bent on discovering the worst things discoverable about India and then parading them with something like gusto. These fly-blown Russian pamphlets' obviously exist only in her inflamed anti-Bolshevist imagination.

The bias may be subconscious but a quite virulent bias lurks behind every page, with the result that the picture that the whole book presents is untrue. Her attitude is indicated in the sneer that underlies the very title of the book, and all through she gives the impression of inspecting a colony of mud-beetles. What 'complexes' in Miss Mayo's mind lie behind this approach I cannot determine, but perhaps one is the feeling that America has been 'taken in by smooth-tongued *Shadhus* and *Suamis*, with their 'egregiously false allegations about conditions in India' (p. 273). If so, Miss Mayo has reacted with unnecessary violence in an opposite direction.

“ Mother India ” Again.

In the editorial notes of the same journal (Editors : Rev. N. Macnicol, D. Litt, and Rev. P. O. Philip, B. A.) another reference to the charges brought against India by Miss Mayo. It runs as follows

This book, *Mother India*, brings charges of this kind, based upon wholly inadequate knowledge of the people ; and in bringing these charges, it does grave injustice, we believe, to India and to those who, from among her people, have long been labouring for the removal of evil customs that hinder her progress. There is no evidence that this book was produced in any sense in the interest of Christian Missions. The interest of Christian Missions can never be served by ignorance or by exaggeration.

A Lady gives Miss Mayo her Due

Margaret E Cousins, B. Mus, writes in the *Youngmen of India*.

I have lived in India for twelve years in intimate friendship with the women of India, with its students and with its political and social reformers. I am neither a Government servant nor connected with official or missionary circles. I am a lover of humanity, and work for it through seeking the advancement of womanhood to an equality of honour and opportunity with manhood. My work along those lines was viewed so favourably and I was the first woman honorary magistrate appointed in India. These facts give me the power to pass judgment on Miss Mayo's book, and while my experience corroborates a large number of her facts and illustrations regarding sex, health, untouchability, and the treatment of animals, I ever that the total impression she conveys to any reader, either inside or outside India, is cruelly and wickedly untrue. Unless read in conjunction with supplementary books on other aspects of India's life and culture, or unless it is withdrawn from

circulation outside India, it will create nothing but race-resentment and a fortune for its cleverly-stupid authoress.

The awakened women of India have, for the past ten years, through their organisations, been asking the Government to raise the Age of Consent, the Social Reform Conferences have been doing the same since Raja Ram Mohan Roy's day. Ten thousand women from one district alone have sent a petition to Government to raise the Age of Consent. The representatives of over 7,000 more women, who had assembled to discuss educational reform, also asked Government to enact legislation making marriage before 16 years old for a girl a penal offence. All these facts Miss Mayo fails to note. Instead she descends to untruthful invention, when she says, 'The Bill for raising the the Age of Consent to fourteen was finally thrown out, buried under an avalanche of popular disapproval.' There was not a meeting held all over India to express disapproval of the raising of the Age of Consent. The facts of the matter were that on the first voting on the Bill the section referring specifically to the raised age was *passed* by a majority of two, against Government opposition, and it was

disagreement regarding the amount of punishment and assembly tactics that broke the majority for the Bill as a whole. If the British Members of the Assembly had supported the Bill, girls of 14 would not now be legally approved mothers. We women definitely charge the British Government with delaying social reforms for which the people of the country are ripe.

Land out inaccuracies I thought Miss Mayo was sincere till I read the chapter on the Prince and the untouchables. That showed her hand. It proved to me that yellow journalism, sentimental gullibility and claims in favour of British domination overruled her vaunted open-mindedness. The latter half of the book I leave more to politicians and economists to set right. She deals with problems sentimentally and superficially which cannot be separated from philosophy, religion and the great ethics of the right to self-determination. One feels that where she allows herself to show discontent with Britain's rule it is only where she thinks that America would manage India better. This comes out especially in her review education.

She omits to tell that, while Britain allows blood sacrifices in British India, the Maharani-Regent of Travancore, an Indian State, prohibited all animal sacrifices in her State as her first administrative act on becoming Regent.

She omits all good points in India's favour, such as the fact that lunacy is fourteen times less prevalent in India than in England, that India's expenditure on drink is only a fraction proportionately compared with the one million pounds spent daily in Great Britain on alcoholic drink.

On the same analogy America should govern Japan, because of Japan's geisha system and more repellant sanitary system than even poor India's, Holland should govern America, because of America's political graft system and its record of being the most crime-ridden country in the world, and so on round the world, and only then might people sleep easy in their beds secure from 'world-menace.' Her argument has only to be stated thus to see how stupid it is, but people are so credulous and so ignorant that that they will believe she has drawn an accurate picture. Those

who are stimulated by the strong feelings that the book is raising to judge truly for themselves should read also *The Web of Indian Life* by Sister Nivedita (Longmans Green London) *India Bound or Free*, by Mrs Besant (Th. P House, Madras) Radhakrishnan's *The Hindu View of Life* and my own, *The Awakening of Asian Womanhood* (Ganesh & Co, Madras price R 2)

Another Condemnation of "Mother-India"

M. M Underhill has reviewed the above book in the *International Review of Missions* The reviewer who is a lady says

She was warned before starting for India, not to generalize And it is possible that she honestly tried not to generalize but she has, nevertheless done so, and has produced some quite appalling statements That the Indian girl in common practice, looks for motherhood nine months after reaching puberty or anywhere between the

ages of fourteen and eight,' is simply not true. Had Miss Mayo given herself but a few years to live in India and to watch the family life of even a small circle of her neighbours, she would have known better. Religion in the West forbids much which is, nevertheless, sometimes done. Hindu custom sanctions much which is, nevertheless, usually not done.

It is hardly fair to report unavowed details of the breach of hygienic laws, or revolting deeds of cruelty, whether to man, woman, child or beast, with never a word of those who are spending their lives in fighting just those very evils. The passing mention of 'Indian volunteer associations, particularly pledged against Untouchability,' which include the Servants of India, avowedly political, Lord Sinha's society for the help of the outcastes of Bengal and Assam, the Brahmo Samaj, and others' is, as far as we can find, the only reference to the existence of societies, promoted and carried on by Indians, for the social, moral and spiritual uplift of their fellows, unless the vague statement in the concluding chapter 'that there are other facts' is meant to cover them.

Did Miss Mayo really meet no kind-hearted decent, loving husbands and fathers in India ?

—(०)—

About the Age of First Motherhood in India

Miss Mayo Contradicted

Dr. Miss M. I. Balfour, M.B. who wrote a letter to the *Times of India* on the 10th October last on the subject of the age of first motherhood in India. Her letter is reproduced below

I have recently had the opportunity of reading 'Mother India' and have been surprised at some of the statements made especially with reference to child mother. I have some facts relating to that subject which I have collected in the course of an investigation into the conditions of child birth, and I am asking you to be kind enough to publish them in the hope that they may be of service to anyone who proposes to write a reply to 'Mother India'. I have notes of 304 Hindu

mothers delivered of their first babies in Bombay Hospitals. The average age was 18.7 years. 82.6 per cent were 17 years or over, 14.4 per cent were below 17, 14 was the youngest age and there were 3 of that age. I have compared these figures with the reports of the Madras Maternity Hospital for the years 1922-24. 2,312 mothers were delivered of their first babies. The average age was 19.4 years. 86.2 per cent were 17 years or over and 13.8 per cent were below 17, 13 was the youngest age. There were 7 mothers aged 13, and 22 mothers aged 14. The Madras figures included not only Hindus but women of other communities also. I have reports of 3,964 cases of child-birth from other parts of India including the North. Of these only 10 were below 15 years of age. 13 was the youngest age. There is no doubt that child birth sometimes takes place too early in India and even more so that cohabitation commences too early. Legislation is badly needed. But Mr. Mayo's words at p. 50 of 'Mother India' are as follows: 'The Indian girl, in common practice, looks for motherhood nine months after reaching puberty or anywhere between the ages of fourteen and eight. The latter age is extreme although in

some sections, not exceptional, the former is well above the average" I think the figures I have given prove that the cases instanced by Miss Mayo do not in the least represent the common customs of the country

Mr S. K. Ratchiffe on "Mother India"

Mr S K, Ratchiffe, formerly editor of *The Statesman* of Calcutta, has reviewed Miss Katherine Mayo's "Mother India" in *The New Republic* of New York, dated the 21st September last. He begins

Two years ago, when I read Katherine Mayo's propagandist volume on the Philippines, it seemed to me certain that she would go next to India and produce a book enforcing a conclusion precisely similar to the one reiterated in "The Isles of Fear" The thesis of that vigorous manifesto it will be remembered is that the United States must keep its governing hand upon the archipelago, for if it did not, the Filipino, would be skinned alive by their own landlords, lawyers, usurers

A great part of Miss Mayo's facts cannot be challenged and yet the picture she has drawn is profoundly untrue. It is a libel upon a unique civilization and a people of extraordinary virtue, patience and spiritual quality. I cannot here attempt to track her through the vivid maze of her assertions. It must suffice for me to deal with a few characteristic illustrations.

Miss Mayo writes as though the horrors of filth and superstition surrounding child birth were peculiar to Hindu society. Suppose that one were to make a realistic picture of maternity in any other Asiatic country, or, for that matter, as has often been done in the slum cities of Europe and the United States, would any of Miss Mayo's inferences apply? She cites examples in detail of Indian male sexuality. It would be impossible, I think, to produce any thing of the kind more loathsome. But Miss Mayo cannot be unaware that the records of all protective societies in Europe and America contain incidents which fact for fact are as horrid as these. She asserts that the majority of Hindu men are, through indulgence and profligacy, impotent at twenty-five. The sufficient reply to that astonishing accusation would seem to be

that if it were anything like half true the figures of population under the Pax Britannica would not cause any alarm to the government of India. In treating of the Untouchables and the so called criminal tribes she implies that such agencies as the Salvation Army stand virtually alone in their remedial efforts. The truth is that, long before the rise of their great champion Gandhi a powerful section of Indian reformers labored as earnestly for social redemption as for political advance. Miss Mayo quotes Rabindranath Tagore in such a way as to imply that he is an apologist of child marriage. The passage cited from the Bengali poet is a condensed statement of the case for early marriage (an entirely different thing) as accepted throughout the Orient. Rabindranath Tagore is a leader of the Brahmo community, which fifty years ago carried through the Indian Legislature the first reform marriage act. Miss Mayo speaks as though the seclusion of women behind the *purdah* were universal throughout India and she says again and again that no Indian girl or young woman can be left unprotected for an hour, since she would assuredly be violated. The seclusion of women is an established custom only in certain

provinces. Over great tracts of the country there is no *purdah*. Women move freely and unveiled through the bazzars. Women of the peasant and middle classes work in the open as they work everywhere in the world. Miss Mayo, in an astonishingly bare piece of cynicism that is passed about among Europeans in India ; namely, that one week after the withdrawal of the British there would not be a rupee or a virgin left in Bengal. Apart from the point that, according to Miss Mayo's own demon-

of India are all Moslems. Any British soldier would have put her right there

I lived for five years in India, occupying a position which gave me unusual opportunities of meeting Indians of different kinds. I had many Indian friends. I saw the inside of Indian homes. I observed the laboring Indian in cities and villages. And, as I call up the memory of those people and scenes, and set the reality of my recollection alongside the appalling picture which Miss Mayo has provided for her very large company of readers in several continents, I am filled with bewilderment and regret. The vast multitude of India's common people makes upon every Westerner a wonderful impression of goodness, endurance, and dignity. We know for everybody tells us so, that the Indian woman has a terribly hard time. But I see her as she comes up every morning from her ceremonial bath in the river walking noiselessly with a troop of her fellows, a figure unsurpassed in the world for beauty and serenity, and grace, and I marvel at the power of spirit which has so undeniably conquered in her. As for the intelligentsia of India, they are made up of many communities all in their several ways

A Missionary Condemnation of Miss Mayo's Book.

A statement with regard to Miss Mayo's book "Mother India" signed by Rev Dr N Monro and Mr P. O Philip Secretaries and Miss A B Van Doren Hon Officer has been issued to the Press in the name of the executive committee of the National Christian Council of India Burma and Ceylon, the only dissentient member being Bishop J W Robinson 'who does not find that he can assent to its terms' The Lord Bishop of Calcutta and metropolitan of India is the chairman and Dr S K Dutta, is Vice-Chairman of the Council and the executive committee includes Rev Chitamber, Bishop of Dornakal Rev J F Edwards, Dr C R Greenfield, Bishop of Madras, Rev J Mackenzie, Rai Bahadur A C Mukerji Messrs. K T Paul, B L Ralla Ram and Rev H C C Velt

The statement reads as follows in part —

It has never been denied either by Indians or by foreign missionaries that great social evils exist in India and it is a matter of common knowledge

**Shree Rabindranath Tagore on Miss Mayo's
"Mother India"**

Rabindranath Tagore, has written the following letter to the *New York Nation* on the character of that book —

To,

THE ADITOR NATION

Sir,

I came to know from the advertising columns of your paper that Miss Katherine Mayo's 'Mother India' has been landed by Arnold Bennett as 'a shocking book in the honourable sense'. Unfortunately for obvious reasons there is a widely prevalent wish among the race that rules India to believe any detraction that may bring discredit upon India, and consequently the kind of shocks that Miss Mayo has manufactured offer them a delicious luxury of indignation. The numerous lies mixed with facts that have been dexterously manipulated by her for the production of these shocks are daily being exposed in our journals.

but these will never reach the circle of readers which it is easy for Miss Mayo to delude. Along with other eastern victims of lying propaganda, we in India also must defencelessly suffer mud besmearing from unscrupulous literature: for your writers have their machinery of publicity which is cruelly efficient for raining slanders from a region usually unapproachable by us shattering our fair name in an appallingly wholesale manner.

I happen to be one of those whom the writer has specially honoured with her attention and selected as a target for her midnight mud. Difficult though it is for me completely to defend myself from such a widespread range of mischief, I must try through your organ to reach the ears of at least some of my friends, who are on the other side of the Atlantic and have, I hope, the chivalry to suspend their judgment about the veracity of these shocking statements made by a casual tourist against a whole people, before lightly believing them to be honourable.

For my own defence, I shall use the following extract from a paper written by Mr. Natarajan one of the most fearless critics of our social evils. He has incidentally dealt with the incrimination

allegation against me deliberately concocted by the writer out of a few sentences from my contribution to Keyserling's "Book of Marriage"—cleverly laughing away their true meaning and shaping them into an utterly false testimony for her own nefarious purpose. Mr. Nitarajan writes as follows.—

"Tagore sets forth his own ideal of marriage in five long pages at the end of his paper (Keyserling, pp. 117 *et seq.*) 'Let me, he begins, 'as an individual Indian, offer in conclusion my own personal contribution to the discussion of the marriage question generally. He holds that the marriage system all over the world—and not only in India from the earliest ages till now, is a barrier in the way of the true union of man and woman, which is possible only when Society shall be able to offer a large field for the creative work of woman's special faculty without detracting from the creative work in the home.

"If Miss Katherine Mayo was not a purblind propagandist but an honest enquirer, and if she had the patience to read Tagore's essay, she might have asked any one in Calcutta what the age of

marriage of girls is in Tagore's own family. That she was determined to discredit 'the poet is evident "

Let me ask some of your readers to read my paper on Hindu marriage in Keyserling's book and challenge, in fairness to me, Miss Mayo to prove that it was my own opinion, as she asserts, that child marriage is "a flower of the sublimated spirit, a conquest over sexuality and materialism won by exalted intellect for the eugenic uplift of the race," implying "the conviction, simply, that Indian women must be securely bound and delivered before their womanhood is upon them, if they are to be kept in hand "

Let me in conclusion draw the attention of your readers to another amazing piece of false statement in which she introduces me, with a sneer, as a defender of the " Ayurvedic " system of medicine against Western medical science. Let her prove this libel if she can

There are, like myself, other numerous witnesses who, if they find their access to the Western readers, will be able to place them

complaints before them, informing them how their views have been misinterpreted, their words mutilated, and facts tortured into a deformity which is worse than untruth.

SANTINIKETAN.

9 November, 1927

RABINDRANATH TAGORE

૧ અમેરિકા!

ડૉ. સુધીન્ડ બોઝ અમેરિકાની આયોવા યુનીવર્સિટીમાં અધ્યાપક છે એમણે તા ૨ જુલાઈ ૧૯૨૬ ના 'મોડર્ન રિવ્યુ'માં અમેરિકાની પરિસ્થિતીનું વર્ણન કરતાં લખ્યું છે કે —

અમેરિકાના મમાચાર પત્રો એવાજ ગદણા ગયા કરે છે કે જે એશિયાવાસીઓ અહીં અધિક મખ્યામા આની પડશે તો તેમના મનને વિનાશ થઈ જશે એમનું કહેવું છે કે એશિયાના લોકો અમેરિકાની મખ્યતા કે જે કમળના પાન જેવી ઉગ્ગળી અને નિર્મળ છે તેના બગાડનું કારણ છે બગાડ બગાડની શ્રુતિ પાડનારા આ વિનયના ઇન્કરદાત્રે એશિયાના પતન તથા પાપોનું પ્રણિત ગાત્ર દાગીને પોતાના દેશબંધુઓને ચેતવણી આપ્યા કરે છે કે — 'આ એશિયાના ભૂતોથી દેશને બચાવો' આ ગેગ આપ્યા અમેરિકામાં ફેલાયેલ જાય છે પરંતુ 'પતિત' એનિઆવાસીઓને જોઈને નબરથી નિખા મુઠી કપરા નિચાય, અમેરિકા પોતાના નૈતિક પતન પર કદાચ ભલે આબચાડા ઢાલ કરે પરંતુ દિવસ ઉપર એક અમેરિકન નાગરિક અમેરિકાને મમારના બધા દેશોમાં મહિયી પાપમય દેશ બંધાવે કયા દેશો!

પિશાચિત પાપોની પ્રણિત યદનાઓ અહીં રોજ મમાચાર પત્રોમાં જાણી જાય છે એક જાણે પોતાના પતિને એક આપ્યું છે, અને પત્ની એક વીમા કપની પરથી ૩૦ લક્ષ્મી રૂપીઆ, કે જેનો તેના નામ ઉપર વીમો ઉતરાવેલો હતો, તે યશુવ કપવાના પ્રવચનમાં જાણી છે સીમાની મન એમ હતી કે જે તેનો પતિ

૩૦ કરોડ રૂપિયા ખોટી સહીઓ કરીને, ૧ અબજ
 ૨૦ કરોડ જુદાં દેવાળાં કરીને, ૪૫ કરોડ અસામી ખાત
 તરીકે. ૩૦ કરોડ ખોટી હુડીઓથી. ૬૦ કરોડ સરકારી
 થોગથી લોભના રૂપિયા હુલી જાય છે આ ઉપરાંતના અંક ૧૨
 ૨૫ માટે પોલીસ વગેરેનું ૩ અબજ રૂપિયાનું ખર્ચ ૬૦
 વરસે જગતમાં આવે છે તેની સાથે કેટલું, જેલ, ગાડાઓની
 હોમ્પીગલ વગેરેનું ખર્ચ પણ ગણવું જોઈએ અમેરિકામાં ૨ નાખ
 માંડો જેનમાં છે, અને આ જે લાખ તો એકદમ શુદ્ધગણના
 પાયામાં લાગનાર છે એટલે કુલ ૧૦ નાખ થતા આ મધ્ય
 નોંધો મનીને જન સમાજના જેટલા રૂપિયા લગતમ જોઈ તેનો
 કુલ મરવાગો લગભગ ૩૦ અબજ થતા જાય છે

કેનાન પાસણ હદની અમેરિકાની નીચા (હમગી નાગા)
 નોંધોને અવતાજ ખાણી નામે છે, તેને 'લીન્ચીંગ' (Lynchings)
 છે છે ૧૮૮૬ થી ૧૯૧૬ સુધીના ત્રીસ વર્ષમાં ૬૨૦ સાલ
 નીચા લોકોની મરેજાસ ૧૦૭ ની મર્યાદાને અવતા ખાણી
 જેનામાં આની છે. આ પાસ નાજો ગિનાય અમેરિકાના 'ગ્રાંડ
 મધ' માં પાડના ૬૦ રામોથી દરે જાતના આ નિધ
 ત્યાં થાય છે

‘સાબ્ય સંસારમાં અસ્પર્શ્યો!’

નિમ્નલેખ આપણે આપણા સાહચર્યમાં અસ્પર્શ્યો. ગણીએ કાઢે જતાં એકલા આપણેજ તેમ કરતા નથી, અને આપણે જ કહ્યું છે તેમ તેનું પ્રાયશ્ચિત્ત પણ ભોગવવું પડ્યું છે. તેમજ ત્યાં સુધી કે હું નહીં કરીએ ત્યાં સુધી કુદરતી ત્યાગે આપણે ધન નહન પણ કરવુંજ પડે. પરંતુ એકા લોકોમાં પણ માણુમને અસ્પર્શ્ય નવરાત્રું પાપ આવી રહ્યું છે. મોટી જાતોએ કાગળ જ્વલિઓની સાથે જો વર્તવ ગાળ્યા છે અને ગળે છે, તેની નોંધ જનનભરના દિવિ કામમાં કાગળ અક્ષરે લખાયેલી છે નીચે આથે અમેરિકામાં શું થું નથી બન્યું? નીચેને આત્મા દોનેજ નથી, તેઓ શુદ્ધાઓ છે, તેઓ રચના દત્તા, દુરગજ પણ કરી શકાના દત્તા, જો કે તે જનમાં ત્ય મોટા ડોક્ટર, સર્જિટર, વેપારી પણ મદ થયા છે—નેમના કેટલાએ-વેશવિદ્યાપંથ આપે છે અને કેટલાંએ વદાણે આપે છે. સેક્ટે ઉદે દક્ષા તો લખી વાંચી શકે છે આજે તેઓ સાથે અમેરિકન મોગઓ શું વળન ચવાવી ગયાં છે? હમણાંજ છતીનદાદત્ત મમવેશક વળન આપી ચુક્યા છીએ અમેરિકામાં દાત નીચે મારે જુદાં દેરિશ, ગાડીઓ વીનેરે નીકળ્યું છે જેના ઉપર ‘ફૂકન નીચે મારે’ એમ લખ્યું છે જુદાં વિદ્યાપંથ પણ છે ૧૯૨૬ના જુનના ‘મોડન વિશ્વ’ મા ‘The World Tomorrow’ માંથી નીચેનું વળન જનજના મારે આજવામાં આવ્યું છે—

કોમ્પ્યુટરને ન્યુયોર્ક જોનાવવામાં આવ્યો અને જોતા માનુષ પચ્યું
કે તે તો નીચો છે, એટલે જતા આવતાનું બાહુ આપી રવાના
કરી દીધો ! ખેર ! ન્યુયોર્કની મફત યાત્રા તો ચંપી !”

‘એક જાહેરખબર છપાઇ કે ‘જોઈએ છે, ફેક્ટરીમાં કામ કર
નારા માણસો, ફક્ત અનુભવીઓએજ અરજ કરવી અફવાડીએ
ગોરાઓને ૨૪ ડોલર, અને કાળાઓને ૨૦ ડોલર રોજ આપ
વામાં આવશે’ ! શું કાળાઓના આત્મા પણ કાળા દશે ? તેઓમાં
શું કામ કરવાનું તેટલું બળ ઓછું હતો ? દાતના ડોક્ટરોનું
સમીપન થવાનું હતું પહેલાથી વિચાર કરીનેજ ગોરા ડોક્ટરોએ
નાંગા ડોક્ટરોને કહાવી મોકલ્યું કે જો તમે પગથીઆ ઉપર બેસવાને
અણુબ દો તો ધણીજ ખુશીથી પધારજો’ શું દિવ્યકરી મનોદશા !

દક્ષિણ કેરોલીનામાં એક ગોરાએ એક મોટર ચોરી તેને ત્રીસ
દિવસની સાદી કેદ, અને તેજ દિવસે એક આછકલ ચોરનાર નીચોને
ત્રણ વર્ષની સખત મજૂરી માથે કેદ ફરમાવવામાં આવી ! ત્યા
મોટર કરના સાબકલ શું કદી થી પણ વધારે ગણી કોમનની હતી !

એક વિદ્વાન નીચો કાસના રિથ-ચાપી મુદ્દમાં માણસોના હકોને
માટે જીવને જોખમે વડ્યો પાછો આવીને ‘સિવીલ સર્વિસ’ની
પરીક્ષામાં બેડો માર્ક દેતા કડા આ વા પહેલો આવ્યો-જના
નોટરી લેવા ગયો ત્યારે ત્યા કામ કરવાવાળી સ્ત્રીએ ગળો માણસ
જોઈ તેની મશ્કરી કરી-નોટરી તેને ન મળી, અને ૭૫ દડા
માથેથી પાત્ર થએલ એક ગોરાથી જો જગા પ્રરી નાખવામાં આવી

નીકાઈ છે એવા 'ગોરાઓ' સાથના મદારા સાધારણ વાત ચીતના
 ચિયોમાં પણ એવું વાતાવરણ જરૂર ઉત્પન્ન થએલું છે ને એવું છે
 કે જેમાંથી એમનો અવાજ ગુંજતો હોય છે કે:—'અરે! ગરીબ
 ખીચારી કાળી ચીજ! તું આંધુ ના વહાવ-ફોધથી ખાધા ના કર.
 હું સારી રીતે જાણું છું કે પરમાત્માનો કહેર તારા પર વરસ્યો છે. હું
 નથી જાણતો કે, શાથી, પણ એટલું તો જરૂર જાણું છું કે એ વાત સત્ય
 છે. પરંતુ જો, હિંમત ના હાર, આ પતિતાવસ્થામાંજ તું તારું કામ
 કરે જા, અને પરમાત્માને એ હાથ જોડી પ્રાર્થના કર કે એક દિવસ
 એ તને પણ કોઇક જન્મમાં 'ગોરા' ગંમ બહે !' હું આ સાંભળીને
 હસતો નથી, પરંતુ સીધા શબ્દોમાં પુછું છું કે:—'ગોરાપણામાં
 એવું તે શું છે કે જેને માટે મદારે પ્રાર્થના કરવી જોઈએ !'
 આ પુછતાંજ મને ઉત્તર આપવામાં આવે છે-કોઇને કોઇ પ્રકારથી
 સ્પષ્ટ જવાબ આપવામાં આવે છે કે:—'ગોરાંજ હોવાની મનઃકળ
 પૃથ્વીનું સદા-સર્વદા સ્વામિત્વ ! એકાધિકાર ! અખંડ, નિર-
 વ્યાધક શાસન !!' આગીન !

સાઉથ આફ્રિકા-ભારતીયોની સાથે ત્યાંના 'એનાંગા'-'ગોરાઓ'
 કેવો ખરાબ વર્તાવ મળે છે તેનું વર્ણન કરતાં બિશપ ફિશરે
 લખ્યું છે કે:—

"ટ્રાન્સવાલ શહેરમાં વાયમન્સ વગર કોઈ પણ દિંદોથી રમ
 માડી પર પણ ચડી નથી મોકાતું. આ વાયમન્સ આપવાનું કામ
 એક 'ગોરાના' હાથમાં છે. એનું રિવ ચારે ને દિંદુરતાનીની દુકાન
 એક જગ્યાએથી કદાહી નાંખી બીજી જગ્યાએ નાંખવાનો અત્યંત
 અધિકાર એને આપવામાં આવ્યો છે. ત્યાં દિંદોઓ પાકાં મકાન બંધાવી

નથી શકતા, કારણ એમને ક્યારે ખાતી કરી જવું પડે એ નોકરી
 નહીં! દ્રા-સવાવના એક મંદા અનગ લાગમા તમામ હિદીઓ
 માટે રહેવાનું સ્થાન કરી આપનામા આન્યુ છે તેમને ત્યાજ
 રહેવું પડે છે, છતાં પણ ત્યાંએ એમને સ્થિર રહેવાનું બનાવવાનો
 માર્ગ અધિકાર નથી! પ્રાચીન દર્શીઆમા જે દાક્ષત વાકુલીઓની
 હતી તેનીજ સ્થિતિ ભારતવાસીઓની આજ દ્રા-સવાવમા છે દ્રામ
 માડીમા પણ તેઓ માટે એવાજ અમાનુષિક નિયમો દેખાય છે
 આખી દ્રામ ગાડીમા કેવળ ત્રણજ હિદુસ્તાની L બેસી શકે છે
 હિદી ઓઓ પોતાના બચ્ચા સાથે દ્રામ પર ચઢી જુઓ કે પેલી
 ત્રણ બેઠકા ભરાઈ ગઈ છે તો જાણ તમામ બેઠકા ખાલી હોના
 છતાંયે તેમને ઉતરી જવું પડે છે! હિદી માંત્ર ત્યાં 'કુલી' ના
 નામથી ઓળખાય છે રકુલોમા શીખવાડવામા આવતા પુસ્તકમા
 સાફ માફ લખ્યું છે કે હિદુસ્તાની એ 'કુલી' છે કેમ્બ્રીજમા
 કેમ્બ્રીજે હિદી દ્રામમા જતો હોય છે તો નિરક્ષર મૂખ જોરાઓ
 એને 'કુલી' કરી પોકારે છે! હિદીઓ નાટકમા નથી જઈ શકતા
 પુસ્તકોલયો તથા વાચનાલયોમા પણ એમનાથી નથી જઈ શકાતું
 હોટલોમા પણ 'ખાન સામા' ઓના દરજ્જા જેટલોજ તેમનો આદર
 થાય છે જે હોટલમા (ખિસપ ફિશર) હું ઉતર્યો હતો એમા થોડામ
 હિદીઓ મ્હને મળવા આવ્યા તેઓ ઇંગ્લેન્ડની વિશ્વ વિદ્યાલયોના
 'એન્ડ્રુએટ' હતા, ધનવાન હતા, મોટરો રાખતા હતા, છતાંયે તેઓ
 મ્હને મળવાને હોટેલની અદર આવી શકે તેમ નહોતું એમને
 મળના માટે મ્હારે બહાર જવું પડ્યું

આફ્રીકાના 'જોરાઓ' આજ એમના પર ઉતરેલી કુદરત કૃપાની
 અવગણના કરી લાલે તેને દુરુપયોગ કરે-અભિમાનમા ચસખી જઈ
 મદ-અને સત્તાની લાલે મોજ માણી લે, પણ 'જોગી' નહીં એવી

‘સભ્યતા’ કે ‘દુરાચાર ?’

કહેવાય છે કે અમેરિકાએ દારૂનો સહંતર ખદ્દિષ્કાર કરીને સભ્ય જગતની સન્મુખ આદર્શ ખડો કર્યો છે, પરંતુ અમેરિકામાં દારૂનો કાયદાથીજ ખદ્દિષ્કાર હોવા છતાં પણ ૧૯૨૪ માં ૩૮૧૧ ટકા મનુષ્યો દારૂમાં લુપ્ત થઈ રહેલા હતા. તા. ૨૩ મી ફેબ્રુઆરી ૧૯૨૪ ના લીટરરી ડાઈજેસ્ટ' થી માલુમ પડે છે કે દેશમાં દારૂની આયાતની બંધી માટે ૪૦૦૦૦ સરકારી નોકરો રોકવામાં આવ્યા હતા જેમાં ૪૩ ઉપર લાંચ લઈને દારૂ લાવવા દેવાનો આરોપ મુકવામાં આવ્યો હતો અને તેમાંના ૨૩ ઉપર તે તે આરોપ સાંખીત પણ થઈ ગયો હતો. પ્રાહિબિશન કમિશનર મી. હેનીઝ' નું કહેવું હતું કે આ સંખ્યા સાધારણ છે પરંતુ આના જવાબમાં મિ. ફ્રીકે કહ્યું કે ત્યારે ૪૩ જણાઓ ઉપર આ મુજબ આરોપ લગાડવામાં આવ્યો હતો ત્યારે બીજા એવા કેટલાએ હશે કે જેઓ પોતાની ગાલાફીને લીધે પકડાયાજ નહીં હોય ! તેઓની સંખ્યા પકડાયલા સખસો કરતાં જરૂર વધારેજ હોવી જોઈએ. શ્રીમતી મેવલ વૉકર વિલ બ્રેન્ડે આ બાબતમાં જે તપાસ કરી છે તેને આધારે ત્રણમણાથી પણ વધારે અમેરિકનો હાલમાં યરાખખોરીમાં ગામેલા છે. કેલીફોર્નીઆમાં કોઈ કોઈ જગો પર ૮૫ ટકા; ઓરેગન, વૉર્સીંગટન, મૌન્ટાના, નોર્થ ડેકોરા, મિનેસોટા અને મિચિગનમાં ૫૦ ટકા, જ્યૉજીયામાં ૯૦ ટકા, ફ્લોરીડામાં ૭૫ ટકા, લુસીયાનામાં ૯૦ ટકા, ન્યુયોર્કમાં ૮૫ ટકા આદ.

મીઝોમાં શગવનો બહિષ્કાર હોવા છતાં પણ શરાબખોરી ચાલી રહી છે. ન્યુયોર્કથી તા. ૫ ડિસેમ્બર ૧૯૨૭ નો 'ટ્રાર' જે શહેર પત્રોમાં છપાયો છે. તેમાં છે કે દારૂ ન પીવાના કાયદાનો ભંગ કરવાના ગુન્હા બદલ ૮૪ લાખ પૌંડ દંડ તરીકે લોકો પાસેથી વસુલ કરવામાં આવ્યા છે. ત્યારથી દારૂ પીવાનું કાયદાથી બંધ થયું છે ત્યારથી આજ સુધીમાં ૨,૨૨૩૦૦૦ માણસો આ ગુન્હાથી પકડાવા મારે દંડ્યા છે. શું આનું નામજ દારૂનો બહિષ્કાર ? શું અમેરિકાની આજ સભ્ય સંખ્યા કે ?

૧૯૨૪ માં ન્યુયોર્કના 'હિરોઇન ફ્રીબુન'માં મી. ફિયમ્સ પીઅરસન હોબ્સન લખે છે કે જેટલી હત્યાઓ અમેરિકાના એક શહેરમાં થાય છે તેટલી આખા યુરોપમાં પણ નહીં થતી હોય! દારૂ કે અમેરિકામાં છેલ્લા ૧૦ વર્ષથી 'હિરોઇન' (Heroin) નામની નીચા કરવાની ઝીજ કે જે અશીલુમાંથી બને છે, તેનો પ્રતિદીન બહુજ પ્રચાર થઈ રહ્યો છે. તેથીજ નહન ગભીર અને કૃતાંત પાપોની અંખ્યા અમેરિકામાં વધતીજ જાય છે. આ નીચાની ઝીજનો ઉપયોગ દવાના રૂપમાં કાયદા અનુસારજ થાય છે. ન્યુયોર્કમાં ૭૬૦૦૦ ઔસ હિરોઇન વપરાયું જેમાં ફક્ત ૫૦ ઔસજ ડોક્ટરોએ વાપર્યું હતું, અને બાકીનું! બંધાણીઓને? અમેરિકામાં ૧૦ લાખ યુવકો કે જેની ઉંમર બાએજ ૨૩ વર્ષ ઉપર તેણે જે નેઓજ ખાત આ મીઝની મોરીઓ કરી રહ્યા છે.

ન્યુયોર્કના 'હિરોલ્ડ ટ્રીબ્યુન' માંથી નવેમ્બર ૧૯૨૭ ના 'મોડર્ન રીન્યુ' માં નીચે મુજબ ઉતારો લખવામાં આવ્યો છે કે -
 "When over 1200 young people between the ages of 15 and 24 take their own lives in one year (in America); when with the present rate of statistics, every marriage will end in divorce in eleven years; when 80 percent of all crimes are committed by children under eighteen, when 42 percent of unmarried mothers are school girls under sixteen, is it not time to ring the changes on self-denial instead of self-expression?"

"જ્યારે અમેરિકામાં ૧૫ થી ૨૪ વર્ષની ઉમરવાળા ૧૨૦૦ યુવકો એકજ સાલમાં આપઘાત કરે છે; ત્યારે હાલની ગણતરીના આધારે ૧૧ વર્ષમાં તે દરેક વિવાહના છુટા છેડા થશે, અને જ્યારે મધી જાતના પાપોનો ૮૦ ટકા ભાગ અદાર વર્ષથી ઓછી ઉમરવાળા છોકરાઓનાજ હાથથી થાય છે, તેમજ જ્યારે કુંવારી દોષ્યા છતાં માતા બની જનારી છોકરીઓમાં ૧૬ વર્ષથી ઓછી ઉમરવાળી સુવમાં બજનારી છોકરીઓજ ૪૨ ટકા જેટલી મજબૂત દોષ્ય છે ત્યારે શું એમ વ્યાજબી નથી લાગતું કે અમેરિકા પોતાના વિકાસને બદલે પોતાનો જે સર્વનાશ થઈ રહ્યો છે તેનીજ એકલી ચીંતા કરે?"

ક્રૉસેન્ડના સદાચારની બાબતમાં 'નાઈન્ટીન્થ સેન્ચ્યુરી' માંથી કાર્લિંગ માસમાં પ્રગટ થયેલી 'મુદ્રા' માં નીચે મુજબ ઉતારો

કરવામા આવ્યો છે જે સુધારાનાં ખર્ચાનાં પુરૂંકનાગ દેગોની સમ્મતા
માટે પુનઃ વિચેચન પુરૂં પાડે છે -

સન કુલ કેટલાં બચ્ચાં વૈધ સહવાસથી અવૈધ સહવાસથી
 પેદા થયાં

૧૯૧૪	૮૭૯૦૬૬	૮૪૧૭૬૭	૩૭૩૨૯
૧૯૧૫	૮૧૪૬૨૪	૭૭૮૭૬૯	૩૬૨૫૫
૧૯૧૬	૭૮૫૫૨૦	૭૪૭૮૩૧	૩૭૧૮૯
૧૯૧૭	૬૬૮૩૪૬	૬૩૧૩૩૬	૩૭૦૧૦
૧૯૧૮	૬૬૨૬૬૧	૬૨૧૨૦૮	૪૧૪૫૭
૧૯૧૯	૬૬૨૪૩૮	૬૫૦૫૬૨	૪૧૮૭૬

આ જોયો છુએ-હો વધતો જતો સહાયાર !

‘યુજ્જ્ઞાતી’ માથી નવેબ્બર માસમા પ્રગટ થયેલ ‘મનોરમા’
માં નીચે મુજબ ઉતારો કર્યો છે, જે યુરોપીય દેગોના પતનનું ખં
ખંદ નમ આજ દોગીને ખડું કરી રે છે -

“સુધારાની ખાખતમાં આગેવાન મંજાતા યુરોપ અને અમેરિ-
કાના સભ્ય દેગોમા ગૃહસ્થાણની રીતથી વ્યભિચાર, તેમજ સાંધે
સાંધે વેચાઓની સંખ્યા પણ, બહુજ વધી ગઈ છે તે એટલે મુખી
કે હવે તો તેણે એક ખાસ વેપારનું રૂપાળા ધાગળ ક્યું છે, એટલે
કે આ વીંમમી મરીની ખીજ કેટલીએ નવાઓમાં, ગોરી બીઓ

અને છોકરીઓએ વેસ્થાપણ ધારણ કરી વેપારી ગીજ બની જવું એ પણ એક ખાસ સ્વભાવિક નવાઈ બની ગઈ છે.

મોગ મોગ સમસ્ત મહારાજ્યોના સહયોગથી રથપાએલા “રાષ્ટ્ર સઘ” ની સામે ત્યારે આ કુપ્રથા મીટાવવા માટે જોરદાર અપીલ કરવામાં આવી, ત્યારે તેણે એક કમીશન નીમી આ બાબતની તપાસ કરાવી પરીણામમાં કેટલીએ જીબાનીઓ તથા બીજા મામતો મારફતે જે હકીકતો બેગી થઈ તે ખરેખર ચોકાવનારી છે મહાસાગરમાં ઉપર તરતી દેખાતી ફક્ત ચોડીની ચીજો આ ગદી ક જે “રાષ્ટ્ર સઘ” ની નજામાં રજુ કરવામાં આવેલા ‘ગ્રાંડી છોકરીઓનો વેપાર’ના ગીયો’માંથી લેવામાં આવી છે —

ફ્રાન્સનો વેશ્યા બોહોલ્ડસો—યુરોપમાં વેશ્યાઓનો વેપાર ખુબ ધમધોકાર ચાલુ છે કે જેમાં લક્ષાધીપતીઓ અને કોટાધીપતીઓ બદ્દલ રમથી ભાગ લઈ રહ્યા છે આ વેપારમાં તેમની લગભગ ત્રણ કરોડની મુડી રોકાઈ છે ફ્રાન્સની રાજધાની એકલા પેરિસમાં ૧૭૦૦૦ મકાન વેશ્યાઓને વસાવવા માટે—સસવા માટે કાર્ટેસગ રવાનો બાપીને ખાત નાખવામાં આ પા છે આવા દરેક ઘરમાં ઓઠામાં ઓછી ૩૦ જીવાન છોકરીઓને રાખવામાં આવે છે આ દ્વિતીય પેરીસમાં ૫૧૦૦૦૦ નો લાઈસન્સવાળી વેશ્યાઓ છે! તે ખુબ વ્યભિચાર કરવાવાળી સ્ત્રીઓનો તે દિસ મજ ગુર આ પ્રમાણે ઓસેડમ એક તદ્દન નાનુ ગદેન છે ત્યા ત્યા ધણ વેશ્યાઓ માટે ૬૦૦૦ ઘરો ખાત ગાખવામાં આવ્યા છે

બાબા ફ્રાંસમાં ગતે નવનગ સાસમાત લાખ મકાનો ન મુજબ વેશ્યાઓ માટે “રીઝર્વ” નાખવામાં આવે છે તેમ જ રાખને

સરકારી દફતરોમાં મોઝુદ છે. આ ઉપરાંત ગુપ્ત જ્વલિયાગીઓની સખ્યા કેટલી હશે તેનું અનુમાન તો હવે મહેજ કરી શકાય એમ છે એવ વધુ નવાઇ વળી એ પણ છે કે આ વેશ્યાઓને મગાન તરફથી લાઇસન્સની માથે ડોક્ટરી સગીરીયટ પણ આપવામાં આવે છે.

અમેરિકા:—હાલિલ અમેરિકામાં પણ આ વેપાર કંઈ ઓછો નથી ત્યાંના એકજ બુએના પેરીસ નામના નગરમાં વેશ્યાઓ માટે ૨૦૦૦૦ મકાનો ગણ્યા છે, એટલે ત્યાં પણ ૫-૬ લાખ છોકરીઓ આ ધંધામાં વાગેલી છે, આ ઉપરાંત ડીજેનેરા. બ્રાન્ડેવીડીઓ, મેક્સીકો સીટી અને પનામા જેવા શહેરોમાં પણ આ વેપારનો ખતરો તેજ છે.

પેરિમ:—આ બધી જોગી વેશ્યાઓ અને સ્ત્રીઓના વેપારનું મુખ્ય સેન્ટર પેરિમજ છે, અને ત્યાં એ કામ બહુજ નિયમીત અને વૈજ્ઞાનિક પદ્ધતિ પર ચલાવવામાં આવે છે તેને માટે ખાસ ઓફિસો ખોલી મોટા મોટા પગારદાર ઓફિસરો મોકવામાં આવ્યા છે, એ ઓફિસો ત્યાં નાટક મીનેમોની એન્જી-ઓના નામથી પ્રસિદ્ધ છે, અને વેપારીની પેટીની માફક ત્યાં મોટર ટેલીફોન વિગેરે ઉપયોગી માધનો પણ ગણવામાં આવે છે. દરેક રેશની રાજધાનીઓમાં આ ધંધા માટેની સાખાઓ ખોલવામાં આવી છે અને આ વીશ્વાસનો અધિકારી જરૂર પ્રમાણે તે વિભાગમાં નવી જોગી છોકરીઓ મોકલવો કરે છે.

સુને ૧૯૨૬ ના જર્મનીની રાજવાની બુલીનમાં આ ધંધા માટે ૭૫૦૦૦ હજાર છોકરીઓ એકઠી કરવામાં આવી હતી.

અને તેઓ બધીને જ્યાં ત્યાંથી લોભાવી ફેસવાનીને લાવવામાં આવી હતી. આ હોદ્દારીઓની કીમત સરિરનો ઘાટ અને રહેરાની ખુબમુરતી પર આંધવામાં આવે છે, અને ૩૦૦ રૂપીઆથી ૩૦૦૦ મુધી તેમને વેચવામાં આવે છે !”

રશિઆની હાલત યુરોપના બધા દેશોથી નહન જુદી-વિચીત્ર છે, ૧ ફી આગસ્ટ ૧૯૨૭ ના ‘લીટરરી ડાઇજેસ્ટ’માં મી. માલ-કુસ રશિઆની બાબતમાં લખે છે કે:-“જો ત્રી પુરુષ પરણ્યા ધારે, તો કાયદેસર તેઓની ઇચ્છાજ બસ છે. નેમજો લગ્ન રજીસ્ટર કરાવવું અગર નહીં તે પણ તેમની ઇચ્છા પરજ રાખવામાં આવ્યું છે. સોમવારે લગ્ન કરે અને મંગળવારે પુટા છડા થાય એમ પણ બને છે ! ૧૯૨૬ માં ૧૦૦૦૦૦ સ્ત્રીઓને નેમના પતિરાજોએ તપ્પ દીધી ! ૬૦૦૦૦ સ્ત્રીઓના બચ્ચાંઓને ‘પોતાના’ કહી સ્વીકારનારા કોઈ ન મળ્યા ! અને ૧૮૦૦૦ સ્ત્રીઓએ કોર્ટમાં પોતાના પતિઓ વાસેથી બચ્ચાંઓના ભરણ પોષણ માટે ખર્ચ અપાવવા ફરીઆદી માંડી ! આ મુજબે ૨૦૮૦૦૦ સ્ત્રીઓ રખડી પટી અને તે બીચાગઓનું કંઈ દેકાણુંજ માનુમ પડ્યું નહીં, આ આંદોલ સરકારી કાગળોના છે, અને જે મંજૂર મરકારી કાગળોમાં આવવી જોઈ ગઇ તો તેના તો પછી દિશાબજ ગું તમે ? જે કાબ આઃ દગર સ્ત્રીઓનાં બચ્ચાંનું ભરણ પોષણ કોણ કરે ? રૂઝિઆમાં નાવારન બચ્ચાંઓની મજબા જે સોમવારનાં લગ્ન અને મંગળવારના પુટા છડાથી પેલા થયેલી છે, તેમની મંજૂર ૮૦ લાખ મુધીની જીવતી જાગતી બોલુદ છે !”

“શ્વેતાંગોનો મહાભાર !”

ગરીબોનું પાસકે ગોરું જગત દર દમેશ ચિંતા કરી રહ્યું છે કે રંગીન (લાલ પીળી અને કાળી) જનિઓનું દરેક રીતે મંચર થવી રીતે થાય ! આજ ચિંતાથી ગોરા લોકોને આરામ પણ અમરજ થઈ ગયો છે ! તેઓ પોતાને દર દમેશ આ જોગથી હાથ વધા માને છે ! પોતાની એ તીવ્ર ચિંતાને તે લોકો—“White Men's Burden” એ નામથી કહે છે—જોગખાને છે ! રંગીન જાતોને સમ્યક્તાનો અર્થગ્રાહ પ્રકાશ આપવા મારેનું કામ યુરોપની જુદી જુદી જાતિઓએ થોડું થોડું વહેંચી લીધું છે. તે એટલે સુધી કે યુરોપના એક નાનામાં નાના બચ્ચા જેવું બેલજિઅમ કે જેની વસ્તી માત્ર ૩૦ લાખનીજ છે તે પણ પોતાની જાતી દર્શાવવા બળવવા પ્રયત્ન કરી રહ્યું છે કાંગોના કાલા રહેવાસીઓને સમ્યક્તાનો પાઠ શીખવવા માટે બેલજિઅમના ધાળા રખમરી એકતોએ કાળી કાંગો શ્રીઓના સ્તન કપાવી નાંખ્યાં ! બચ્ચાં તથા યુવકોના હાથ પગ કાપ્યા ! શ્રીઓનાં સતીત્વ નષ્ટ કર્યાં ! પીતાઓની સામે તેમની છોકરીઓનું અપમાન કર્યું ! આ બધું એટલાજ માટે કર્યું કે ત્યાંના અસમ્યક્ લોકોએ રખમર નીપજવનાર મરશીનની માફક કામ ન કરતાં, જુખ, તરમ, અને થાક લામવા માટે ફરીઆદ કરી હતી ! આ તો નાના સરખા દુખળા બીચારા બેલજિઅમની વાન થઈ. અદર્શોએ નમુના તરીકે ડૉ. હેડીલાલ M. A. એલિસ્ટરના ‘પ્રભા’ માં જાણેલા કેટલાક લેખો ઉપરથી ૩-૪ મુખ્ય મુખ્ય ગોરી જાતોના રંગીન જાતોની મેવા માટે શબ્દ અધિષ્ઠી કેસમાં કાર્યોનું વર્ણન કરીએ છીએ :—

મિસર (ઈજિપ્ત)-એમ હવે કે એક વખત મિસર દેશ જગત-
 ભરમાં સમ્બતમ હતો. એ જમાનાને તો હવે પાંચ હજાર વર્ષ
 થઈ ગયાં છે. ત્યાંના અગ્રેય કિર્તિસ્થંભ સમા પીરમીડો અને
 તેમાં હજારો વર્ષથી સુરક્ષિત રહેલી લાશો મીસરી પ્રગ્ન 'રંગીન'
 દેવાના પાપનો પ્રતિકાર તો નથી કરતી ! એમ સમજીને યુરોપીયનો
 મીસરી પ્રગ્નજનોને મળ્યનાનો પાઠ શીખવવા આતુર થઈ ગયાં.
 ૧૯ મી સદીમાં ખામ જરૂર પડવાથી જ્યારે ત્યાંના રાજા ઇસમાઈલે
 યુરોપીય સાહુકારો પાસેથી ૮ કરોડને ૧૦ લાખ રૂપિયા ખાતે
 લીધા ત્યારે તેઓએ સાહુકારીની રીતે ૧૪ કરોડ ને ૪૦ લાખની
 રસીદ લખાવી લીધી ! અને ત્યાર પછી રાજના પોતાના દેવાને
 પ્રગ્નજનો પર લાદીને આખા મીસરને પોતાની જાગમાં ફસાવી
 લીધું. ઇસમાઈલ ખાદશાહની પછી ૧૮૮૦ માં જ્યારે ખદીબ
 ખાદશાહ થયો ત્યારે પ્રગ્નનો અસંતોષ જાણીને તેણે રાજ્ય બચ-
 ઝામાં સુધારો કરવાનો નિશ્ચય કર્યો, પરંતુ આ સુધારાથી ગોરા
 ભોંકા મીસરી લેકિને સમ્બતા શીખવી શકતા નહોતા તેથી રાજને
 ખડેકાવી મુક્યો. રાજ પામે દમનનિતિ અખન્વાર કરાવીને મિસરને
 આર્થિક પ્રબંધ છગ્ગેડ અને ફ્રાન્સે પોતાના દસ્તગત કર્યો. પ્રગ્નનો
 નાયક અરબી પાશા હતો. તેના ઉપર તથા તેના અનુયાયિઓ
 ઉપર આ ભોંકાએ ખદુજ અત્યાચાર કરાવ્યો. તેમજ મીસરના
 અત્ય વર્તમાનથી દુનિયાને અગ્નજ રાખવા માટે 'રૂદર' તથા
 'હુવાસ' કંપનીઓને ૧૮ હજાર રૂપિયાનું લાંચ નરીક
 નાણીઆણું ખાંધી આપ્યું ખદીબ કાઈજાર પ્રગ્ન પદા તગ્દ
 વગી જનો ત્યારે તેને દરેક ઉપાયોથી અવજે રસને દોરવાનો
 પ્રયત્ન કરવામાં આવતો હતો. આ કામમાં એડવર્ડ કોલવીને
 ખદુજ ચતુરાઈ દેખાડી હતી કોલવીન પોતાની પ્રપંચ જાગ
 નથા ખખાખ માટે પોતેજ કદે છે કે "પુર્વના ભોંકાને અમાગથી

પધારે ચાનાક માનના એ કેવળ લોકોનો ભ્રમ છે, કદાચ કોઈ
 ‘અગ્રેષ્ઠ ચાન ખાઈ નું જ્ઞાન ધરાવનારો દોષ તો તે પોતાની ચાનાળી
 ઉપર બહુજ વારી જાય છે પરંતુ જ્યારે અમારી આમે મુખાને
 પ્રવાનો વખત આવે છે તો તે અમારી આમે ધૂર્તતા તથા પ્રપચ
 માગની રીઘામા તદ્દન બાળકજ સરખોઈ દીગી આવે છે
 ઉપરની રૂના પછી ‘મલ્લુ સધ’ ના સિધ્ધાંતો અનુસાર
 જાહેરે મીસજને અને ક્રાન્સે મોગેટકેને મુધારવાનું મ
 ચલાવી રીધું છે અને પોતાની જવાબદારી મ્હ મુસદ્દીગીરી ઉપ
 નીલાવી રતું છે તે નાન નીચેની હકીકત ઉપરથી જણાઈ આવે
 કે—‘અન ૧’ ને મા પાચ ૬ અગ્રેષ્ઠ નરમરી અમનદારો દિન
 સપ્તાઈ ગામમા ગામર ખેનના ગવા ત્યા જઈને તેઓ મે ભાગમા
 દુદા પડીને ગામના પાગેના કબુતરોનો શીખર પ્રવા જાયા ગામ
 તાગાઓએ જ્યારે મનાઈ મી તારે સાહેમ નોકાએ નારાજ થઈ
 ગામની એન્ડ્રી અને ત્રણ પુરોને જામ્મા ચર્ચા ગામવાળાઓએ
 આથી મુન્સે થઈને આ ઓશીમરોને માપાં બાંને તેમની મ કુકો
 પાની નીધી એન્ડ્રી સાહેમ છુતી ભાગે, પરંતુ નામન તાપમા
 નાસતા નું દાગવાથી તે મોનને સરપ થયો તાથી નરકરનાળા
 મીજ સિપાઈ નોકાએ ગામવાળાઓની નાથે મનમાન્યો અયાચાર
 કર્યો, એક ખામ ‘૧૨’ ન્યાપરામા આની, જેણે ચાર મા મુમેને ફામી
 આપી. અન બેને જામજા માળા પાણીની નાન ઉપગન પ
 ફાકાની સ ન રી’ આ પ્રમાણે છે અને ની ગામા મીમર
 નબ્બ બનાવવાનું તાપ થજા નાખા મમય સુધી ચાનતું નહું’

ઈજાન મહામા જરથોસ્ત. શેખ માર્દી. ફધી હાફિજ.
 ફિરદોમી. નયા હમ-ખાધ્યામ રીગે મહા પુરોની જામજા
 ઈજાન પજુ ઓશીઆમા તેનાથી નેમજ ગોરી પ્રજા ન તેવાથી

‘અમમ્ ગણાય છે’ તેને પણ સભ્ય જનાનવાનો અધિભાગ ઇંગ્લેન્ડે પોતાના હાથમા જ્યારે ઇરાનના શાહ નશરુદ્દીને વાર્ષિક ૫૬૨ હજાર પૌંડથી ટાલવક નામના અંગ્રેજને પોતાના દેશનો બધો તમાકુનો વેપાર મોંઘી દીધો, ત્યારથી લીધો. પોતાની ખુબ મમળતા તરતજ ઇરાનના શાહે લાઈસન્સ પાછુ ખેચી લેવાનુ ધાયું, પરંતુ ઇંગ્લેન્ડ વચમા કુદી પડયુ, અને જાણા યુ કે ૭૫ લાખ રૂપીઆ નુશાનીના આપો તોજ નાઈસન્સ રદ કરી સમશે ખત્તનામા રૂપીઆ ન હોવાથી ‘ઈમ્પીરીઅલ બેન્ક ઓફ પર્શિઆ’ (જે અંગ્રેજ લોકોનીજ બેન્ક હતી) માંથી શાહને અપાનના પડના અને એ રીતે ફક્ત બાજ તરીકેનાજ રૂપીઆ માડાયાઁ લાખ દર સાવ વગર કારણે ઇરાનને માથે ઠામયા પડીના રાજ મુઝફ્ફરુદ્દીને રૂશિઆ પામેથી ૩ કરોડ રૂપીઆ જેવા બાને મી. ટાલવકને ચુકાનીને ચુકિત મેળવી પરંતુ આનો એક ની આફત માથે બેઠો અને તેના પગિલામમા રૂશિઆએ ઈરાનમાંથી કર ઉધરાવવાનુ પોતાના અધિકારમા લીધુ ૧૮૦૨ મા ૧૧ મુઝફ્ફરુદ્દીને ખીજા ત્રણ કરોડ રૂપીઆ રૂશિઆ પામેથી ઉધાર લીધા પ્રજામા અમ તો નથી મયો, લોકો પાનામેન્ટની માગણી બંધ નાખ્યા જે આપવામા આવી અને તેનામા ચાલુ મરજુ થયુ પડીતો ગાલ પાલમેન્ટનો વીરોધી હતો જેથી વળી પાછો પ્રજામા અમ તો ન ફેવારો અને નેવામાજ આ બાબતુ ૧૬૦૭ મા અંગ્રેજ અને રૂશિઆએ ઇરાન ન જાળે તેમ મધી મીને દગાનુ ૬ ઉતર ઇરાનમા રૂશિઆ કામ કરે અને રૂશિઆ ઇરાનમા અંગ્રેજો ન ધાગ તે કરે ઇરાનની પ્રજામા આ મધીની જાળુ થતા ૧૧ પાછો ૧૫ અમનો ન ફેવારો, અને પાનામેન્ટે શાહને રેશની ૧૧ માનવાની નોગીસ આપી અને નેથી શાહને ૫૫ સમને મેડ અને રૂશિઆ નાને ૫૫મેન્ટ ૩૫૦ રૂપી ૫૫ ૧૧

વધારે ચાલાક માનવા એ કેવળ લોકોનો ભ્રમ છે, કદાચ કોઈ
 ‘અંગ્રેજ ચાલ બાજી’ નું જ્ઞાન ધરાવનારો હોય તો તે પોતાની ચાલાકી
 ઉપર બહુજ વારી મારે છે. પરંતુ જ્યારે અમારી સામે મુકાબલો
 કરવાનો વખત આવે છે તો તે અમારી સામે ધૂર્તા તથા પ્રયત્ન
 બાજીની વીઘામાં તદ્દન બાજકજ સરખોજ દોમી આવે છે.”
 ઉપરની ઘટના પછી ‘મલ્લુર સંઘ’ ના સિધ્ધિતા અનુસાર
 ઇંગ્લેન્ડે મીસરને અને ફ્રાન્સે મોરોક્કોને મુધારવાનું કામ
 સંભાળી લીધું. ઇંગ્લેન્ડ પોતાની જવાબદારી કંઈ મુન્સદીગીરી ઉપર
 નીભાવી રહ્યું છે તે વાત નીચેની હકીકત ઉપરથી જણાઈ આવે
 છે—“સન ૧૬૦૫ માં પાંચ જ અંગ્રેજ સરકારી ઔમસદારો ફિન-
 સખાઈ ગામમાં શીકાર ખેલવા ગયા. ત્યાં જઈને તેઓ એ બાગમાં
 જુદા પડીને ગામના પાજેલા કચ્છરોનો શીકાર કરવા ગામના ગામ-
 વાજાઓએ જ્યારે મનાઈ કરી ત્યારે સાદેખ લોકોએ નાગજ ધડને
 ગામની એક સ્ત્રી અને ત્રણ પુરોને જાખમાં કર્યા! ગામવાજાઓએ
 આથી શુભે ઘડને આ ઝોરીસરોને માથાં અને તેમની અંકુશે
 પડારી લીધી એક સાદેખ છુટીને બાગ્યો, પરંતુ ગામના તાપમાં
 નાસનાં તુ સાગવાથી તે મોતને સરખ થયો. આથી યગદવાજા
 ખીજ મિપાઈ લોકોએ ગામવાજાઓની સાથે મનમાન્યા અન્વાચાર
 કર્યો, એક ખામ કાદે ન્યાપવામાં આવી, જેને ચાર માનુષોને ફાંસી
 આપી! અને જેને જન્મજન્મ કાળા પાપીની મજા ઉપરાંત પ-
 હટકાની સજા કરી.” આ પ્રભાવે ઇંગ્લેન્ડની રક્ષામાં મીમરને
 નબળા બનાવવાનું કામ પૂરું પાળ્યા મમય મુધી ચાલતું રહ્યું.

ઈરાન--મદામા જરૂરિયારત. ચેખ મારી. કપી દારૂદિર.
 દિરદારી, નધા ઉમરખખામ વીનેઝે મદા પુરોની જન્મજન્મ
 ઇરાન પજ એમીઆમાં દેરાજી નેવજ ગોરી અજ ન દેરાજી

તેમને પણ સીખીજ રહી આજે ચીનાઓને અશીલુઆ કહીને
મરકરી કરવામાં આવે છે પરંતુ ૧૮ મી સદીના અંતમાં મી.
એસ. ઝેવેન્દ્રીજના પોતાના જ કથન અનુસાર, અંગ્રેજ-વેપારીઓ
ચાચીઆઓને હાથમાં લઈને તેમની મારફતે જા અને પ્રયત્નથીજ
આ ઝેરનો પ્રયાગ કરી ગયા હતા તેમની જે ૨૦૦ પેઠીઓ અશીલુ
વેચાતુ હતુ તે ૧૮૭૫ માં ૧૭ હજાર પેટી મુઘી વેચાણ વધી
ગયુ ચીની સર ૧૭ અંગ્રેજોને અશીલુનો વેપાર બંધ કરવાની
અરજ રી પણ તેનું નાં પરીણામ ન આવવાથી ચીની અરકા
સદો વડીને અશીલુની આપાતની બધી જી નો પણ પ્રલાપ
મખ્યતાભિમાની અંગ્રેજો છુપી રીતે ચીનાઓમાં આ ઝેરનો પ્રયાગ
રવા માડ્યા, અને ન જુડે ચીન સરકારે તેમનો દડ જ્યો ત્યાં
'કાયદો અને વ્યવસ્થા (Law and Order)' ના નામથી મગર-
ગેવારાગાઓએજ ૧૮૪૦ માં પોતાની રાક્ષસી મખ્યતાની દુહા
દીધો ચીનના સદેશ ઉપર જોગા ચલાવ્યા મીચા ચીન મળે
હતુ અને તેજ તેની અમખ્યતા હતી નહુડે ચીનને નમતુ આપતુ
હયુ તેઓએ ચીનને જુને હાથે જુધુ લાગેકેય મદદ પડારી લેવામાં
આ જુ, ઉપગત જુધુ ખર્ચ પણ ચી. ઉપરજ નાખવામાં આ જુ-
મને દાખવા ઉપર હામ નર્મ અશીલુનો વેપાર પણ ધમધોમાં ચાલજ
નાં નામાં આ જો

દુનિઆમાં ખખખ મ ન ૧૧ જેજ મોગમાં મોર્ગ અનન
આ ૧૧ પરિણામમાં ચીનાઓ તેમની ધખા ગરા નાચ્યા મ
તેમણે ગા-કુંગના પાદરીને મર્ગી નાખ્યો મગળ તેમના મરિમાં
જીને તેમ ૧૧ ધમની મદુજ રિદા મરી હતી ૧૮૪૦ માં નાનમ

મેન્ટ ઉપર ગોળાઓનો વર્ષાદ વરસ્યો અને નેનાઓને ૩૬ કપા, અને ઇંગ્લેન્ડ અને રશિયાના જંગી વહાણો ધરાની અખાતમાં ઉભરાયા દાગમાં કાગુ લાગનાથી રાષ્ટ્રીય દળે તેદગન ઉપર ચાલ કરીને શાંદને ગાદીએથી ઉતારી મુકી આહુમદગાહને બેસાડ્યો, અને દેશનુ શાશન પાતમિન્ટથી ચાનના માડ્યુ નવુ બધારણ થવાથી નાણાની જરૂર પડી પરંતુ ઇંગ્લેન્ડ અને રશિયા પુરોષી અન સાહુકારો પાસેથી નાણા લેતા વચમાં નડતા હતા છેવટે અમેરિકાએ આર્થિક સહાયતા આપી ધરાની પ્રજા તત્તલુ કામ નિયમમધ્ય થતુ જોખને, રશિયાએ પદ્મવૃંદ રાગનો પગ નદને નાગની અગત મીનમતનો કબજો માર્યો અને અહીં મેટમ આપ્યુ ધરાનની કુલીન શ્રીઓએ વચમાં પડીને જખા મુ કે ને પાનાં મેન્ટ અને પ્રધાનો ઈરાનનુ ગૌરવ જાગવવાનો વીરનાપૂર્વક પ્રયત્ન નહી કરે તો અમે ૭૭૦ જાણીઓ પોતાના પતિ પુત્રને મારીને કેશગીઆ કરીશુ અને દેશને માટે મરી જઈશુ પરિણામમાં રશિયાએ તહેરાન ઉપર ચડા કરી અને મોગ મોગ નેનાઓના ટુકડા ટુકડા કરીને સડકો ઉપર નાખ્યા, સ્ત્રીઓ અને બાળકોની કનય ચસાની અને એ રીતે દેશન થઈને ઈગને મજા છોડી દીધા પડીના દિવસેમાં રશિયામાં બોલગેવિક મરખાર ગથપાયાથી રશિયાએ ઇરાનપગથી પોતાનો હાથ ઉઠાડી લીધા અને તેથી ઇંગ્લેન્ડને મનમાંની મન હરવાનો અવસર હાથ લાગ્યો ૨ એક અને ઈરાનને મનનુતી પછી અને તેમાં જગને સરકર નયા પેમા માટે ઇંગ્લેન્ડ મિત્રાવ નીગતની પામે ન જયુ એમ ક્યુ અસા કાર્પુજીયા કે કમ ।

તમને પણ ગીખરીજ રહી આને ચીનાઓને અશીષીઆ દહીને
 મગરી કરવામા આવે છે પણ ૧૮ મી સદીના અતમા મી.
 એસ. એવેન્ડ્રીજના પોતાના જ ડાયન અનુસાર, અંગ્રેજ-વેપારીઓ
 ચીનીઓને હાથમા લઇને તેમની મારફતે જા અને પ્રપચીજ
 આ ઝેરનો પ્રચાર કરી ગયા હતા તેમની જે ૨૦૦ પેઠીઓ અશીષી
 વેચાતુ હતુ તે ૧૮૩૫ મા ૧૭ હજાર પેટી મુધી વેચાણ વધી
 મધુ ચીની સુ ૭ અંગ્રેજોને અશીષીનો વેપાર બધ ડરવાની
 અંગ્રેજી રી પણ તેનુ કઈ પરિણામ ન આવવાથી ચીની મરકા-
 મારો ધરીને અશીષીની આયાતની બધી રી નો પણ કેટલા
 સમ્યક્તાલિમાની અંગ્રેજો છુપી રીતે ચીનાઓમા આ ઝેરનો પ્રચાર
 ના માધ્યમ, અને ન છુપે ચીન મરકાડે તેમનો દડ યો ત્યારે
 કાયદો અને વ્યવસ્થા (Law and Order) ના નામથી મગર-
 ગેવાસાગાઓએ ૧૮૪૦ મા પોતાની રાક્ષસી સમ્યક્તાની કુદાઈ
 મળે ચીનના શહેરા ઉપર જોગા ચના યા મીચાડ ચીન મળે
 હતુ અંગ્રેજો તેની અમળના હતી નહુડે ચીનને નમતુ આપવુ
 પડત તેઓએ ચીનને મુ તે હાથે તુલ્ય તાગકામ મહુ પડારી લેવામા
 આ મુ, ઉપર ન તુલ્ય બચે પા ચી। ઉપરજ નાખવામા આ મુ
 મને દાખવા ઉપર ગમ નર્મી અશીષીનો વેપાર પણ ધમધોમા આ ન
 ના નામા આ ના

ને એને વિરુદ્ધ કેટલીએ જગોમાં બળવો જાગ્યો-અને પરિણામમાં
 યુરોપના બધા સભ્ય ! ડાકુઓએ એકલા થઈને ગરીબ ખીચારા
 ચીન ઉપર ચઢાઈ કરી. આ સભ્ય કહેવાતા લોકોએ જે અત્યાચારો
 ચીનમાં કર્યા તેનો દાખલો 'કાર્થ' ઇનિલાસમાં મળવો કઠણ છે
 "ચીનાઈ મંદિરોમાં થોડા બાંધવામાં આવ્યા. ચીનની ગરબાની
 પેકીનમાં એક અંવાડીઆ સુધી કલેઆમ ચાલી રહી, આખા
 ગામમાંથી કીમતીમાં કીમતી હાથે લખેલા પુસ્તકો ગાડાં ભરી ભરીને
 છાપીને ગરબાહેલના આંગણમાં બાળી નાંખવામાં આવતાં હતા
 હજારો અમુલ્ય પુસ્તકો બાળી નાંખવામાં આવ્યાં, આખી સડક
 પુસ્તકોનાં ફાટેલાં અને બળેલાં પાનાઓથી ભરાઈ મર્યા. આ હકીકત
 લંડન દાઉન્સના ખગરપત્રી મી. જ્યોર્જ હીચની પોતાનીજ
 છે, જેઓ તે વખતે પેકીનમાંજ રહેતા હતા. એજ પ્રમાણે
 મી. હીન્ડ મેનનું કહેવું છે કે:- "ચીનમાં આ યુદ્ધ દરમ્યાન
 મુંદરું, મારફત કરવી, આન લગાડવી, સ્ત્રીઓનું અપમાન કરવું,
 તેમનું સતીત્વ દરખ કરવું વીગેરે ધૃત્વિત અત્યાચારો છંદોએ કર-
 વામાં આવ્યા હતા." આ યુદ્ધ પછી ચીનના ધણીખરા તાકુઓએ
 ઇંગ્લેન્ડ, રશિયા અને જર્મનીએ પરસ્પર વહેંચી લીધા હતા.
 ત્યે ફ્રાંસ અને અમેરિકાને પણ પુગનો બાગ આપી દેવામાં
 આવ્યો છે. આ બધા યુદ્ધો મળીને ચીનને મન્યતા મીજા
 ગઈ છે.

મેજ પાનોથી સમગ્રનર્થ જશે કે અમારા આ 'શુભેચ્છા'ને અમારી દેશી ચિંતા છે ! ૧૯૨૬ ના એપ્રિલના 'મોડર્ન રિવ્યુ' માં ભારતના વસ્કરી ખર્ચની બીજા દેશોના લસ્કરી ખર્ચની સાથે સરખામણી કરવામાં આવી છે યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સ અમેરિકા પોતાના રાષ્ટ્રની કુલ આવકનો ૨૧.૭ ટકા, ગ્રેટ બ્રિટન ૧૩.૧ ટકા, ફ્રાંસ ૧૮.૧ ટકા. ઈટાલી ૧૬.૩ ટકા, હોલેન્ડ ૨૦.૨ ટકા, બેલ્જિયમ ૬.૪ ટકા, તથા સ્વીટઝર્લેન્ડ ૧૬.૬ ટકા, ખર્ચ વસ્કર માટે કરે છે પરંતુ ૧૯૨૫-૨૬ ના બજેટ પ્રમાણે ભારતને પોતાની ૧૩.૧ કરોડ રૂડ લાખની આમદાનીમાંથી ૬૦ કરોડ ૧૩ લાખ રૂપીઆ એટલે લગભગ ૪૬ ટકા એટલે લગભગ અરધો અરધ આમદાનીનું, ખર્ચ કરવું પડ્યું છે બધા દેશોથી ત્યારે લસ્કરી ખર્ચ ભારતનું જયજય અને આની સામે જળવણી પાછા ભારતમાં ફક્ત માણસ દીઠ ૪ થી ૮ આના વાર્ષિક ખર્ચ થાય છે. ત્યારે ડેનમાર્કમાં ૧૭, અમેરિકામાં ૨૧ ૧૬-૪-૦. ઇંગ્લેન્ડમાં ૩૧. ૬-૨-૦, ફ્રાંસમાં ૨૧ ૬, જાપાનમાં ૨ ૮. માણસ દીઠ ખર્ચ થાય છે ભારતની દોષનનો નાશ પણ કંઈ ઓછો નથી થતો ! અકબરના વખતમાં ધડિ રૂપીઆ ૧ ના ૧૩૫ શેર, જય ૫૦૨ શેર. ચોખા ૮૦ શેર. માકર ૨૬૬ શેર. ધી ૧૫૫ શેર. તથા તેલ ૬૪ શેર મળતુ હતુ મબ્યના શીખ્યા પછી ભારતની જે દગા હાલમાં છે તે પાંચાથી અગમલ નથીજ

મી. ઇંગ્લીના કહવા પ્રમાણે ભારતના દરેક મનુષ્યની વાર્ષિક આવક ૬૫-૨૬ રૂપીઆ છે ત્યારે ઇંગ્લેન્ડમાં દરેક માણસ દીઠ આવક રૂ. ૬૩૦. સ્કોટલેન્ડમાં ૩. ૬૨૫. આસ્ટ્રેલીઆમાં ૩. ૬૦૦. અમેરિકામાં ૩ ૫૮૫, બેલ્જિયમમાં ૩. ૬૨૦. ફ્રાંસમાં ૨. ૮૦૫, કેનેડામાં ૩. ૩૬૦. જર્મનીમાં ૨. ૩૩૦

હોલાન્ડમાં રૂ. ૩૩૦. નારવે માં રૂ. ૩૦૦, સ્વીટઝરલેન્ડમાં
 રૂ. ૨૮૫, સ્પેનમાં રૂ. ૨૮૦, ઑસ્ટ્રીઆમાં રૂ. ૨૨૫.
 ઇટાલીમાં રૂ. ૧૮૦ તથા સૌથી ઓછામાં ઓછી રૂ. ૧૬૫ છે
 ભારતના દરેક માણસ દીઠ આવક રૂ. ૧૫ થી ૧૬ છે કદાચ પાંચ
 દસ રૂપીઆ વધુ હોય પરંતુ અહીંના કેદીઓ ઉપર કેદી દીઠ પ્રતિવર્ષ
 ૪ ૫૦ ખર્ચ થાય છે, ખરી રીતે તો આ પ્રમાણે કેદમાં જવાવાળાનું
 મળમા રહે છે !

ઉપસંહાર.

પ્રિય વાચક! ‘મંદર-ડીઆ’ની સમિક્ષા ત્હમે વાંચી યુરોપ અમેરિકાના આતુર જનની ઘણી ખરી દિગ્ગાઓમાં ત્હમે ફરી નવા દે- દાગમાં, દેડ દેનમાં, દેડ પ્રેમમાં તેની મે ખાતુઓ તો હમેનાજ હોનાની-રહેનાની નિરૂના આ અમાધિત નિર મમાયી નુ યુરોપ-અમેરિકા કે નુ હિદુજ્જાન-અપનાદ નરી બની શકતા પણ કચગતા મુનનેની ‘કાળી ખાલુ’ હમેલા જનત્ર મુનને તાનનાનો પ્રવત્ત કરે છે-એમ જરી એમની ‘કાળી ખાલુઓ’ જનનનાની નફાઈમાં સતાડી ગ્હાનાનો પ્રનામ જે જે યુરોપ-અમેરિકા આના પરમ પગાંધીત દેગો માટે આનુ છ પગ જે તો તે તદ્દન સ્વભાવિ છે, બન્ને એથી નધુ તો પોતાના ‘ગરેજ’ના અગીન ગારો અખડ અને આગોપાગ જવા સાચવના એઓ આરી જનજો અખયાગ ન કરે, તો એમના દેલની દ્રષ્ટીએ એ ઉગે નહ છે સ્વજનત્રના અપત્તી અને મત્તા. આ નથુ એના ડેગી કેમ છ / એના મદબચાં જેન ચારિત્ર પ્રકૃતીમાં પણ રોમે નમે આપી જવર કે, અને એ માદ્દા નાનાગજુમાં ફમેનો મનુ ન જમાન બૂનો મની અનારામે અત્યાચારે તન્દુ વળી જવર કે-જોન-પ્રાન થાય-તે જીવી વખત દ્વ જોગમી જવર છે આજ મુની જગને અનુભવેલી દે- જનન પ્રવજોનો નામનમાજ એ- નદી

તા મી- રીને પણ ઉત્તર દેા અને ૧૧ દમન નિનિતા નિષેધ
 ન જામા ઇતિદામના પાને મોટુ છે પડી ગયેની પ્રજાએ
 નાના નિસવ અને નિન્તેજા રાગની નિન્ધાર પરાધિનતામા
 ભને નરમ અને ભન્ય ભાવનાઓની નિખાવસ અને દિવાવ
 દનિનેા રે પણ સ્વતંત્રતા અને મત્તાના પમથીએ અમ્મમાન પણ
 ચરી જતા મનુષે પ્રજાએ-ચોનાના સ્વ-છ અને 'મરગી ગણાવેના
 મગત્તુ મમનોનપણ દગ્ધમેાજી શુમાયુ છે, અને અતરમાથી
 ઉમ ૧૬ આનતા પોનાના / ન્વાધોની આધનામા નડતી આડખીનીઓ
 અનિ-અનિર ગણી તેને દુગ મી ઓગગી જવાની તમામ પ્રજા
 ખા / ગણનાઓમાજ રન્યા પન્યા નેવાનુ તેઓએ-મનુષે
 અગર નવએ સદામાગ પનદ મ્યુ છે મનુષ્ય સ્વભાવજ નિરમ રે
 આવો છે આજનુધી તે અખાસ રહ્યો છે-હવે પડી પણ નહો

ભૂતમાનીન સદીઓનો ઇતિદાસ મા ની આરે છે? દિદુગ્તાન સદા
 ૧૧ દિુઓથી ઉભગતો ગ્ધરો દોવા ઇતારે એ ઉલ્લાસોમાથી મમન્ત
 દિદુગ્તાનિની સગીન અન્યતા આ / નુરી દી જ મી નથી આ
 દેશમા દેન-કુસ પ-વેશ ના લેન દી ર્-ધુદિ, ગાપાપા અને
 અન્નપૂર્ણ-શૌર્ય દાન સ્વરમ્ અને સ્વમાનની ઉડી
 તર્દિ-ધગશ દાન-અને તે માગે મમન્ત દિદુ ગનિની પ્રવડ
 તામાન મમન પગ્તે પ્રાણાર્થે સ્વાની તમામ નેશમદ તૈશરીઓ
 સામે ડરત ગની દાન-તો આજનુ 'મધ-ઇન્ડીઆ' એ તેના
 સન્યસ્વરૂપમા 'દાધ-ઇન્ડીઆ' દાન-આજ નહીં 'એન્ડમન

હિંદુ જનતા જેવા, તેવા આમાજક, નૈતિક-ધાર્મિક અને
 રાજનૈતિક પ્રયત્નોના મહેવા અને ઉદ્ધા પોવાઓ જેવા નિગાજા
 સાદના મોત મગજના 'હિંદુ જ્ઞાન તંત્ર'ને દંતુએ ઉથવાડી
 નથી નાખતા? એક તમુ પગુ જનને હવા-વા નિરાશ, એક મળી પાત્ર
 આગીને મે કયાં રગ-જ, પુત્રગા ભારતની, અને પેદીઓ પાત્ર-
 નાના વડદાદાઓની વાતો-જ આગીને ફડન ઝમની વાચાળના અને
 ચીમળાઠ ગએના દોડ નથા રાગી ખની ગએના 'હિંદુ આત્મા'ને
 દબથી પો-જ નતોત્તા નિવાર એ રીતે દરે આર્યામન અને આજા
 યજી તીરા ઝિનાર, વિજ્ઞાનના આ અતિ ઉકળતા જમાનામાં
 કંઈક ચમકાવી નાંખે-કમકમાવી નાંખે એવી પ્રયત્ન તેજસ્વી
 જાતી આજના હિંદુઓએ હુલે કરવીજ રહી. હિંદુ રાજ-
 ઓની પુરોષી બેગાઓ જેટલી બગથળીગીઓ રેનિય-ફિટ અને

ડરના એકએ- હિંદુએ 'જાતિ'નું એક મજબુત 'સગઠન' કરવુંજ
 નેહએ એ માટે દરેક દરે- જગાઓએ હિંદુઓએ એક 'મવ'
 સામાન્ય સૂચના-સંઘ' સ્થાપવો-એ 'સંઘ' દ્વારા જાતિની અખડ
 ન્યાયરે (સાધા-ના) જરૂરી હશે દિગાઓની તુગીઓ અને
 અગત્યતાઓ ખોળી ડહાડી, તેને સમારી, સુધારી, સ્વચ્છ કરી નાખવી
 આ રૂનામા અવિશ્રાત પરિશ્રમો તન, મન અને ધનથી આદરના
 'વોલન્ટીઅર કોરો' સ્થાપવી-જેનાદાર ધગધગતા સાહિત્યનો
 ખાતો (અને અને તો મફત) પ્રચાર કરવો-વ્યાયામશાળાઓ
 સ્થાપવી અને અનિ હિમ જે ચનાવરી-મરદાનગીજરી અમતો ગમાડવી
 અને પોલીસ-અને આમ અને- ગીતે કુશીલ થવી જાતિને સ્વચ્છ-
 મ ગીત-સખળ-સ્વર્ગર્ભી અને સ્વમાનિત ખનાવનાના તમામ
 અખતગઓ અચોટ અને સગીન ગીતે સાધ્ય કરના

જેઓ પોતાને 'હિંદુ' કહેવાનના હોય, જેમની નમોમા એમના
 પનાકમી પૂર્વજોને જોમનતુ એમધાડ લોની વટેતુ હોય એવા લોલીમાથી
 જેમનો પીંડ બધાયો હોય, અને જેઓ 'સ્વજાત અને સ્વમાન' માટે
 મરી જવાનીજ એક માત્ર ધગશ સેવતા હોય, એવા બાબીસાબી રહેના
 'હિંદુ નવજુવાનો' દંતુએ બેગા થઈ જશે? બેગા થઈ હડા પડી
 ગએના નોલી વિશ્વાસાગઓમા ચૈતન્ય અને નેશ પેદા કરી નહને?
 આના 'સંધ્યામાં' એક પણ પલ્લુ ગુમાવ્યા વિનાય નેશર્થ જશે?
 'સ્વજાત' ગાના અને ઉપધારના કમમ ખાગે?

આચાર્યો 'અવજ્ઞત' હોયો 'અવજ્ઞતિ' બચાવે છે મગણ મામે
 ઝવનને હમના હમના હોડમા મુઝી દે છે ઝહગી તૃતાર્થ કરે કે-
 નન્દ નામના મેળવે છે એવાઓ માટે- 'ઇતિહાસ' ગ્યાય છે-
 એવાઓનેજ પન્માત્મા મદાદાગ મદદ કરે છે

પચામ હિંદુઓ! ઝવનમાથી વ્યથા પ્રમાદ-આગમ અને
 અને અવજ્ઞતતાને તન્હોડી નાખી-ખ ખેગી નાખી-તમારી બચત
 દરે દરે પગ તમારી 'જ્ઞતિ રક્ષા' ના સુખ વર્ત્ય પાળા ખસો,
 અને તમારા રંગને માટે ઉતરી આવતી મહા કટોકટીની ધાતક
 પગને ઝોળખી તેઓ રીમાય-કચરાય અને તેમનો મર નાન થાય,
 યાગ પગે ના એ પ્રવચને ઝોળખી ઈયા-અને તેના પુર સામે પ્રચડ
 તાપાતવાળી પાગ બાધો એમ જીને ગ્લાઓ અને વશની ગ્લા
 ફોર 'ઈસ્લામ અને ક્રિસ્તીઅન' ગાગનેનિ- પ્રગતિ અને
 માર્ગ- પ્રગતીઓના પ્રચડ વાના ઝોડા જગતખગમા નવગત પથ
 નાના જાય છે-તિઆગ પામતા જન કે જાના-હુઓ-
 અને ઉડો.

પ્રત્યો! મદાન હિંદુ બહુઓમાં વગવાર ફગી નંદિલા
 પ્રમાદ અને કુમ્મ પનો નાગ ફગ. અને તેમને
 મ પીવા-ચિગાળ દિલના 'તેજસ્વી મદ' -
 બનાવ. આ ભાંગના બાગ પન્દરે તો
 ઝોડી ફપા દુ.

જનમી જન્મભૂમિ-જ ક્યગાંદવિ મારોયમી ॥

વાંચો

અને

વસાવો

ખંડખોર જીવન' અથવા

‘યુવક જગતની નવરચના.’

જીવન જગતનાં જીવનથી તો મહા પ્રજ્ઞઓ—મહાગજ્ઞો
અપાયાં છે. ઇ. સ. ૧૯૨૮ ની સાલનો ‘હિંદુ યુવક’ જીવન
પ્રજ્ઞઓની કલ્પનાઓમાં અને અનુભવમાં વીધી હીન—નીસ્તેજ
કંગાલ દેખાવનો’ ક્ષીણ આત્માવાળો ‘પરાધીન પ્રાણી’ છે
જીવન અને જેર થઈ ગયેલાં જીવનમાં જોમ અને મર્દાઈ ભગવી
હોય, કિશોરાવસ્થા અને કેળવણીના પ્રારંભથી માંડી જીવનના આખરી
અંત સુધી ભવ્ય અને સંગીન આદર્શોની પરંપરાથી ચીમળાઈ
ગયેલા દેહ અને મરી ગયેલા આત્મામાં સ્વતંત્રતા—સ્વમાન
અને ભવ્ય આદર્શ જીવનના ચમકતા રંગ પુરવા હોય તો
‘ખંડખોર જીવન’ અથવા ‘યુવક જગતની નવરચના’ નું
પુસ્તક મનન પુર્વક વાંચો—અને નીચે પુર્વક વર્તો.

થોડા વખતમાં બહાર પડે. અગાઉથી પ્રાદક થનાર પામેથી
મુજા કિંમત કરતા ચાર આના ઓછા લેવામાં આવશે.

લેખક - હીરાલાલ આર. ડૉક્ટર.

પ્રકાશક - વર્ધમાન એન્ડ સન્સ

જુકસેલસ એન્ડ પબ્લીશર્સ.

પ્રીન્સેસ સ્ટ્રીટ, મુંબઈ, નં. ૨.

પ્રેમ-શાસ્ત્ર અને બલિદાનોના જીવનના આરંભમાં આજ

લેખકે લખેલાં:-

‘રત્નચક્ર’ તેમજ ‘પ્રેમજ્ઞ બલિદાનો’

નામનાં પુસ્તકો ત્વમારી લાવત્રેગી માટે વચ્ચાવો.

ઝરલે નિયમિત જીવન.

આપનજ્યારપણ

‘ટાઈમપીસ’ ખરીદવાની
જરૂરીઆત ઉભી થાય અગર
કોઈ પણ એવી-સંબંધીને
ભર્ગસાપાત્ર ભવાંમણું કરવી
હોય તો આ નામ અસુસ
યાદ રાખો.

નેશનલ રીપિટિંગ એલાર્મ ટાઈમપીસ

‘મેટ્રો’ ટાઈમનું—ઉત્તમ સાંચા કામની ‘સ્પેશીઅલ’ બનાવટ.
ટકાઉ અને સુંદર. કીમત રૂ. ૬. પોસ્ટેજ જુદું.

લખો અગર લઈ જાઓ.—

એલ. ભગંતે એન્ડ કું.

અબદુલ રહેમાન સ્ટ્રીટ, સુબર્બ,
દરેક જાનના ધરીમાણેનાં જથ્થાબંધ તથા છુટક વેપારીઓ.